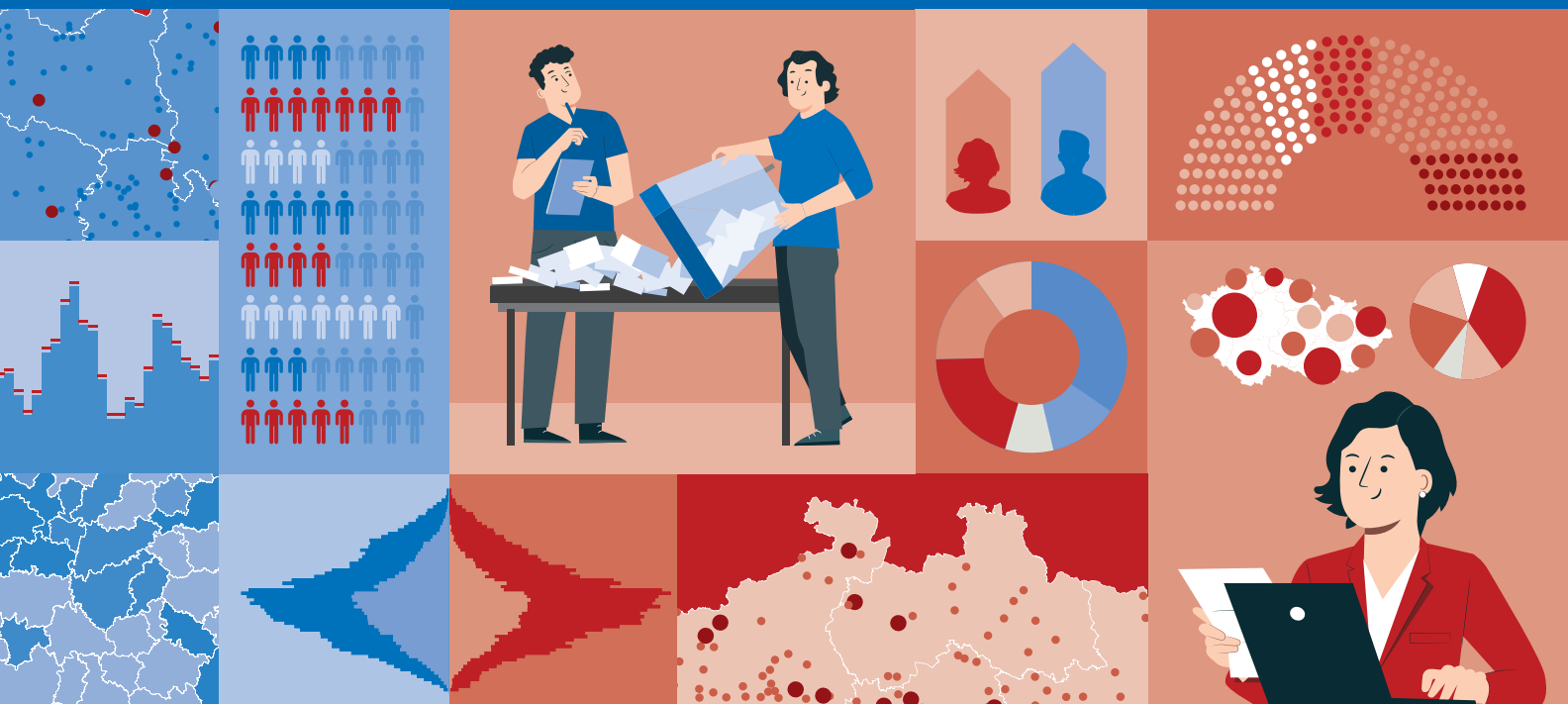

ČSÚ A ZPRACOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VOLEB

ČSÚ A ZPRACOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VOLEB

Marek Rojíček
předseda
Českého statistického úřadu

Eva Krumpová
1. místopředsedkyně
Českého statistického úřadu

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

kvalitní a nestranné zpracování volebních výsledků je bezesporu jedním z pilířů demokracie. Od našich prvních svobodných voleb v roce 1990 tento odpovědný a náročný úkol se ctí zajišťuje Český statistický úřad, coby nezávislá a odborná instituce. Na následujících stránkách vám proto chceme přiblížit roli ČSÚ ve volebním systému České republiky.

Publikace *ČSÚ a zpracování výsledků voleb*, kterou držíte ve svých rukách, není klasickým datovým výstupem obsahujícím standardní statistické přehledy o výsledcích voleb. Je především souhrnem běžně nepublikovaných informací a volebních zajímavostí. A právě proto je jedinečná.

Více než 30 let zpracovávání voleb za účasti ČSÚ je rozděleno do šestnácti kapitol. Úvodní se věnují úkolům ČSÚ, včetně zapojení pracovníků krajských správ, porovnávání rychlosti zpracování jednotlivých druhů voleb či využívání programového vybavení, a to přímo volebními komisemi. Následující kapitoly přinášejí přehled o volební účasti, kandidátech i těch, kteří byli zvoleni, a také informace o proměnách volebních systémů. Další části se zaměřují na jednotlivé druhy voleb – do zastupitelstev obcí a krajů, Poslanecké sněmovny, Senátu či Evropského parlamentu, nebo volbu prezidenta republiky. Kromě souhrnných informací se například dozvíte kdo je nejdéle sloužícím českým europoslancem, kdy a kde bylo zvoleno první zastupitelstvo obce tvořené pouze ženami, nebo kolik kandidátů získalo mandát díky přednostním hlasům. Zajímavé jsou i výsledky hlasování českých občanů v zahraničí při volbě prezidenta a volbách do Poslanecké sněmovny, celostátní referendum či „volební speciality“ let 2020 a 2021, tedy zvláštní způsoby hlasování aplikované kvůli pandemii onemocnění covid-19.

Přejeme si, aby vám tato publikace posloužila jako zdroj nových a užitečných informací a přispěla k lepšímu porozumění problematice voleb v celé její šíři.

Obsah

01

STATISTIKA A VOLBY

ČSÚ a volby **11**

Zapojení krajských správ ČSÚ **12**

02

STRUČNÝ PŘEHLED VOLEB

Druhy voleb a počty termínů **16**

03

ZPRACOVÁNÍ VOLEB

Způsob a časy zpracování volebních výsledků **20**

Využití okrskového volebního programu **24**

Počet a velikost volebních okrsků **26**

04

ÚČAST A HLASOVÁNÍ

Vydané a odevzdané úřední obálky **30**

Volební účast **32**

05

KANDIDÁTI A ZVOLENÍ

Struktura kandidátů a zvolených **36**

Mandáty **42**

06

VOLEBNÍ SYSTÉMY

Proměny volebních systémů **46**

Metody přepočtu **48**

07

VOLBY DO ZASTUPITELSTEV OBCÍ

Volební strany **52**

Volby do zastupitelstev obcí bez politické soutěže? **56**

Mimořádné volby do zastupitelstev obcí **58**

08

VOLBY DO ZASTUPITELSTEV KRAJŮ

Politické strany a hnutí **62**

Krajští zastupitelé **64**

09

VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY

Poslanecké mandáty	68
Poslanci	70

10

VOLBY DO SENÁTU

Volební strany	74
Senátoři	76
Doplňovací volby do Senátu	78

11

VOLBY DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Evropské mandáty pro Česko	82
Europoslanci	84

12

VOLBA PREZIDENTA REPUBLIKY

Kandidáti na prezidenta	88
-------------------------------	----

13

VOLBY ZE ZAHRANIČÍ

Volební účast a výsledky	94
Volební okrsky	96

14

CELOSTÁTNÍ REFERENDUM

Referendum o vstupu do EU	100
---------------------------------	-----

15

VOLBY ZA ČASŮ PANDEMIE

Zvláštní způsoby hlasování	104
----------------------------------	-----

16

PREZENTACE VOLEBNÍCH VÝSLEDKŮ

Výsledky najdete na volby.cz	108
Územní členění ČR	109
Seznam zkratk	110
Rejstřík pojmů	111
Volební legislativa	111

1

STATISTIKA A VOLBY

Přehled řádných voleb a celostátních referend v letech 1990 až 2021

Prezident republiky	2013	2018						
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR	1996	1998*	2002	2006	2010	2013*	2017	2021
Senát Parlamentu ČR	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010
	2012	2014	2016	2018	2020			
Zastupitelstva krajů	2000	2004	2008	2012	2016	2020		
Zastupitelstva obcí	1990	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2018
Evropský parlament	2004	2009	2014	2019				
Česká národní rada	1990	1992						
Sněmovna lidu Federálního shromáždění	1990	1992						
Sněmovna národů Federálního shromáždění	1990	1992						
Referendum o přistoupení České republiky k Evropské unii	2003							

* Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v letech 1998 a 2013 byly volbami předčasnými, nikoli řádnými.

Krátce po vzniku samostatného československého státu vznikl v lednu 1919 i Státní úřad statistický (SÚS). Jeho statistická činnost byla rozsáhlá, ale organizace voleb mezi jeho úkoly nepatřila. To se změnilo v roce 1946, kdy byl SÚS povinen vypomoci volebním výborům. Jeho zapojení do voleb bylo po roce 1948 přerušeno, a to na dobu více než 40 let. Statistické orgány, v té době již Český statistický úřad (ČSÚ), získaly opět roli v oblasti voleb až v roce 1990 s prvními svobodnými volbami po pádu komunistického režimu. Po zániku federálního státu v roce 1993 a vzniku samostatné České republiky pokračoval ČSÚ v rozvíjení volební statistiky podle principů použitých již ve volbách v roce 1990.

ČSÚ je jedním z volebních orgánů, a jeho činnost v rámci zpracování výsledků voleb stanovuje zákon o státní statistické službě a upravují jednotlivé volební zákony.

ÚKOLY ČSÚ PŘI VOLBÁCH

- vypracování systému zpracování výsledků voleb
- vyhotovení programového vybavení
- příprava registru kandidátů přepisem z kandidátních listin
- školení členů okrskových volebních komisí, včetně předání metodiky
- převzetí výsledků hlasování na pracovištích vytvořených na území celého Česka
- výpočet výsledku voleb
- průběžná i trvalá prezentace výsledků

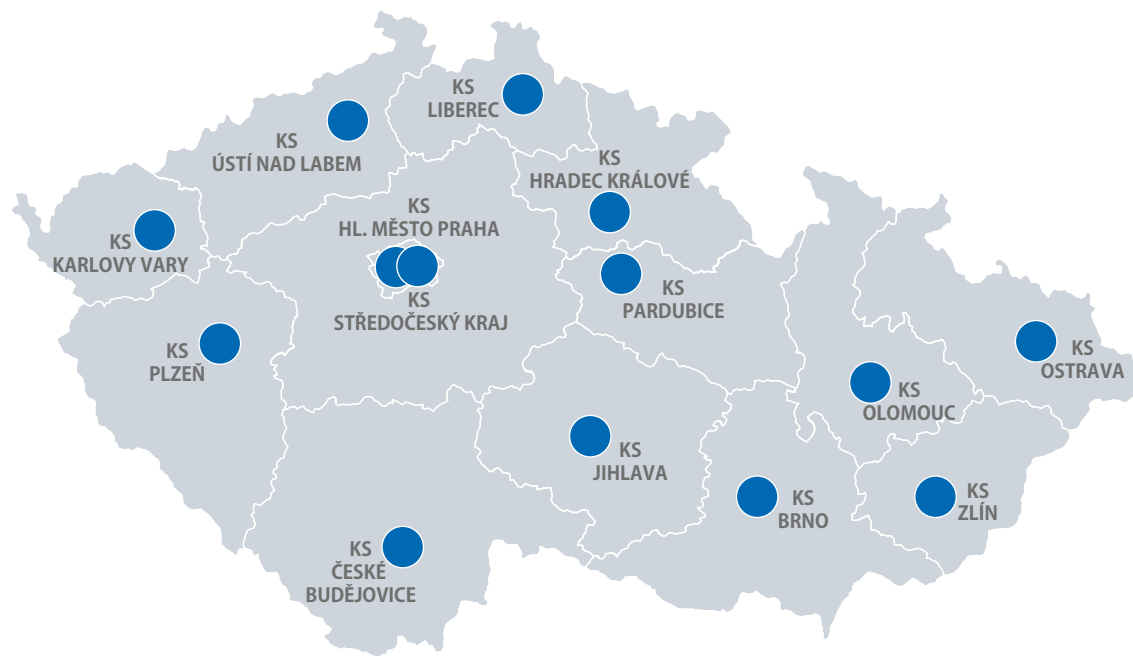

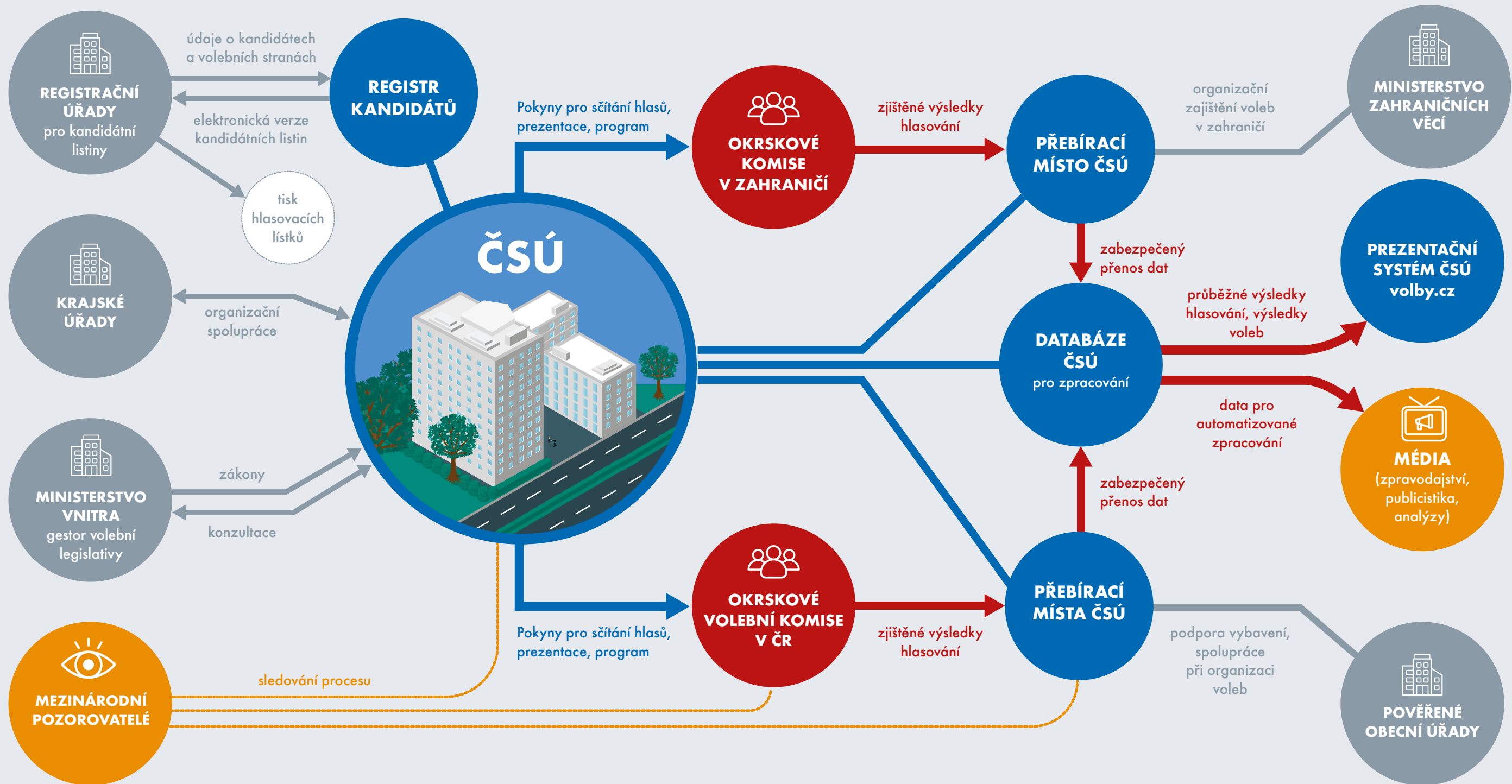
Zapojení krajských správ ČSÚ

Na zajištění zpracování výsledků všech druhů voleb včetně mimořádných, se významně podílejí pracovníci čtrnácti krajských správ ČSÚ. K jejich úkolům patří zakládání registrů kandidátů, lektorská příprava a školení okrskových volebních komisí. Součástí zapojení krajských správ do voleb je komunikace s ostatními volebními orgány, zajiště-

ní vhodných prostor, pracovníků a výpočetní techniky. Ve dnech voleb na přibližně pěti stech přebíracích místech pracovníci krajských správ přebírají výsledky hlasování ze všech volebních okrsků. Na vyžádání rovněž poskytují odbornou metodickou pomoc okrskovým volebním komisím při sčítání hlasů.

Krajské správy ČSÚ

Činnost ČSÚ ve volbách

6 MĚSÍCŮ PŘED VOLBAMI	příprava systému zjišťování a zpracování výsledků voleb <i>spolupráce s MV</i>	technický projekt zpracování	příprava smluv na základě výběrových řízení
5–4 MĚSÍCE PŘED VOLBAMI	sestavení rozpočtu	příprava metodiky <i>spolupráce s MV (MZV)</i>	příprava programových aplikací <i>spolupráce s dodavateli a partnery</i>
3 MĚSÍCE PŘED VOLBAMI	založení registru kandidátů (a kandidátních listin) <i>spolupráce s registračními úřady</i>	aktualizace číselníků <i>spolupráce s MV</i>	
2 MĚSÍCE PŘED VOLBAMI	školení pracovníků ČSÚ	poskytnutí registru kandidátů pro přípravu tisku hlasovacích lístků <i>spolupráce s MV / KÚ / POÚ</i>	testování aplikačního prostředí <i>spolupráce s IT odborníky a partnery</i>
1 MĚSÍC PŘED VOLBAMI	školení okrskových volebních komisí (cca 50 tisíc účastníků) <i>spolupráce s POÚ a KÚ</i>	zkoušky zpracování <i>spolupráce s POÚ</i>	
VOLBY	převzetí výsledků hlasování od 15 tisíc okrskových volebních komisí <i>spolupráce s POÚ</i>	poskytování metodické podpory	průběžná prezentace výsledků hlasování na volby.cz
PO VOLBÁCH	předání výsledků SVK k publikování ve Sbírce zákonů <i>spolupráce s MV a SVK</i>	součinnost při soudních přezkumech <i>spolupráce s MV a SVK</i>	trvalá prezentace výsledků voleb na volby.cz
	publikační a analytická činnost	zodpovídání dotazů uživatelů	
MEZI VOLBAMI	sledování změn volební legislativy (meziresortní připomínková řízení) <i>spolupráce s MV</i>	poskytování modelů pro hodnocení návrhů změn volebních systémů <i>spolupráce s MV</i>	poskytování dat uživatelům

02

STRUČNÝ
PŘEHLED VOLEB

Druhy voleb a počty termínů

První svobodné volby po listopadu 1989 se konaly v pátek a v sobotu 8. a 9. června 1990. Občané si mohli zvolit své zástupce do České národní rady a do Federálního shromáždění, které se skládalo ze Sněmovny lidu a Sněmovny národů.

Ještě ve stejném roce na podzim se uskutečnily také volby do zastupitelstev obcí. Po rozdělení Československa došlo k transformaci zákonodárných sborů a vznikl dvoukomorový Parlament ČR, skládající se z Poslanecké sněmovny a Senátu.

Po vzniku samostatné České republiky byly postupně zavedeny nové druhy voleb. V roce 1996 se poprvé volilo do Senátu, v roce 2000 do zastupitelstev krajů a v roce 2003 se konalo zatím jediné celostátní referendum. V roce 2004 proběhly první volby do Evropského parlamentu a od roku 2013 si občané mohou přímo zvolit i svého prezidenta.

Kromě řádných voleb se v průběhu let konaly také volby v mimořádných termínech, což se týkalo zejména nových voleb do zastupitelstev obcí a doplňovacích voleb do Senátu.

REKORDNÍ ROKY 1991 A 2001

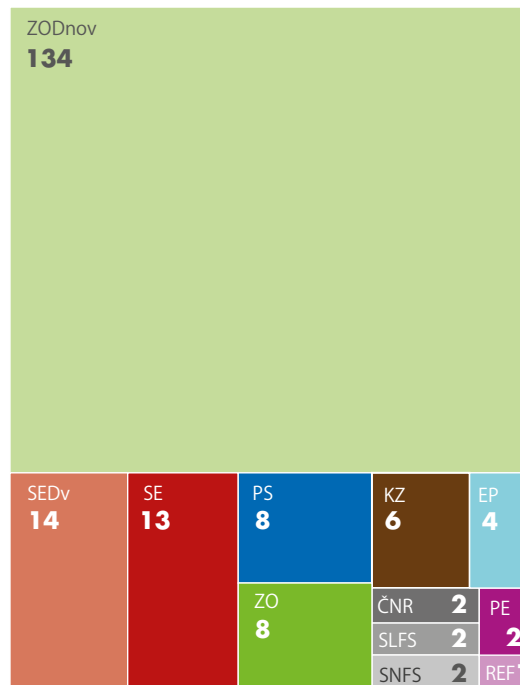
Od prvních svobodných voleb se do konce roku 2021 v Česku konaly volby a celostátní referenda v celkem 196 termínech.

Rekord v počtu voleb náleží roku 1991. Důvodem byly četné volby do zastupitelstev obcí, které proběhly v mimořádných termínech. Kromě května a srpna se konaly každý měsíc, v červnu dokonce ve

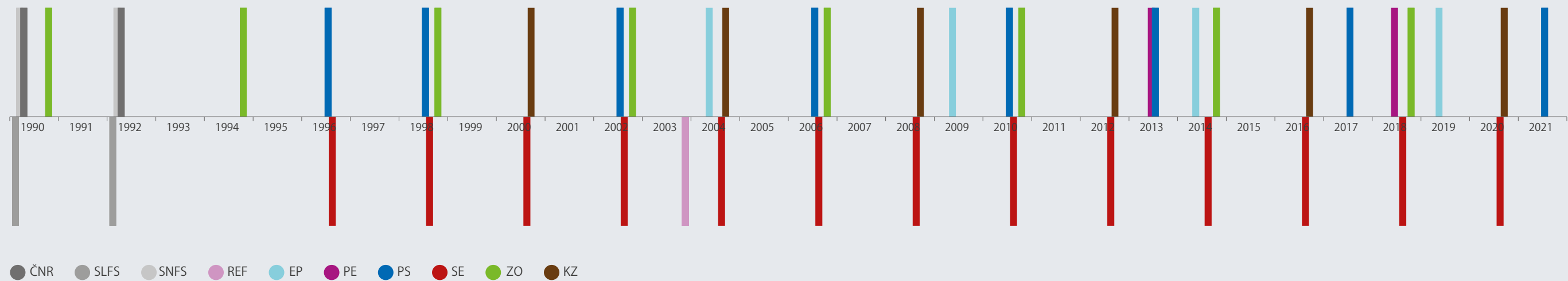
třech termínech. Jediným rokem v celém období, kdy se nekonaly žádné volby, byl rok 2001.

Řádné volby se uskutečnily ve 48 termínech (z toho dva náležely předčasným volbám do Poslanecké sněmovny), mimořádné volby ve 148 termínech (u 134 se jednalo o volby do zastupitelstev obcí, 14 bylo doplňovacích voleb do Senátu). Celostátní referendum o vstupu České republiky do Evropské unie se konalo v roce 2003.

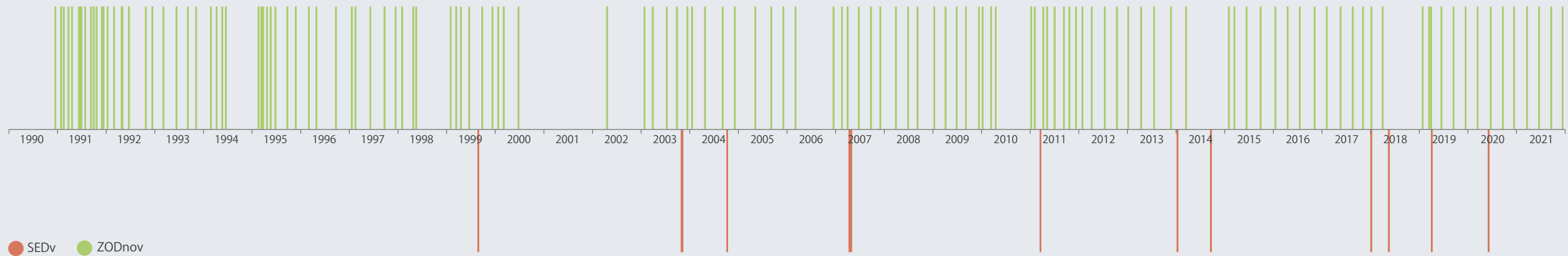
Počet termínů konaných voleb podle druhu voleb v letech 1990–2021

Časová osa řádných konaných voleb a celostátních referend

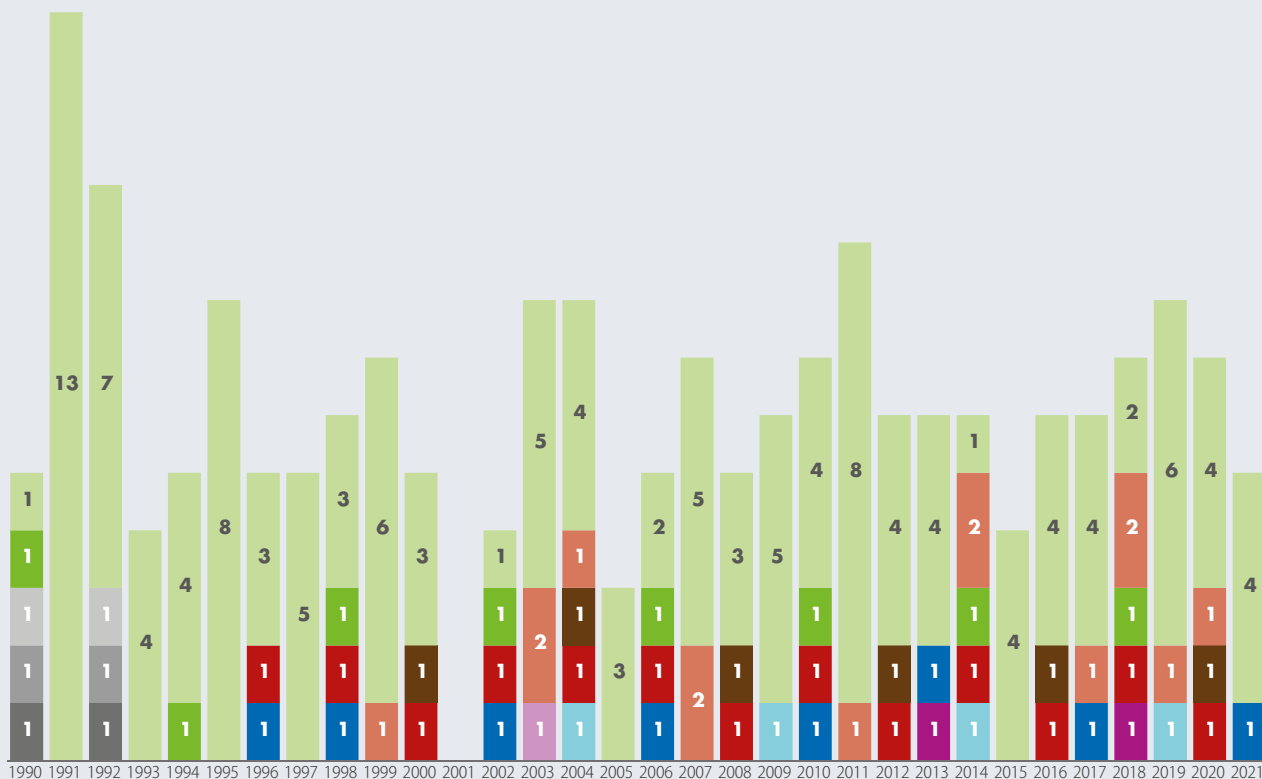

Časová osa mimořádných konaných voleb

Počet termínů voleb a celostátních referend

● ČNR ● SLFS ● SNFS ● REF ● EP ● PE ● PS ● SE ● ZO ● KZ ● SEDv ● ZODnov

13

Nejvíce voleb se konalo
v roce 1991

0

V roce 2001 se nekonal
žádné volby

196

termínů konaných voleb
a celostátních referend
v letech 1990–2021

148

termínů mimořádných
voleb konaných v letech
1990–2021

03

ZPRACOVÁNÍ VOLEB

Způsob a časy zpracování volebních výsledků

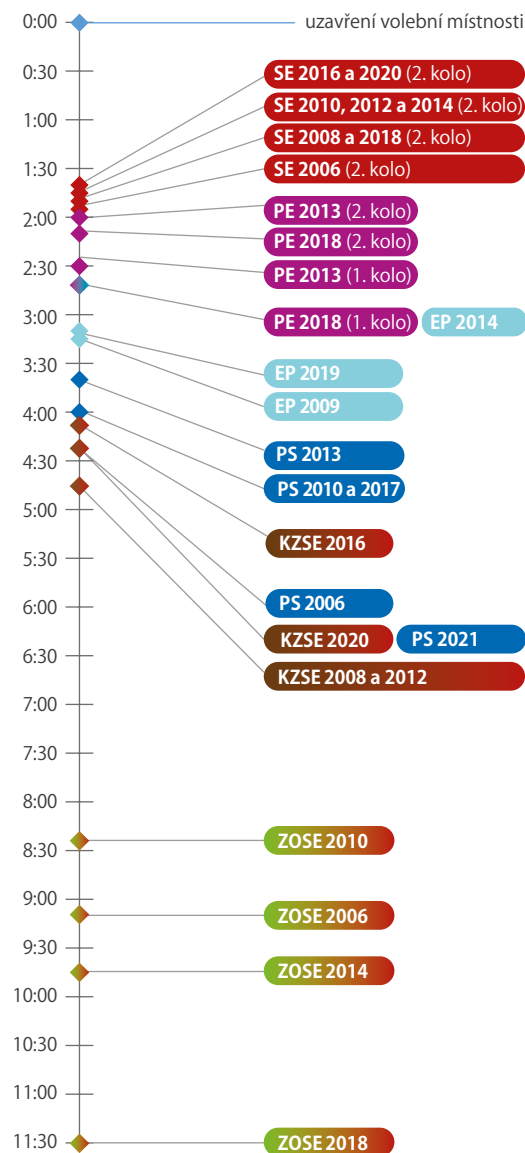
Zpracování výsledků hlasování začíná po uzavření volebních místností a provádějí ho členové okrskových volebních komisí, delegovaní politickými stranami nebo jmenovaní starostou. Komise zjistí výsledky hlasování a vyhotoví o tom zápis, který zkontrolují a podepíší všichni její členové. Svým podpisem ručí za jeho správnost. Zápis v tištěné podobě komise předá na přebíracím místě Českému statistickému úřadu, kde obdrží opis výsledků pro kontrolu převzatých údajů.

ČSÚ převezme výsledky hlasování od všech komisí a ve zpracovatelské databázi provede výpočet výsledků voleb. Data okrsku jsou okamžitě po převzetí zveřejněna na webu volby.cz, kde je komise může zkontrolovat. Informace z webu volby.cz jsou dostupné i zájemcům z řad široké veřejnosti, průběžně informovaným i prostřednictvím médií, kterým ČSÚ poskytuje zabezpečeným přenosem stejné údaje.

RYCHLOST ZÁVISÍ NA DRUHU VOLEB

Rychlost zpracování volebních výsledků závisí především na druhu voleb a obtížnosti sčítání hlasů. Nejnáročnější je sčítání hlasů ve volbách do zastupitelstev obcí. Komisím trvá vyhodnocování hlasovacích lístků výrazně delší dobu než v ostatních druzích voleb. Čas zpracování výsledků se proto posouvá do pozdějších hodin.

Porovnání rychlosti zpracování podle druhu voleb (čas zpracování 99 % okrsků)

Co se děje s volebním hlasem

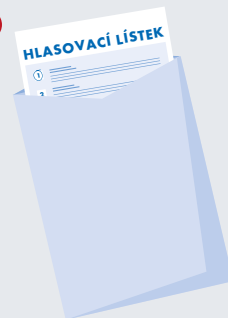
1

OKRSKOVÁ
KOMISE

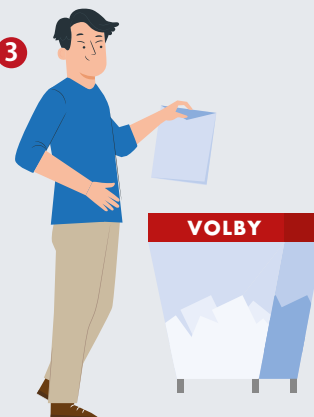

2

HLASOVACÍ LÍSTEK

3

4

5

ZÁPIS
SOUČET HLASŮ

6

PŘEBÍRACÍ
MÍSTO ČSÚ

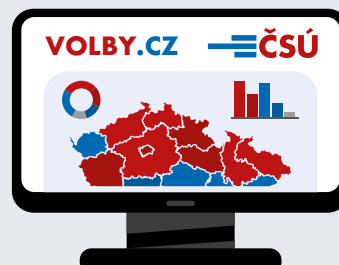

7

ČSÚ

8

RYCHLOST OVLIVŇUJE VELIKOST OKRSKU

Kromě druhu voleb je dalším faktorem ovlivňujícím rychlost zpracování počet voličů ve volebním okrsku. Komise, které mají v okrsku nižší počet voličů, poskytují výsledky hlasování rychleji než komise s větším počtem voličů.

Nejvýrazněji je tento rozdíl vidět ve volbách do zastupitelstev obcí v případě porovnání Prahy a zbytku republiky. Okrsky v Praze jsou zpravidla populačně velké a hlasovací lístek s volebními stranami na vyhodnocení velmi složitý. Komise navíc zjišťuje i výsledky voleb do zastupitelstva městské části. Výsledky z pražských okrsků se proto dostávají do zpracování obvykle až ve chvíli, kdy je většina republiky zpracovaná.

Nejrychlejší zpracování řádných voleb

2 hodiny 18 minut

2. kolo voleb do Senátu v roce 2014

Nejdelší zpracování řádných voleb

18 hodin 27 minut

Volby do zastupitelstev obcí v roce 2018

Při volbách do ZO v roce 2018 v Praze první okrsky zpracovány až v 16:15, tedy

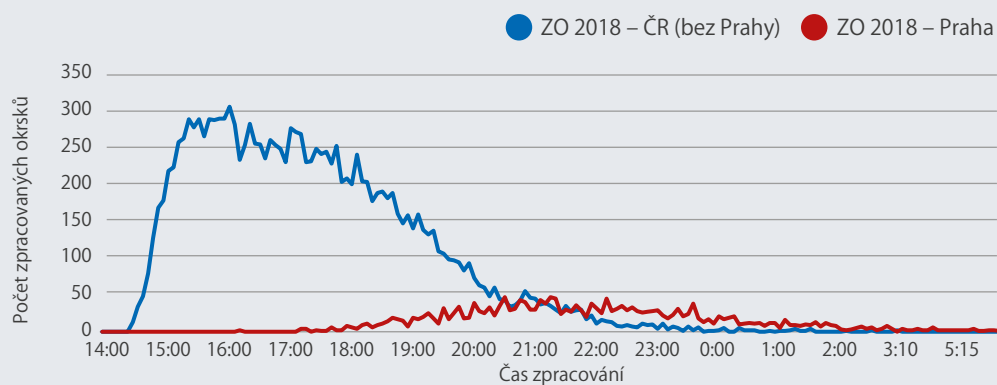
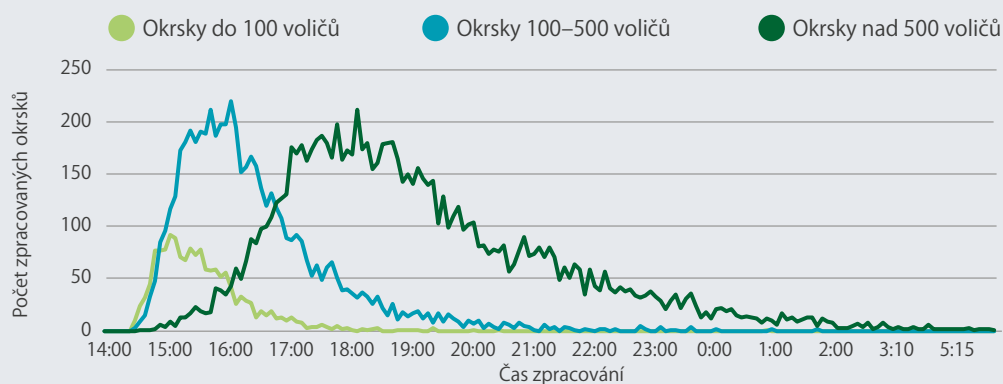
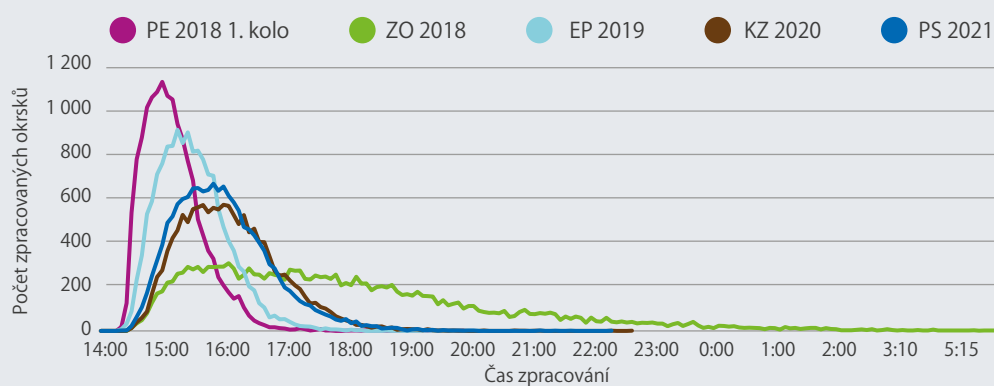
2 hodiny 15 minut

od uzavření volebních místností

KDY NASTÁVÁ VRCHOL ZPRACOVÁNÍ?

Vrchol zpracování, tedy okamžik, kdy je zpracováno nejvíce okrsků během minuty, nastává v odlišnou dobu v závislosti na druhu voleb. Nejdříve nastává při volbě prezidenta republiky, kde je málo kandidátů, a obdobně i u voleb do Senátu. O několik desítek minut později přicházejí vrcholy zpracování ve volbách se složitějším volebním systémem s více stranami a kandidáty, tedy ve volbách do Evropského parlamentu, Poslanecké sněmovny a zastupitelstev krajů. Průběh zpracování u voleb do zastupitelstev obcí je rovnoměrně rozdělen do delšího časového období. Není zde výrazný vrchol, v němž by byl v jednom konkrétním čase zpracován významně velký počet volebních okrsků.

Využití okrskového volebního programu

Pro zpracování výsledků hlasování je okrskovým volebním komisím k dispozici počítačový program ČSÚ. Použití tohoto programu zjednodušuje komisím práci při vyplňování zápisu. Především však obsahuje několik desítek kontrol, na jejichž základě je komise upozorněna na eventuální chybu v zápisu údaje nebo v metodickém postupu.

Výhody počítačového zpracování okrskových výsledků si postupem času uvědomilo více a více okrskových volebních komisí i obecních úřadů, které dle svých možností poskytují komisím výpočetní techniku z vlastních zdrojů nebo si ji pronajímají od externích firem. Důkazem je dlouhodobě stoupající trend využití okrskového programu při všech druzích voleb.

VYUŽITELNOST PODLE DRUHU VOLEB

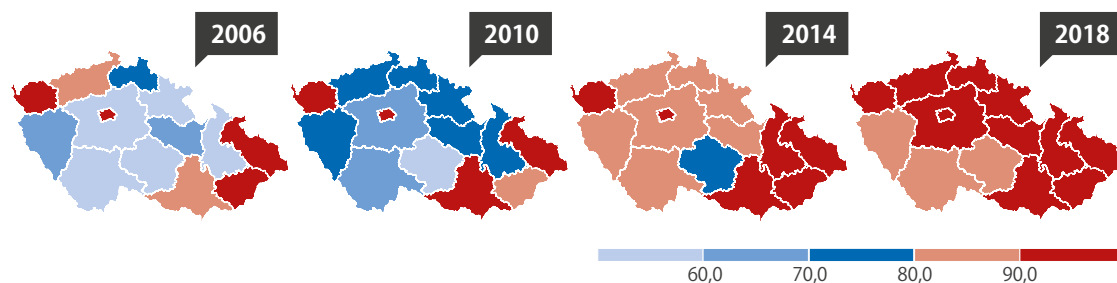
Využití okrskového programu roste se složitostí volebního systému a s množstvím údajů k vyplnění. Více údajů komise vyplňuje ve volbách s poměr-

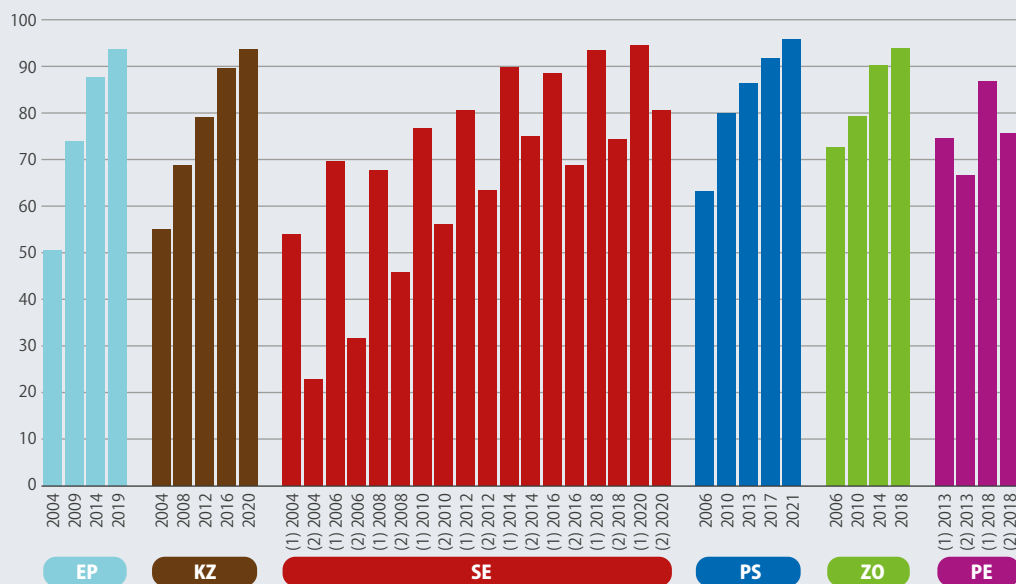
ným volebním systémem, kde musí do programu vyplnit hlasy pro kandidující strany a hlasy nebo přednostní hlasy pro někdy i stovky jednotlivých kandidátů. Oproti tomu ve volbách do Senátu a při volbě prezidenta republiky komise zjišťuje hlasy jen pro několik málo kandidátů (v případném druhém kole dokonce jen pro dva), tudíž není zpracování zápisu tak náročné, ani náchylné k chybám.

KRAJSKÉ SROVNÁNÍ

V minulosti panovaly ve využívání okrskového programu značné rozdíly mezi kraji. Nejvyšší bylo v krajích s vysokou koncentrací obyvatelstva a vyšším průměrným počtem voličů v okrsku (Praha, Moravskoslezský kraj), naopak nejmenší využití okrskového programu bylo charakteristické pro kraje s vysokým počtem malých obcí (Středočeský kraj, Plzeňský kraj, Kraj Vysočina). V současnosti je využívání okrskového programu v krajích již poměrně vyrovnané.

Využití okrskového programu podle krajů ve volbách do zastupitelstev obcí (v %)

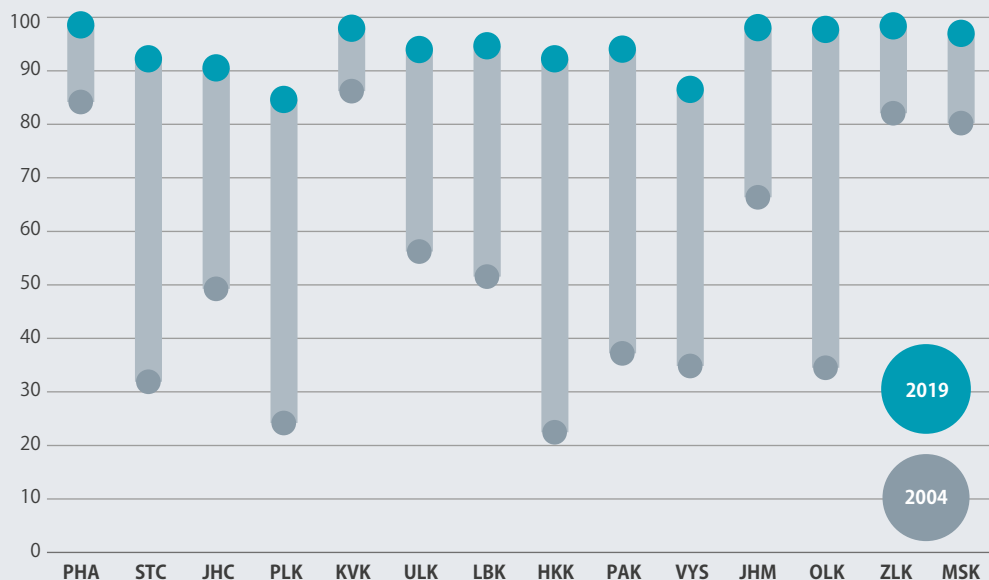

Ve volbách
do Poslanecké
sněmovny
v roce 2021 bylo
pomocí programu
zpracováno

95,78 %

okrsků

Využití okrskového
programu podle
jednotlivých
krajů ve volbách
do Evropského
parlamentu
v letech 2004
a 2019 (v %)

Počet a velikost volebních okrsků

Pro všechny druhy voleb se v Česku zřizují stálé volební okrsky. V každé obci je stanovuje starosta tak, aby zahrnovaly přibližně jeden tisíc voličů. V případě vzdálenějších částí obce lze vytvořit samostatné volební okrsky i pro menší počet voličů. Na území republiky jasné převažují obce s jedním volebním okrskem, kterých je v každých volbách přibližně 78 %. Počet volebních okrsků v krajích je ovlivňován zejména počtem obcí a jejich velikostí.

ZAPSANÍ VOLIČI

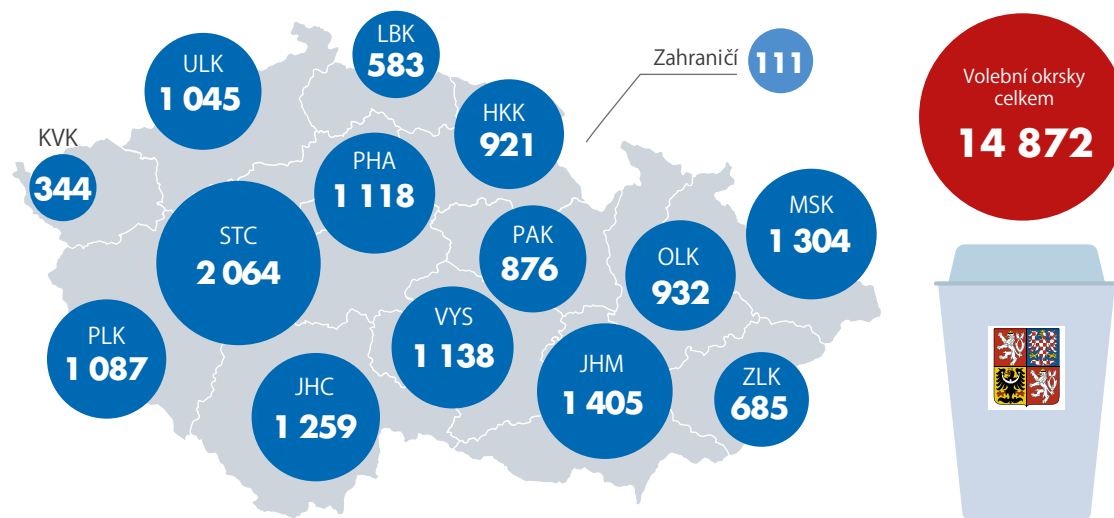
Pro každý volební okrsek je obecním úřadem veden seznam oprávněných voličů, kteří zde mohou po prokázání totožnosti hlasovat. V počtu voličů

v seznamu je mezi okrsky značný rozdíl, v Česku existují jak okrsky s několika desítkami, tak s několika tisíci voličů.

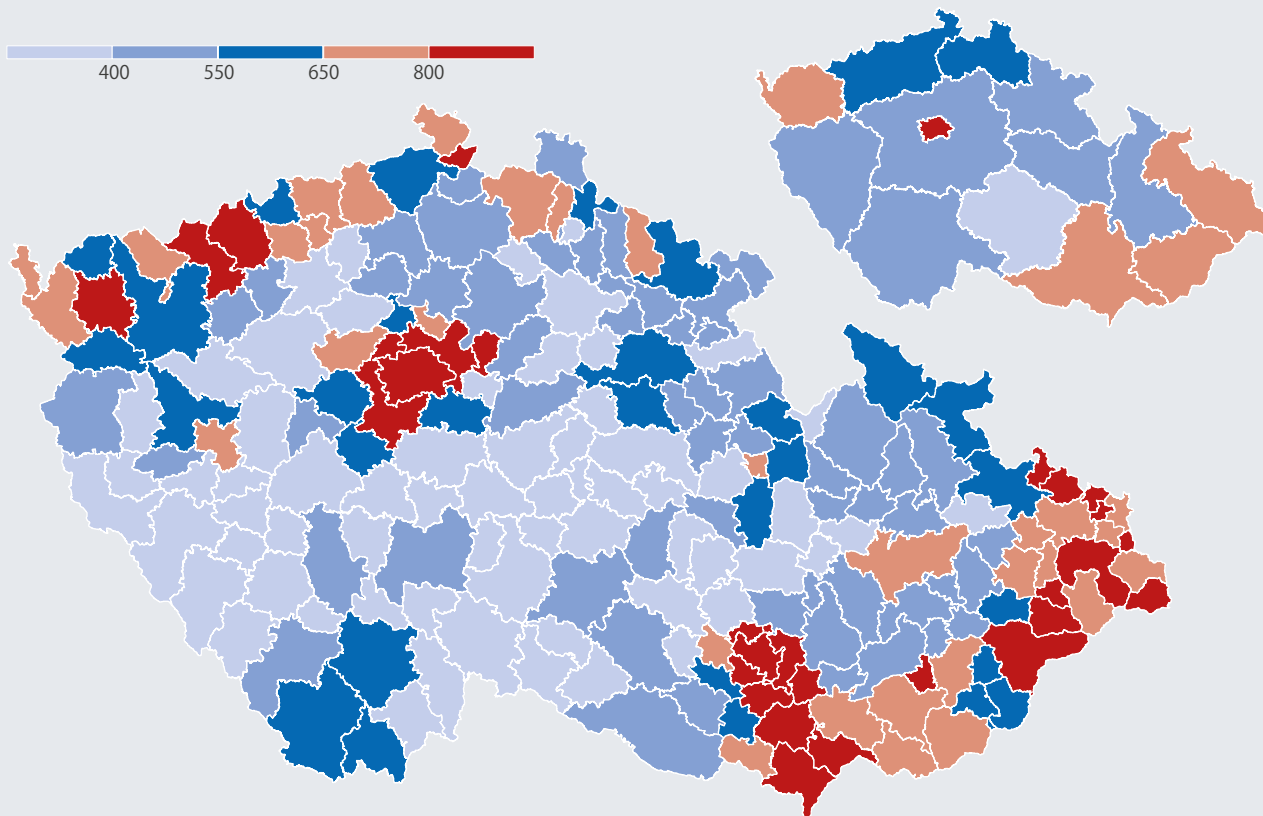
VELIKOST OKRSKŮ SE LIŠÍ

Správní obvody obcí s rozšířenou působností s nejvyšším průměrným počtem zapsaných voličů v okrsku nalezneme v zázemí Prahy a Brna a ve vysoce urbanizovaných regionech Ústeckého a Moravskoslezského kraje. Naopak, nejnižší průměrný počet zapsaných voličů v okrsku je charakteristický pro málo zalidněné oblasti Kraje Vysočina, Středočeského, Jihočeského a Plzeňského kraje.

Počet volebních okrsků v krajích a v zahraničí při volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2021

**Průměrný počet zapsaných voličů v okrsku ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2021
podle správních obvodů ORP a krajů**

Nejmenší průměrný
počet voličů ve stálém
okrsku v kraji
v roce 2021

356

Kraj Vysočina

Největší průměrný
počet voličů ve stálém
okrsku v kraji
v roce 2021

808

Praha

ORP s nejnižším
průměrným počtem
voličů na okrsek
v roce 2021

160

ORP Nepomuk

ORP s nejvyšším
průměrným počtem
voličů na okrsek
v roce 2021

1 051

ORP Rožnov
pod Radhoštěm

04

ÚČAST
A HLASOVÁNÍ

Vydané a odevzdané úřední obálky

Po ověření totožnosti vydá okrsková volební komise voliči úřední obálku, do které vloží svůj hlasovací lístek. Komise si o vydání učiní záznam do výpisu ze seznamu voličů. Počet vydaných úředních obálek odpovídá počtu voličů, kteří k volbám přišli. Jejich podíl z celkového počtu oprávněných voličů určí volební účast. Může se ale stát, že některý volič obálku nevhodí do volební schránky, čímž vznikne opodstatněný rozdíl mezi počtem vydaných a odevzdaných úředních obálek v okrsku.

ČSÚ od komisí přebírá informace o zjištěných výsledcích hlasování, počtu vydaných a odevzdaných obálek i o celkovém počtu osob zapsaných ve výpisech ze seznamů voličů. Žádnými dalšími údaji o voličích, například o jejich věkové a vzdělanostní struktuře, ČSÚ nedisponuje, a nemůže je proto případným zájemcům poskytnout.

VYDANÉ ÚŘEDNÍ OBÁLKY PODLE DRUHU VOLEB

Největší počty úředních obálek se vydávají při volbách s vyšší volební účastí a vyšším počtem konaných termínů. Od roku 1990 byla téměř polovina všech úředních obálek vydána ve volbách do Poslanecké sněmovny a do zastupitelstev obcí. Díky vyšší volební účasti se vydalo velké množství úředních obálek i při dvou prezidentských volbách. Kvůli vysoké četnosti voleb do Senátu se značné množství úředních obálek vydalo také v těchto volbách.

164 513 966

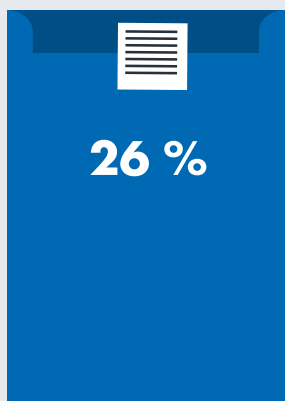
vydaných obálek
ve volbách v letech
1990–2021

164 115 965

odevzdaných obálek
ve volbách v letech
1990–2021

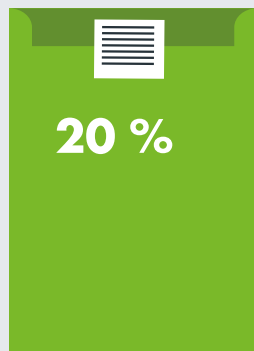

Počet vydaných úředních obálek dle druhu voleb v letech 1990–2021

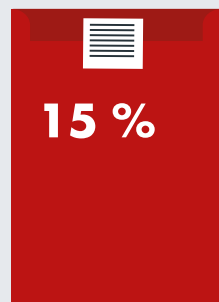
43 068 981

Poslanecká
sněmovna

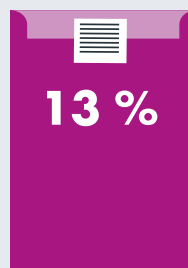
33 477 171

Zastupitelstva obcí

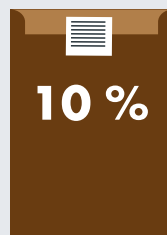
24 234 204

Senát

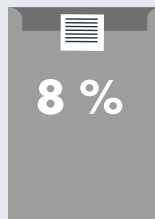
20 907 661

Prezident

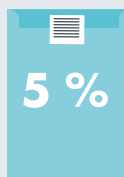
15 720 427

Zastupitelstva
krajů

13 911 550

Česká národní rada
a Federální shromáždění

8 633 573

Evropský parlament

4 560 399

Referendum

Volební účast

Nejvyšší volební účast u řádných voleb byla po roce 1989 zaznamenána hned u prvních, které se uskutečnily v roce 1990. Při volbách do tehdejší České národní rady konaných společně s volbami do Sněmovny lidu a Sněmovny národů Federálního shromáždění přišlo k volebním schránkám přes 96 % oprávněných voličů.

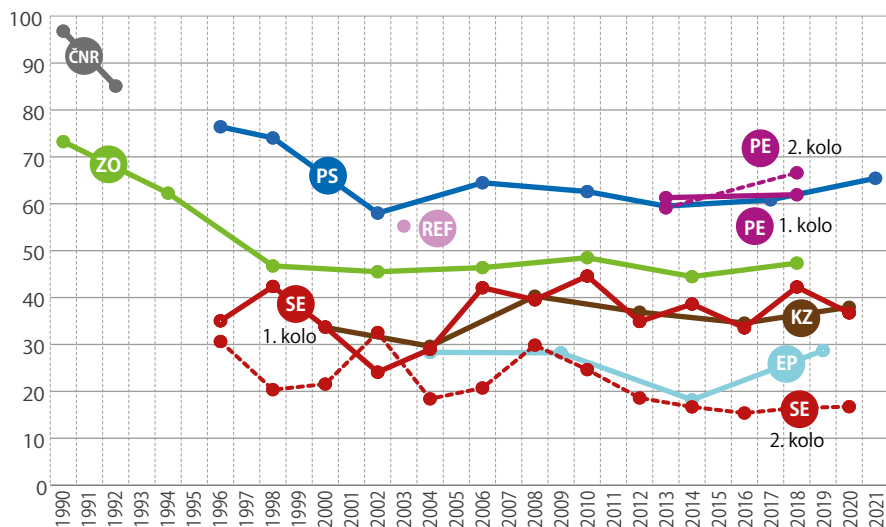
Nejvyšší účast v rámci samostatného Česka byla při volbách do Poslanecké sněmovny v roce 1996, kdy lehce přesáhla hranici 76 %.

Volební účast se v průběhu 90. let postupně snižovala, až se na přelomu tisíciletí v podstatě u všech druhů voleb ustálila.

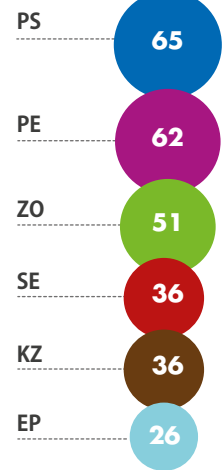
Mezi jednotlivými druhy voleb však ve volební účasti stále panují rozdíly. Nejvíce voličů se účastnilo voleb do Poslanecké sněmovny a později voleb prezidenta republiky, kdy se volební účast pohybovala okolo 60 %. Ve volbách do zastupitelstev obcí se (po poklesu v průběhu 90. let) ustálila na úrovni 45 %. Nižší zájem voličů lze sledovat u voleb do zastupitelstev krajů. U voleb do Evropského parlamentu a do Senátu bývá volební účast tradičně nejnižší.

Volby do Senátu jsou specifické, jelikož jejich volební účast je ovlivněna shodným termínem 1. nebo 2. kola s volbami do zastupitelstev obcí či krajů. Výjimkou byl pouze rok 1996, kdy se uskutečnily samostatně. Volební účast ve 2. kole je však jednoznačně nižší než u ostatních druhů voleb.

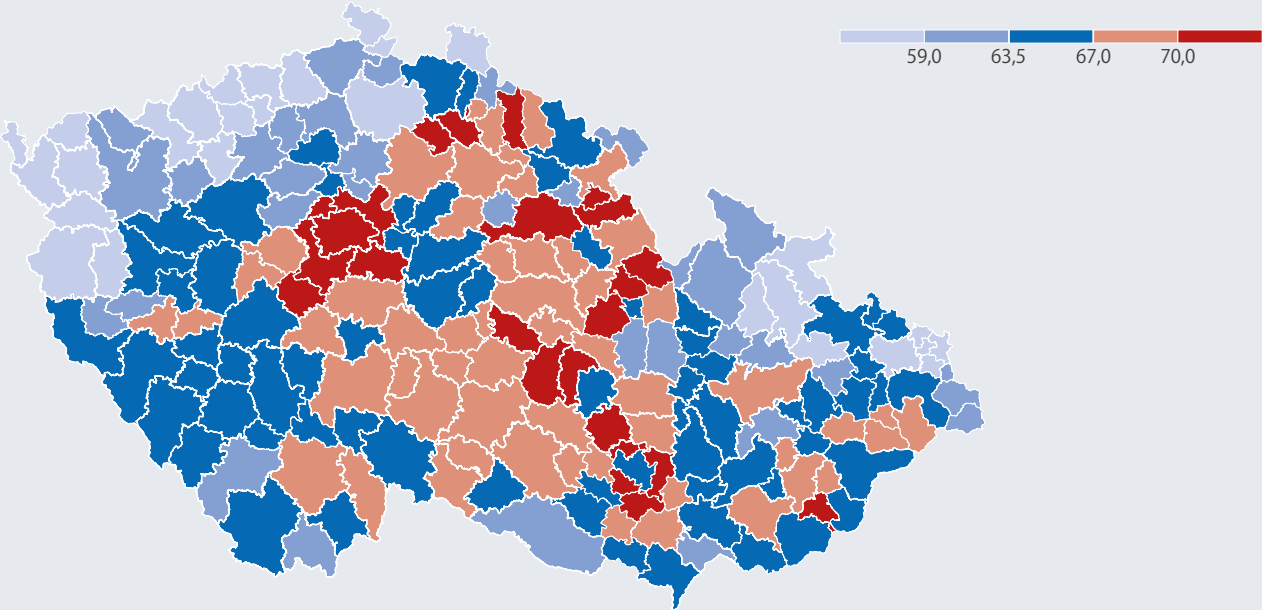
Volební účast podle druhu voleb (v %)

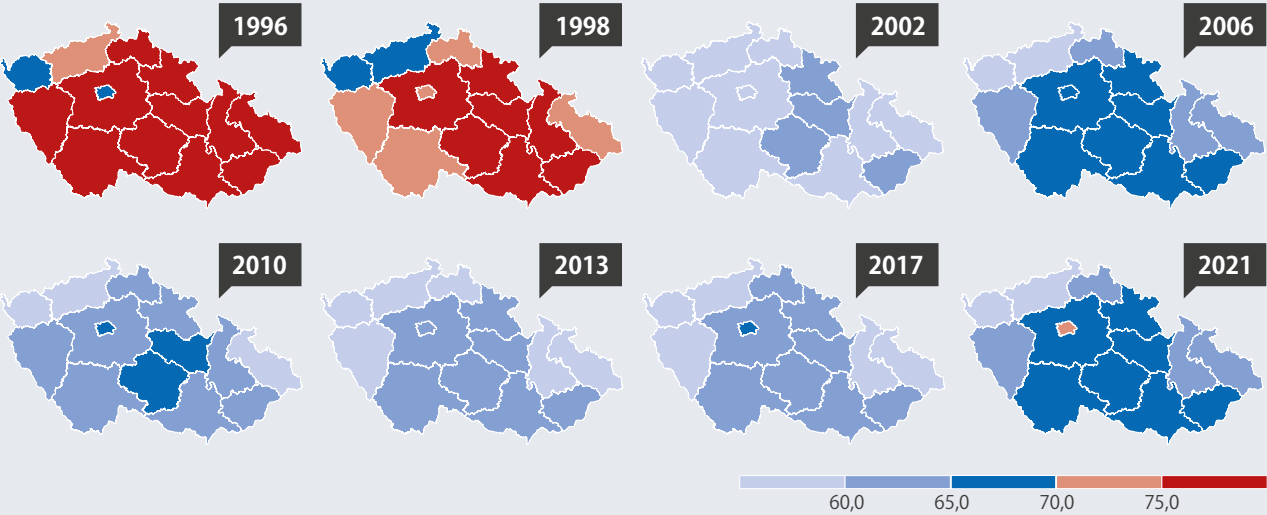
Průměrná volební účast (v %)

Volební účast ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2021 podle správních obvodů ORP (v %)

Volební účast ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR podle krajů (v %)

05

KANDIDÁTI
A ZVOLENÍ

Struktura kandidátů a zvolených

Absolutního maxima v počtu kandidátů bylo dosaženo v roce 2014 při volbách do zastupitelstev obcí. Počet kandidátů ve volbách do Poslanecké sněmovny v průběhu let rostl. Pokles nastal v roce 2021, přičemž ke stejnému jevu došlo také v roce 2020 ve volbách do zastupitelstev krajů. Počet kandidátů usilujících o mandát senátora byl rekordní v roce 1996. Komora byla v tomto roce nově ustavena, a volilo se proto všech 81 senátorů, což se později již nikdy neopakovalo. V posledních letech se počet zájemců o křeslo senátora ustálil. U počtu kandidátů ve volbách do Evropského parlamentu pozorujeme výkyvy. Počet kandidátů usilujících o funkci hlavy státu byl naproti tomu v obou volbách totožný.

Počet kandidátů podle druhů voleb v čase

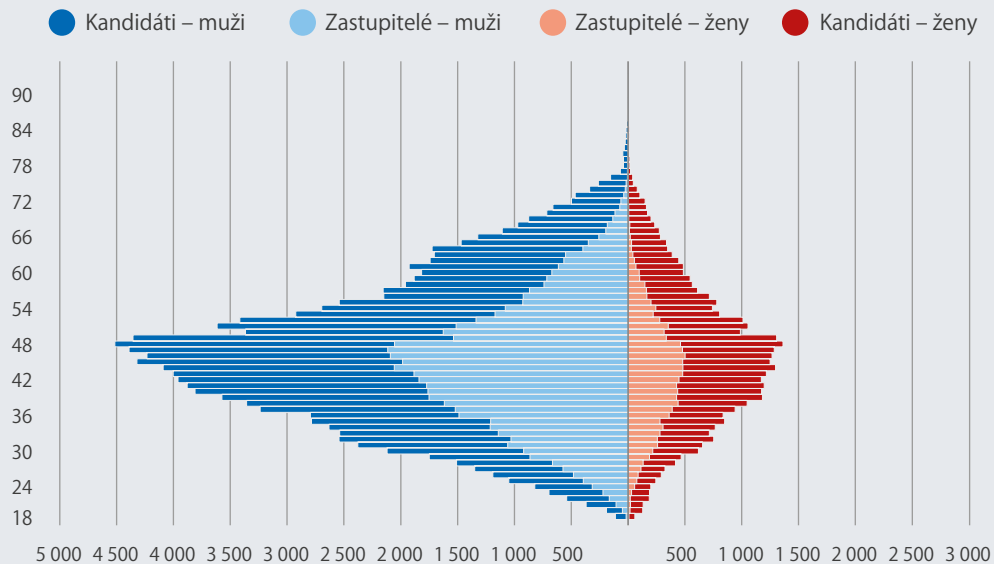
* volilo se ve všech 81 senátních obvodech, dále vždy jen 1/3

	ZO	KZ	PS	SE	EP	PE
1994	159 479					
1996			4 492	568*		
1998	179 598		3 631	137		
2000		7 725		160		
2002	192 915		6 068	168		
2004		8 309		197	806	
2006	200 939		4 985	204		
2008		8 206		200		
2009					708	
2010	225 815		5 022	227		
2012		11 304		233		
2013			5 899			9
2014	233 475			242	849	
2016		11 803		233		
2017			7 524			
2018	216 138			236		9
2019					841	
2020		9 711		235		
2021			5 243			

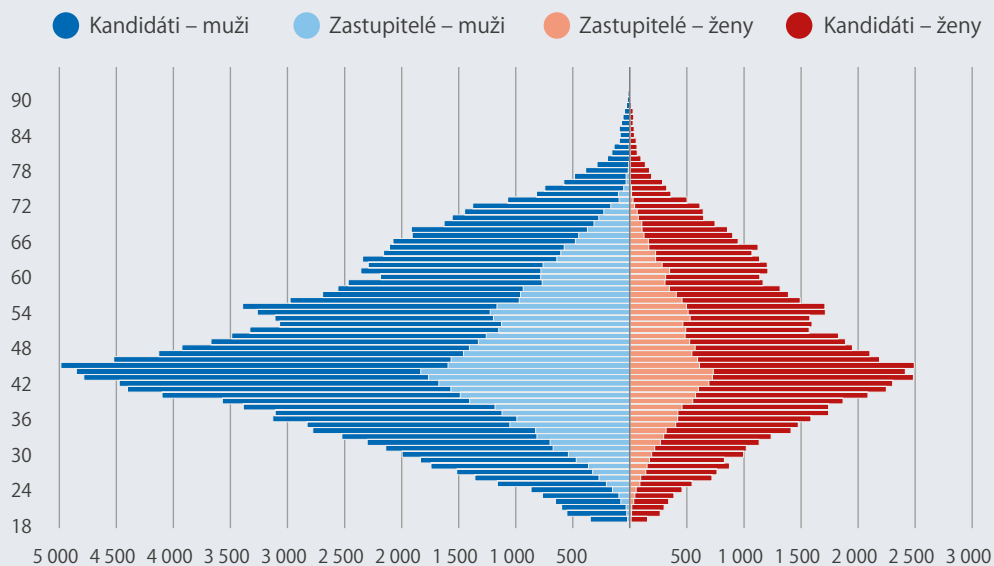
PODLE POHLAVÍ A VĚKU

Rozdělení kandidátů, ale i zastupitelů, dle věku a pohlaví prošlo v průběhu let vývojem, jehož výsledky názorně prezentují věkové pyramidy kandidátů a zvolených ve volbách do zastupitelstev obcí z let 1994 a 2018.

Markantní je posílení zastoupení kandidujících žen ve všech věkových kategoriích a nárůst počtu kandidátů i zvolených ve věkové skupině 60 a více let. Tradičně nejméně kandidátů i zvolených registrujeme v nejmladších věkových kategoriích.

**Věková struktura
kandidátů
a zvolených
zastupitelů
ve volbách
do zastupitelstev
obcí v roce 1994**

**Věková struktura
kandidátů
a zvolených
zastupitelů
ve volbách
do zastupitelstev
obcí v roce 2018**

PRŮMĚRNÝ VĚK

Při porovnávání průměrného věku podle jednotlivých druhů voleb je třeba vzít v potaz, že pro kandidáty je stanovena věková hranice. Například senátorem a prezidentem je možné se stát až po dovršení 40 let věku. Stejně tak v Poslanecké sněmovně a Evropském parlamentu nemůže zasednout poslanec mladší 21 let. Od 18 let je možné kandidovat do zastupitelstva obce či kraje.

Od toho se také odvíjí průměrný věk kandidátů v jednotlivých druzích voleb. Není překvapením, že nejvyššího průměrného věku dosahují kandidáti na prezidenta republiky. Oproti tomu nejnižší průměrný věk byl zaznamenán při volbách do zastupitelstev obcí v roce 1994.

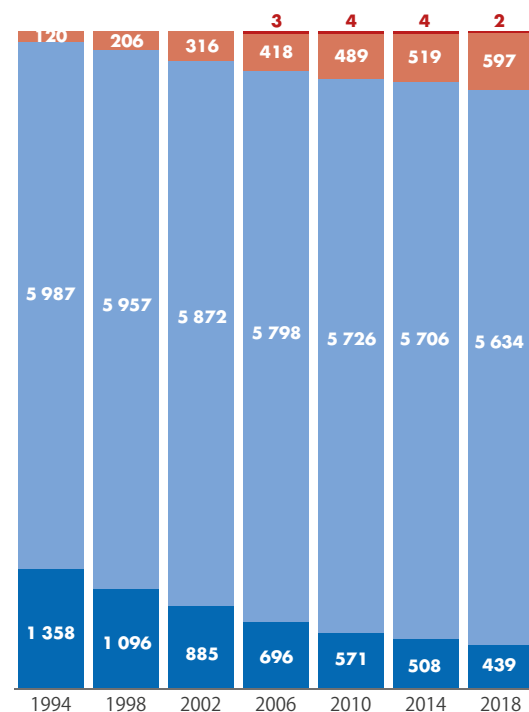
MUŽI A ŽENY V ZASTUPITELSTVECH OBCÍ

Podíváme-li se na složení zvolených obecních zastupitelstev z hlediska pohlaví, zjistíme, že v drtivé většině zastupitelstev převažují muži. Přestože trvale stoupá počet zastupitelstev s převahou žen (počet těchto zastupitelstev se v průběhu období 1994 až 2018 zvětšil téměř pětinasobně), ženy stále netvoří většinu ani v 10 % zvolených zastupitelstev obcí.

Ještě markantněji vypovídá o dominanci mužů v obecních zastupitelstvech údaj o počtu zastupitelstev tvořených výhradně muži, nebo výhradně ženami. První tři zastupitelstva s ryze ženským složením byla zvolena v roce 2006, ovšem ryze mužských zastupitelstev bylo v tomto roce zvoleno 696. Počet čistě mužských zastupitelstev přesto postupem času klesá.

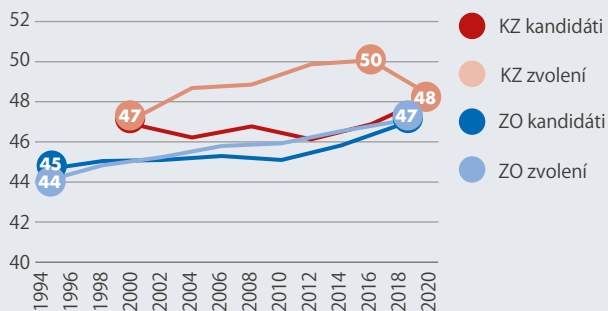
Menší počet žen v zastupitelstvu se odráží také v menší pravděpodobnosti zvolení žen ve srovnání s muži. Kandidující muž měl o 7 až 9 procentních bodů větší šanci stát se obecním zastupitelem než kandidující žena. Výjimkou byly volby v roce 2010, v nichž byl rozdíl nižší.

Počet obcí dle složení zastupitelstva podle pohlaví

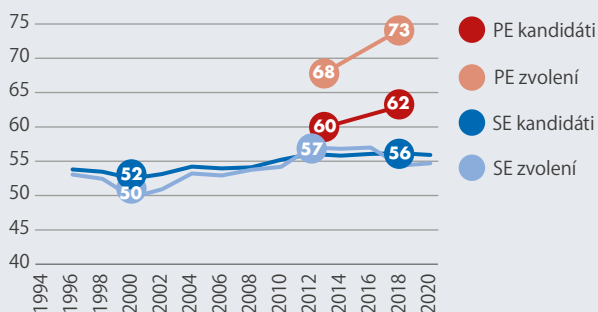

Průměrný věk kandidátů a zvolených

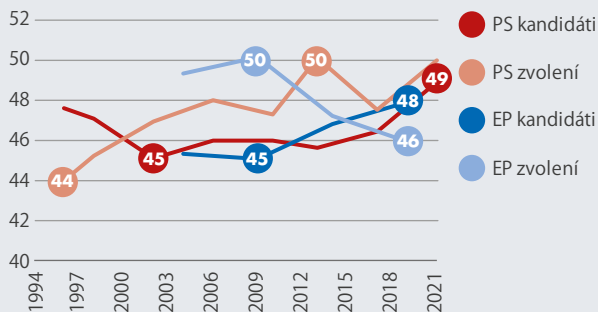
Volby do zastupitelstev obcí a krajů

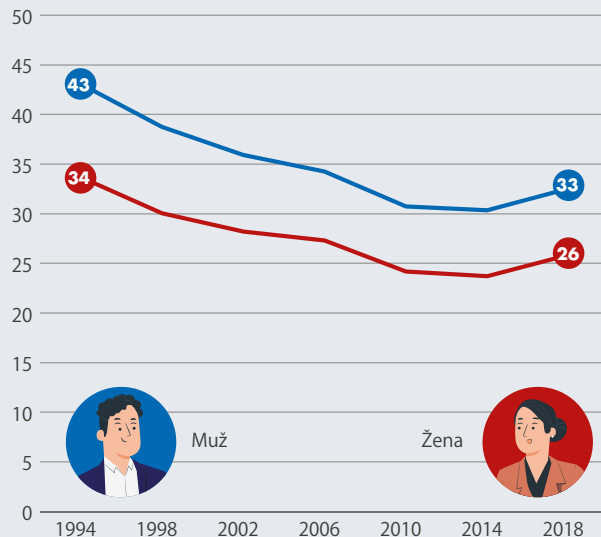
Volby do Senátu a volba prezidenta

Volby do Poslanecké sněmovny a Evropského parlamentu

Pravděpodobnost zvolení ve volbách do zastupitelstev obcí podle pohlaví (v %)

102 let

Věk nejstaršího kandidáta

87 let

Věk nejstaršího zvoleného kandidáta

Okarec (okr. Třebíč)

obec, kde od roku 2006
zastupitelstvo tvoří
pouze ženy

POLITICKÁ PŘÍSLUŠNOST

Informaci o politické příslušnosti deklaruje před volbami každý z kandidátů. Voliči se tak dozví, zda je členem nějaké politické strany nebo hnutí. Pokud je kandidát uveden na kandidátní listině nějaké politické strany nebo hnutí, ne vždy je také jejím členem. Při volbách do zastupitelstev obcí, do nichž se zapojuje velké množství sdružení nezávislých kandidátů, je v současnosti již více než 80 % kandidátů bez politické příslušnosti. Od roku 1994, kdy tvořili přibližně 60 %, tento trend trvale narůstá.

Zaměříme-li se na politickou příslušnost kandidátů napříč jednotlivými druhy voleb, nejvyšší podíl kandidátů bez politické příslušnosti bývá u voleb do zastupitelstev obcí, kde s každými volbami postupně roste. Strmý nárůst procenta těchto kandidátů byl patrný ve volbách do Poslanecké sněmov-

ny v roce 2002, kdy na úrovni 41,7 % dosáhl svého vrcholu. V roce 1998 bylo pouze 11,3 % kandidátů bez politické příslušnosti. Výrazné výkyvy lze pozorovat u voleb do Senátu. Největší nepoměr mezi procentem kandidátů bez politické příslušnosti byl mezi první a druhou volbou prezidenta republiky. Rozdíl činil 33 procentních bodů, druhá volba prezidenta a volby do zastupitelstev obcí pak byly jedinými řádnými volbami, kde většina kandidátů neměla politickou příslušnost.

Nejvíce kandidátů
bez politické
příslušnosti

82,8 %

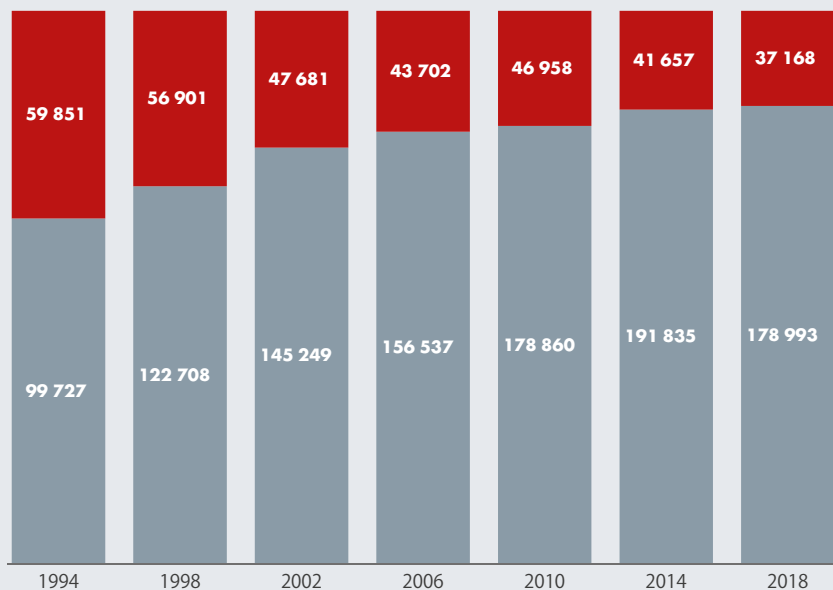
ZO 2018

Nejméně kandidátů
bez politické
příslušnosti

11,3 %

PS 1998

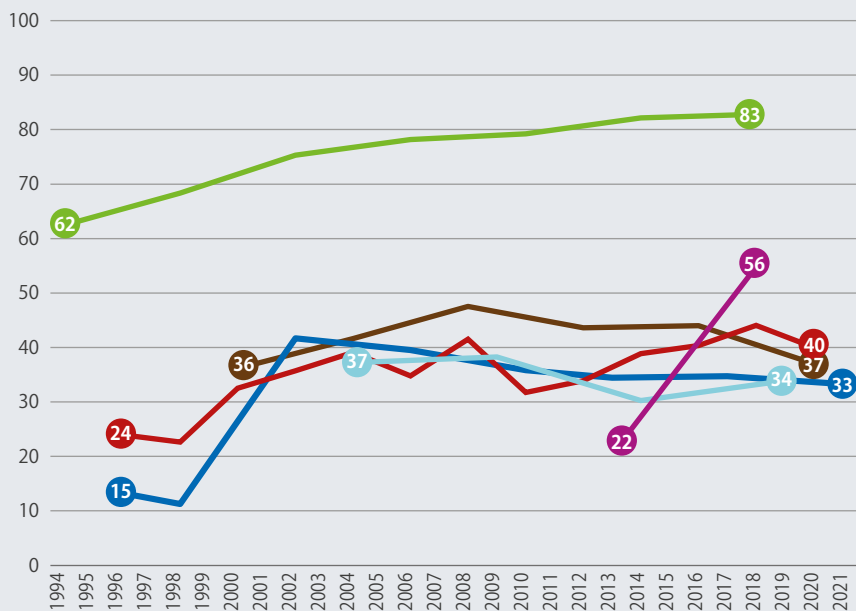

S politickou příslušností

Bez politické příslušnosti

Počet platných kandidátů s politickou příslušností a bez politické příslušnosti ve volbách do zastupitelstev obcí

- ZO
- KZ
- PS
- SE
- EP
- PE

Podíl kandidátů bez politické příslušnosti podle druhu voleb (v %)

Mandáty

Od roku 1990 bylo ve všech druzích voleb (včetně mimořádných) přiděleno zvoleným kandidátům více než 524 tisíc mandátů. Drtivou většinu z nich (99 %) tvořily mandáty v zastupitelstvech obcí. Zbylé 1 % představovaly především posty krajských zastupitelů, méně pak poslanců, ale také dva prezidentské mandáty.

PRAVDĚPODOBNOST ZVOLENÍ

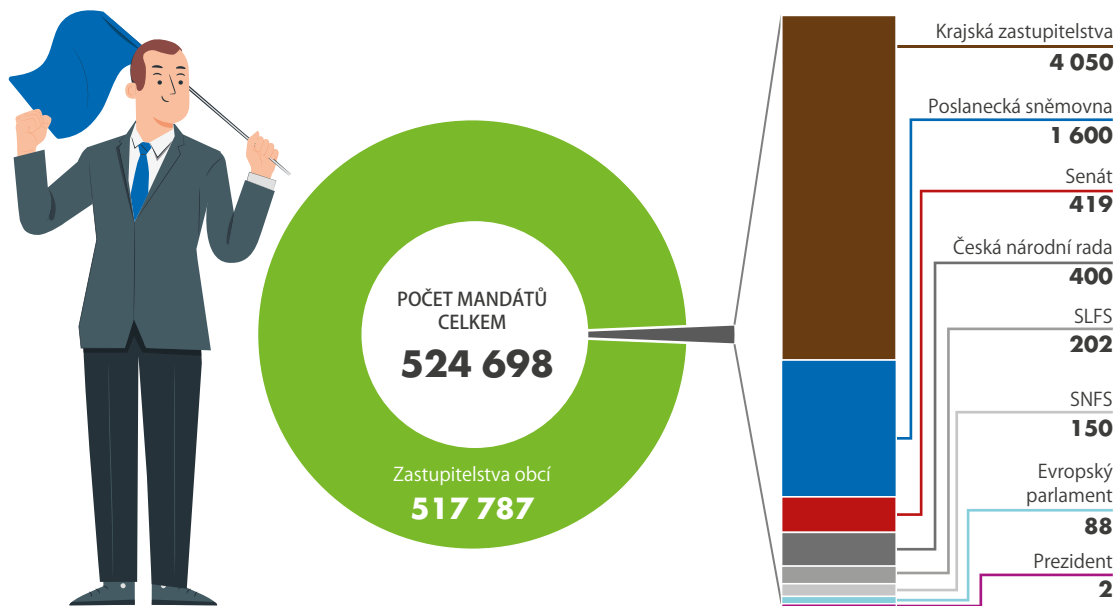
Vzhledem k vysokému počtu mandátů přidělovaných ve volbách do zastupitelstev obcí mají kandidáti v porovnání s ostatními druhy voleb ně-

kolikanásobně vyšší šanci být zvoleni. Ve volbách v roce 2018 byl do zastupitelstev obcí zvolen každý čtvrtý kandidát.

Zatímco krajským zastupitelem se v roce 2020 stal až každý patnáctý kandidát, poslancem v roce 2021 každý sedmadvacátý a europoslancem v roce 2019 každý jedenačtyřicátý kandidát.

S rostoucím počtem uchazečů se pravděpodobnost zisku mandátu snižuje. Takový byl trend například u voleb do zastupitelstev obcí v letech 1994 až 2014.

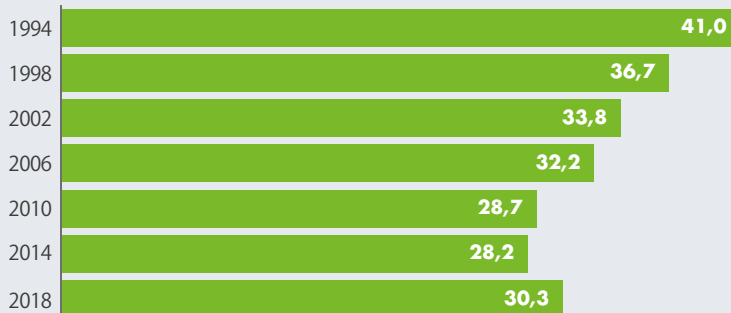
Počet udělených mandátů dle druhu voleb v letech 1990–2021

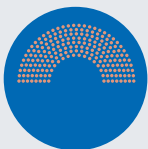
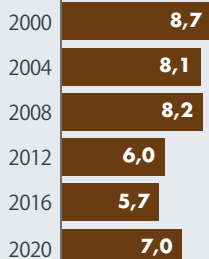
Pravděpodobnost získání mandátu ve vybraných volbách (v %)

Zastupitelstva obcí

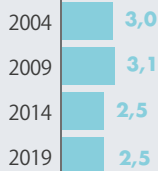
Krajská zastupitelstva

Poslanecká sněmovna

Evropský parlament

99 %

všech mandátů
uděleno ve volbách
do zastupitelstev obcí

06

VOLEBNÍ
SYSTÉMY

Proměny volebních systémů

Ve volební praxi se uplatňují dva hlavní systémy. Prvním z nich je většinový systém, který se v Česku používá při volbách do Senátu a při volbě prezidenta republiky. Druhým je systém poměrného zastoupení používaný v ostatních druzích voleb. V systému poměrného zastoupení se můžeme setkat s volební klauzulí, přednostními hlasy a s různými metodami přepočtu hlasů na mandáty.

V průběhu třiceti let se výrazně změnily jak podmínky, za kterých se volby konají, tak pravidla výpočtu jejich výsledků. Z voleb, u kterých probíhá přepočet hlasů na mandáty, zůstaly bez výrazné změny pouze volby do Evropského parlamentu.

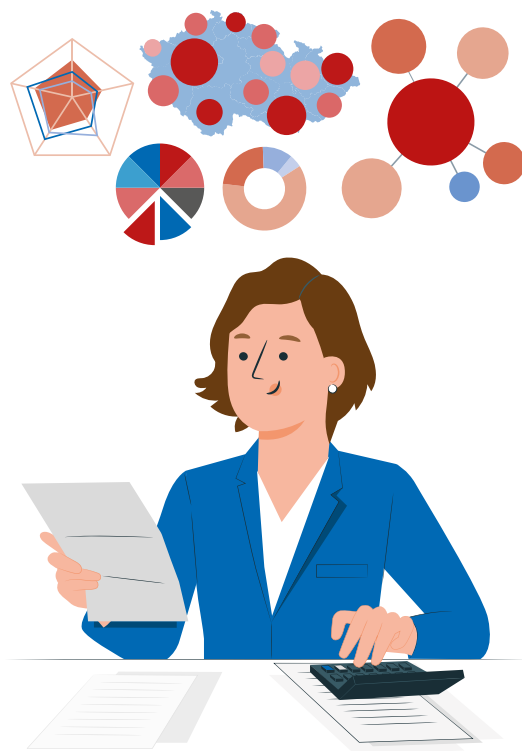
K pouze částečným úpravám, týkajícím se posunu kandidátů pro přednostní přidělení mandátu, došlo u voleb do zastupitelstev krajů. Podobně tomu bylo u voleb do zastupitelstev obcí, kde se navíc změnila vstupní klauzule a metoda přepočtu hlasů na mandáty. Největší transformací prošly volby do Poslanecké sněmovny, u nichž se měnila metoda přepočtu hlasů na mandáty, vstupní klauzule, počet přednostních hlasů, kterými volič disponuje, i hranice pro posun kandidáta pro přednostní udělení mandátu.

Vstupní klauzule je minimální podíl hlasů, který musí ve volbách získat volební strana, aby se mohla účastnit dalšího rozdělování mandátů do Poslanecké sněmovny, Evropského parlamentu, krajského či obecního zastupitelstva.

Přednostní hlas umožňuje voličům upravovat pořadí kandidátů na hlasovacím lístku. Ve volbách do

Poslanecké sněmovny, zastupitelstev krajů a Evropského parlamentu může každý volič zakroužkováním pořadového čísla určit, kterému kandidátovi volební strany dává přednost.

Skrutinium je proces, ve kterém jsou hlasy voličů přepočítávány na mandáty. Nedojde-li k rozdělení všech mandátů, následuje skrutinium další.

Rok voleb	 Hranice pro posun	 Počet přednostních hlasů	 Vstupní klauzule (%)	 Počet skrutinií	 Metoda přepočtu
2004 – 2019	kandidát musel být zakroužkován alespoň na 5 % hlasovacích lístků odevzdaných pro stranu	2	5	1	d'Hondtův dělitel

Schéma vývoje volebního systému pro volby do Evropského parlamentu

Rok voleb	 Hranice pro posun	 Počet přednostních hlasů	 Vstupní klauzule (%)	 Počet skrutinií	 Metoda přepočtu
2000 – 2008	kandidát musel být zakroužkován alespoň na 10 % hlasovacích lístků odevzdaných pro stranu v kraji	4	5	1	modifikovaný d'Hondtův dělitel
2012 – 2020	kandidát musel být zakroužkován alespoň na 5 % hlasovacích lístků odevzdaných pro stranu v kraji				

Schéma vývoje volebního systému pro volby do zastupitelstev krajů

Rok voleb	 Hranice pro posun	 Počet hlasů	 Vstupní klauzule (%)	 Počet skrutinií	 Metoda přepočtu
1990	nebyla – kandidáti řazení podle absolutního počtu hlasů	každý volič má tolik hlasů, kolik členů zastupitelstva se volí	nebyla – do skrutinia postupovaly všechny strany	1	dělitel Sainte-Laguë
1994 – 1998	kandidát musel získat alespoň o 10 % hlasů více než byl průměr získaných hlasů na jednoho kandidáta volební strany				d'Hondtův dělitel
2002 – 2018			5 % z celkového počtu hlasů vyděleného počtem volených zastupitelů a násobeného počtem kandidátů (maximálně počtem rovným počtu volených zastupitelů)		

Schéma vývoje volebního systému pro volby do zastupitelstev obcí

Metody přepočtu

Metody přepočtu hlasů na mandáty se dělí do dvou skupin. První skupinou jsou volební kvóty, díky nimž se zjistí tzv. volební číslo, jehož hodnota vyjadřuje minimální počet hlasů, který strana musí získat, aby jí bylo možné přidělit mandát. Druhou skupinou metod jsou volební dělitele určující konkrétní řadu čísel, jimiž se dělí zisky stran.

VOLEBNÍ KVÓTY

Hagenbach-Bischoffova kvóta

Princip této metody tkví v tom, že počet všech platných hlasů odevzdaných ve volebním obvodu je vydělen počtem mandátů připadajících na volební obvod, zvětšeným o číslo 1.

Imperialiho kvóta

U této metody je počet všech platných hlasů odevzdaných ve volebním obvodu vydělen počtem mandátů připadajících na volební obvod, zvětšeným o číslo 2.

VOLEBNÍ DĚLITELE

D'Hondtův dělitel

Metoda spočívá v tom, že počet hlasů odevzdaných ve volebním obvodu pro volební stranu dělí řadou po sobě následujících přirozených čísel (1, 2, 3, 4, atd.). Takto vypočtené podíly volebních stran se řadí sestupně (do počtu ve volebním obvodu přidělovatých mandátů), a za každý podíl je volební straně přidělen mandát.

Modifikovaný d'Hondtův dělitel

Modifikace d'Hondtova dělitele počet hlasů odevzdaných ve volebním obvodu pro volební stranu dělí nejprve číslem 1,42 a pokračuje řadou přirozených čísel (2, 3, 4, atd.).

Dělitel Sainte-Laguë

Tato metoda dělí počet hlasů odevzdaných ve volebním obvodu pro volební stranu řadou po sobě následujících lichých přirozených čísel (1, 3, 5, 7, atd.).

Schéma vývoje volebního systému pro volby do České národní rady a Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR

Rok voleb	 Hranice pro posun	 Počet přednostních hlasů	 1 strana	Vstupní klauzule (% hlasů)			 Počet volebních krajů	 Počet skrutiinií	 Metoda přepočtu
1990	1/10 voličů strany musela využít přednostní hlasy, kandidát musel být zakroužkován na více než 50 % z nich	4		5	5	5	8	2	Hagenbach-Bischoffova kvóta
1992	1/10 voličů strany musela využít přednostní hlasy, kandidát musel být zakroužkován alespoň na 15 % z nich								
1996	1/10 voličů strany musela využít přednostní hlasy, kandidát musel být zakroužkován alespoň na 10 % z nich			7	9	11			
1998		2	5						
2002	kandidát musel být zakroužkován alespoň na 7 % hlasovacích lístků odevzdaných pro stranu								
2006		4		10	15	20	14	1	d'Hondtův dělitel
2010									
2013	kandidát musel být zakroužkován alespoň na 5 % hlasovacích lístků odevzdaných pro stranu								
2017		4						2	I. skrutinium Imperialiho kvóta II. skrutinium Hagenbach-Bischoffova kvóta
2021				8	11	11			

07

VOLBY DO
ZASTUPITELSTEV OBCÍ

Volební strany

Volby do zastupitelstev obcí se v Česku konají pravidelně jednou za čtyři roky (včetně voleb do zastupitelstev městských částí a městských obvodů). V řádném termínu se volby v obci nekonají pouze v případě, pokud kandiduje méně než nadpoloviční většina ze stanoveného počtu členů voleného zastupitelstva nebo méně než pět kandidátů. Počet obcí, kde se v řádném termínu volby nekonají, je v současnosti již nízký.

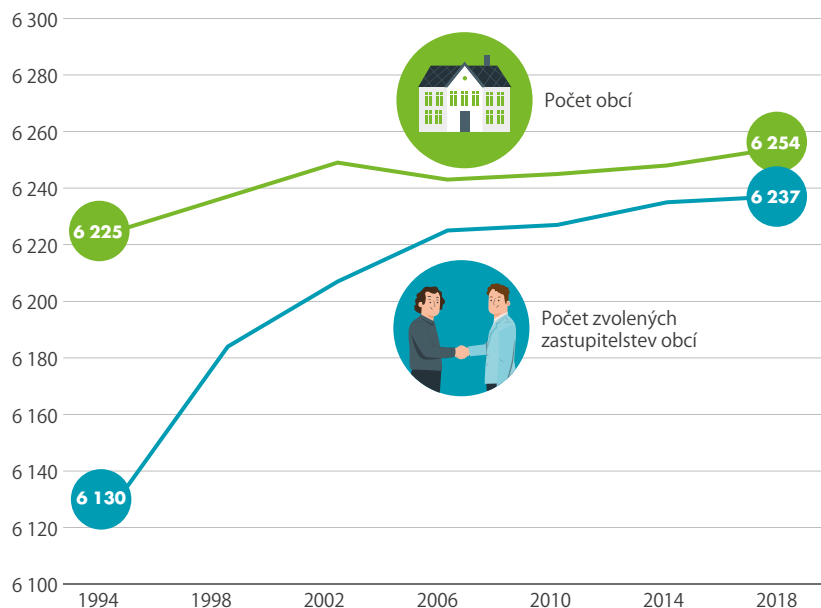
Kandidátní listiny může podávat pět typů volebních stran: registrované politické strany a politická hnutí, koalice politických stran a politických hnutí, sdružení politických stran a politických hnutí s nezávislými kandidáty, místní sdružení nezávislých

kandidátů a jednotliví samostatně kandidující nezávislí kandidáti.

STRUKTURA KANDIDÁTŮ

Struktura kandidátů se v průběhu času proměňuje. Ubývá uchazečů, kteří kandidují na kandidátních listinách politických stran a hnutí, klesá také počet samostatně kandidujících nezávislých kandidátů, což patrně souvisí s jejich znevýhodněním ve volebním systému. Místo nich do zastupitelstev obcí častěji kandidují nezávislí kandidáti v místních sdruženích a přibývá také kandidátů volebních stran typu sdružení politických stran a nezávislých kandidátů.

**Vývoj počtu obcí
a počtu zvolených
zastupitelstev obcí
v letech 1994–2018**

Celkový počet mandátů podle navrhujeících stran v letech 1990–2018

Nezávislý kandidát

281 777

KDU-ČSL

46 485

ČSSD

26 713

ODS

37 034

OF

21 117

KSČM

30 070

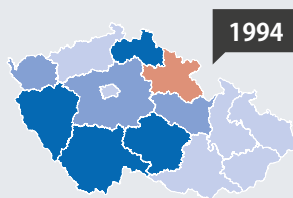

Ostatní

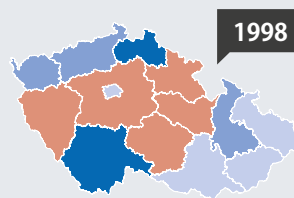
59 038

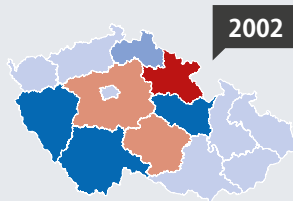
Podíl zvolených nezávislých kandidátů na celkovém počtu zastupitelů podle krajů (v %)

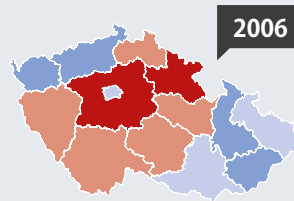
1994

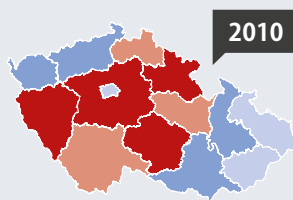
1998

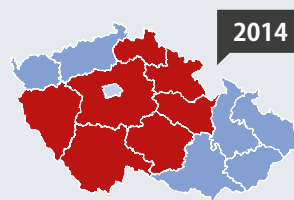
2002

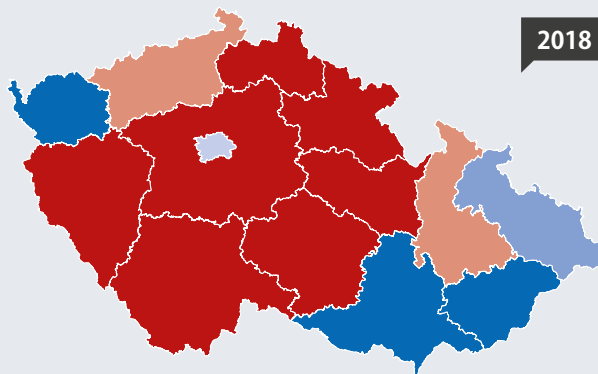
2006

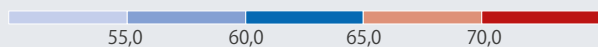
2010

2014

2018

POČET PLATNÝCH HLASŮ

Z hlediska počtu odevzdaných platných hlasů dominují kandidátní listiny politických stran a hnutí, přestože v průběhu sledovaného období jejich podíl na celkovém počtu hlasů klesá. Převaha politických stran a hnutí v počtu hlasů vyplývá z volebního systému, kdy voliči z větších měst mohou udělovat násobně více hlasů než voliči z menších obcí. Každý volič má totiž tolik hlasů, kolik se v dané obci obsazuje mandátů. A právě ve větších městech kandidují převážně politické strany a hnutí, kdežto místní sdružení nezávislých kandidátů zde kandidují sporadicky.

ZÍSKANÉ MANDÁTY

V případě podílu získaných mandátů je úspěšnost opačná. Nejvíce mandátů (s výjimkou voleb v roce 1994) získaly kandidátní listiny místních sdružení nezávislých kandidátů. To je způsobeno sídelní strukturou, ve které převažují malé obce, v nichž

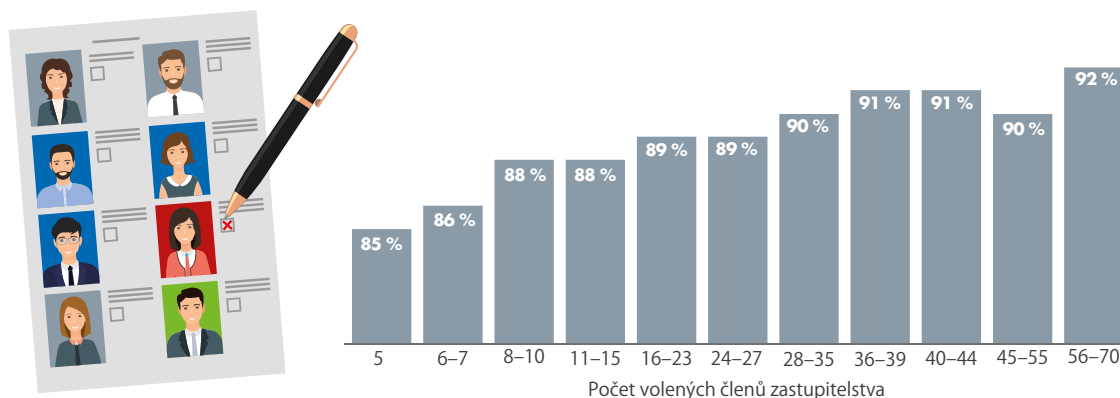
často politické strany a hnutí vůbec nekandidují. Rozdíl v úspěšnosti mezi místními sdruženími nezávislých kandidátů a politickými stranami v počtu získaných mandátů v průběhu času roste.

VYUŽITELNOST HLASŮ

Ve volbách do zastupitelstev obcí má každý volič tolik hlasů, kolik se volí členů zastupitelstva, ale stává se, že nevyužije všechny. Tím se také liší míra využitelnosti hlasů voliče. Označí-li volič pouze jednoho kandidáta, využil jeden hlas, označí-li celou stranu, využil hlasů více, tedy tolik, kolik má strana kandidátů, maximálně odpovídající počtu volených členů zastupitelstva.

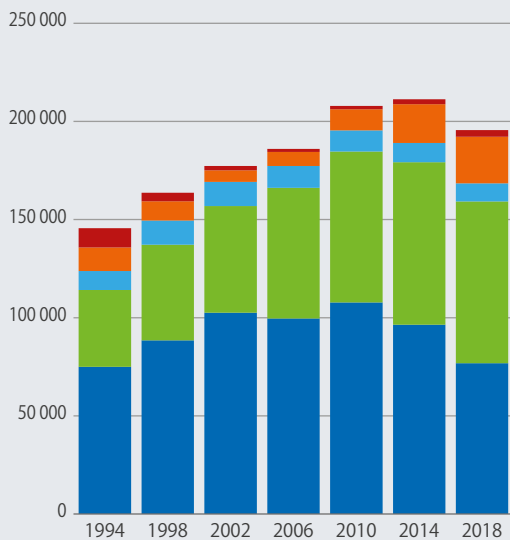
Pokud volič udělil 3 hlasy ze 6 možných, využil 50 % svých hlasů, zatímco když označil stranu jako celek, využil až 100 % svých hlasů. Míra využitelnosti hlasů se zvyšuje s rostoucí velikostí zastupitelstva. To je zřejmě způsobeno tím, že voliči ve větších obcích označují častěji stranu jako celek.

Průměrné využití hlasů ve volbách do zastupitelstev obcí dle počtu členů zastupitelstva v letech 2002–2018 (v %)

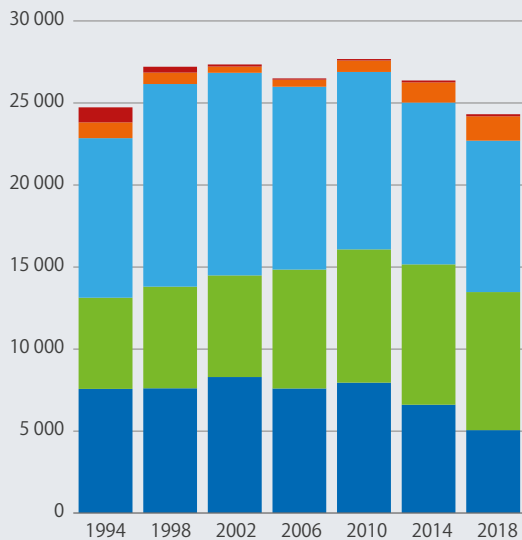

Kandidáti, platné hlasy a mandáty podle typu volební strany ve volbách do zastupitelstev obcí

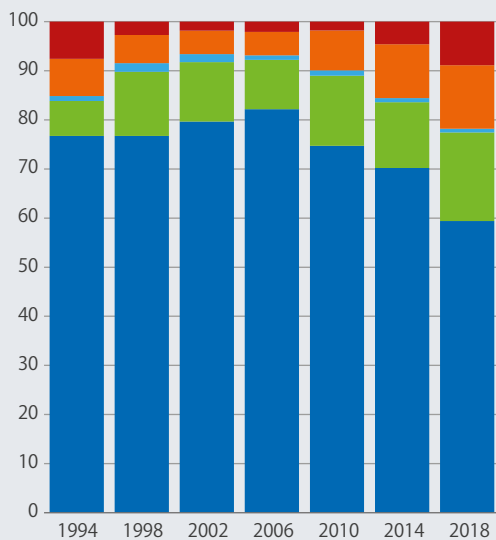
Počet kandidátů

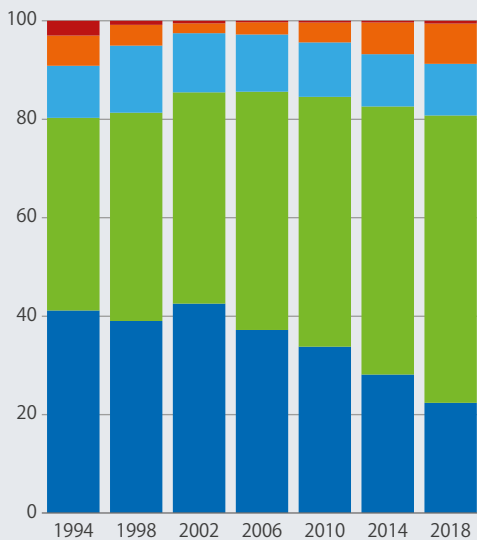
Počet zaregistrovaných kandidátních listin

Podíl platných hlasů (v %)

Podíl získaných mandátů (v %)

Koalice politických stran a hnutí

Sdružení politických stran a hnutí s nez. kandidáty

Samostatně kandidující nezávislí kandidáti

Sdružení nezávislých kandidátů

Politická strana, politické hnutí

Volby do zastupitelstev obcí bez politické soutěže?

Volby jsou založeny na principu politické soutěže. Existují však obce, kde žádná politická soutěž neprobíhá.

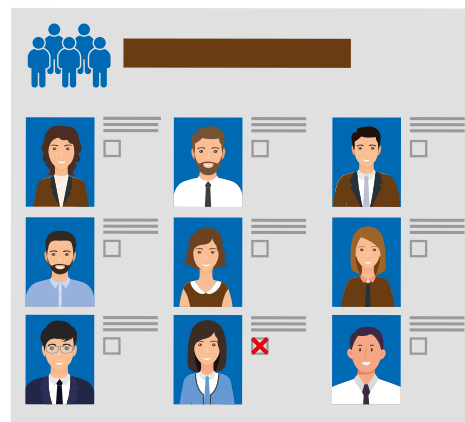
JISTOTA ZVOLENÍ

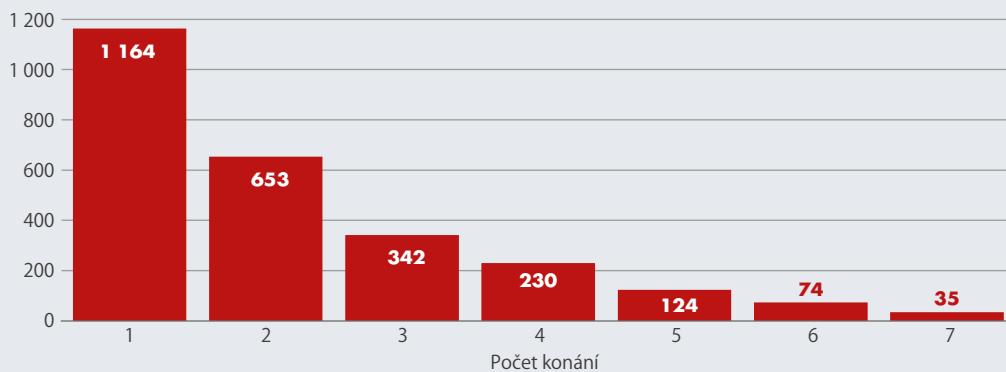
Jsou obce, v nichž kandiduje stejný počet kandidátů, jako se ve volbách rozdělují mandátů. Je tedy předem dáno, kdo bude do zastupitelstva zvolen. Nejvíce takových obcí bylo při volbách v roce 1998, nejméně v roce 2010. Největší pokles byl mezi volbami v letech 1998 a 2002 (–210), naopak největší nárůst mezi volbami 2014 a 2018 (+185). Alespoň jednou taková situace nastala v 1 164 obcích, ve 35 obcích neproběhly volby s politickou soutěží již od roku 1994.

JEN JEDNA KANDIDÁTNÍ LISTINA

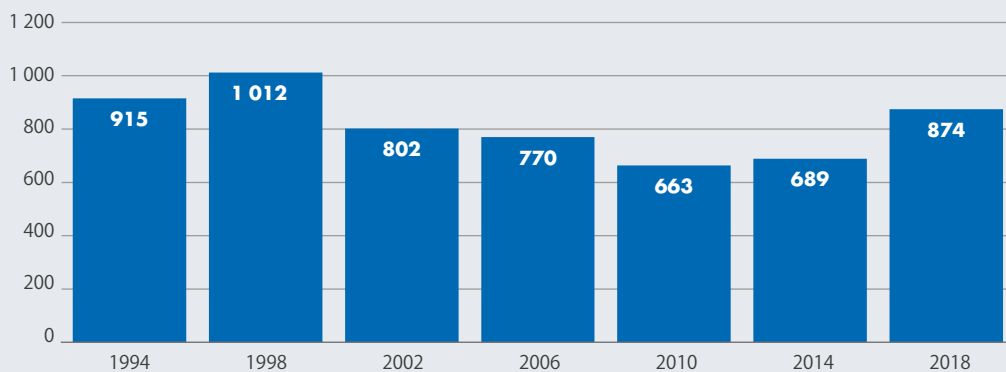
Míra politické soutěže v jednotlivých obcích je přímo ovlivněna počtem podaných kandidátních listin. Od roku 1994, s drobnou výjimkou v roce 2010, neustále roste počet obcí, kde byla podána pouze jedna kandidátní listina.

Podání pouze jedné kandidátní listiny však automaticky neznamená volby bez politické soutěže. V obcích, kde se obsazuje 5 až 7 mandátů je totiž možné na kandidátní listinu uvést vždy o třetinu více kandidátů. Nicméně i tak je nárůst mezi volbami v roce 1994 a 2018 skutečně obrovský. V absolutním čísle je rozdíl téměř tisíc obcí.

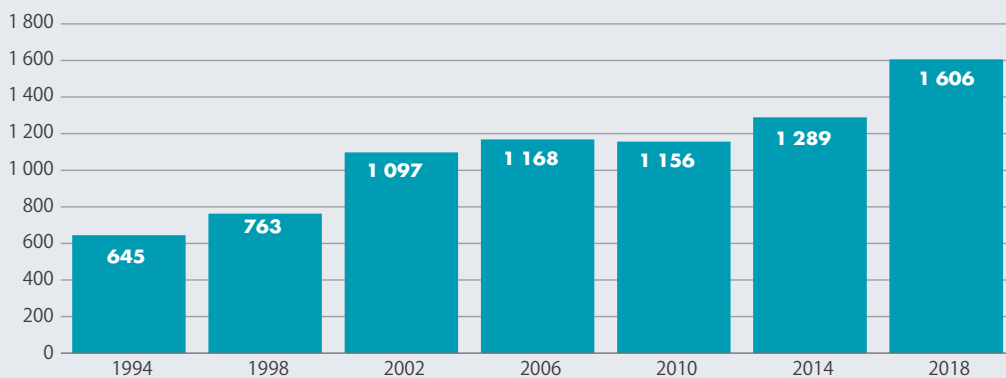

**Počet obcí
s volbami bez
politické soutěže
v letech
1994–2018
podle počtu
konání v obci**

**Počet obcí
s volbami
bez politické
soutěže**

**Počet obcí
s 1 podanou
kandidátní
listinou**

Mimořádné volby do zastupitelstev obcí

Stejně jako na celostátní úrovni, mohou se i na úrovni jednotlivých obecních zastupitelstev konat volby v mimořádném termínu. Konkrétně jde o volby opakované, dodatečné, nové nebo opakované hlasování. Opakované volby a opakované hlasování se mohou konat na základě rozhodnutí soudu, dodatečné volby jsou vyhlášeny v obci, v níž nebylo v řádném termínu zastupitelstvo zvoleno, protože se o mandát neucházel dostatečný počet kandidátů. V případě poklesu počtu členů zastupitelstva pod polovinu nebo pod hranici pěti členů se v obci musí konat nové volby.

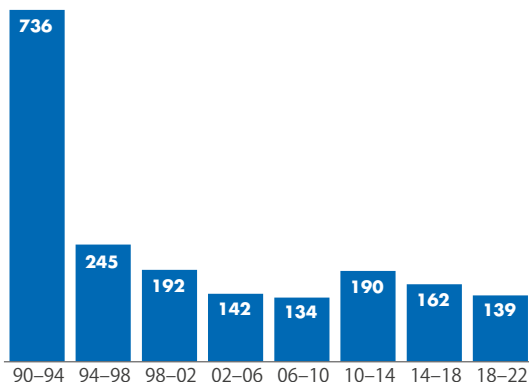
Nejvíce mimořádných voleb se konalo ve volebním období 1990–1994, což bylo způsobeno zejména rozvolňováním obecní struktury po pádu komunistického režimu a vznikem nových obcí. V následujících letech počet těchto voleb klesal

až do volebního období 2010–2014, kdy došlo k jejich opětovnému nárůstu. Od roku 2002 až do roku 2018 se neustále zvyšoval počet obcí, kde se nové volby konaly opakovaně. Maximum jich bylo mezi lety 2014 až 2018.

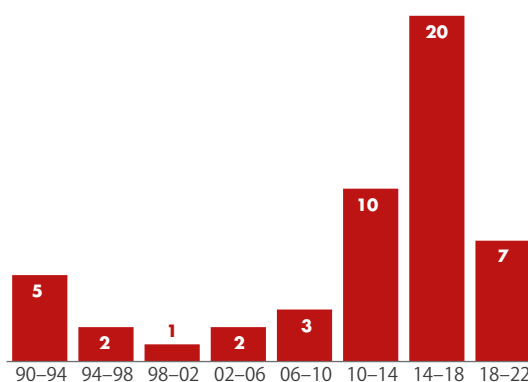
KRAJSKÉ SROVNÁNÍ

Mezi lety 2002 až 2022, kdy se neměnila legislativní úprava u mimořádných voleb do zastupitelstev obcí, se jich v poměru k počtu obcí v daném kraji konalo nejvíce v Karlovarském kraji (25,6 %), následovaném Ústeckým (20,2 %), Plzeňským (19,6 %) a Středočeským krajem (17,4 %). Dominance Karlovarského kraje byla zapříčiněna zejména územní příslušností obce Prameny, kde se mimořádné volby konaly hned pětkrát. Oproti tomu nejnižší podíl měly kraje Vysočina (7,4 %), Pardubický (8,1 %) a Moravskoslezský (8,2 %).

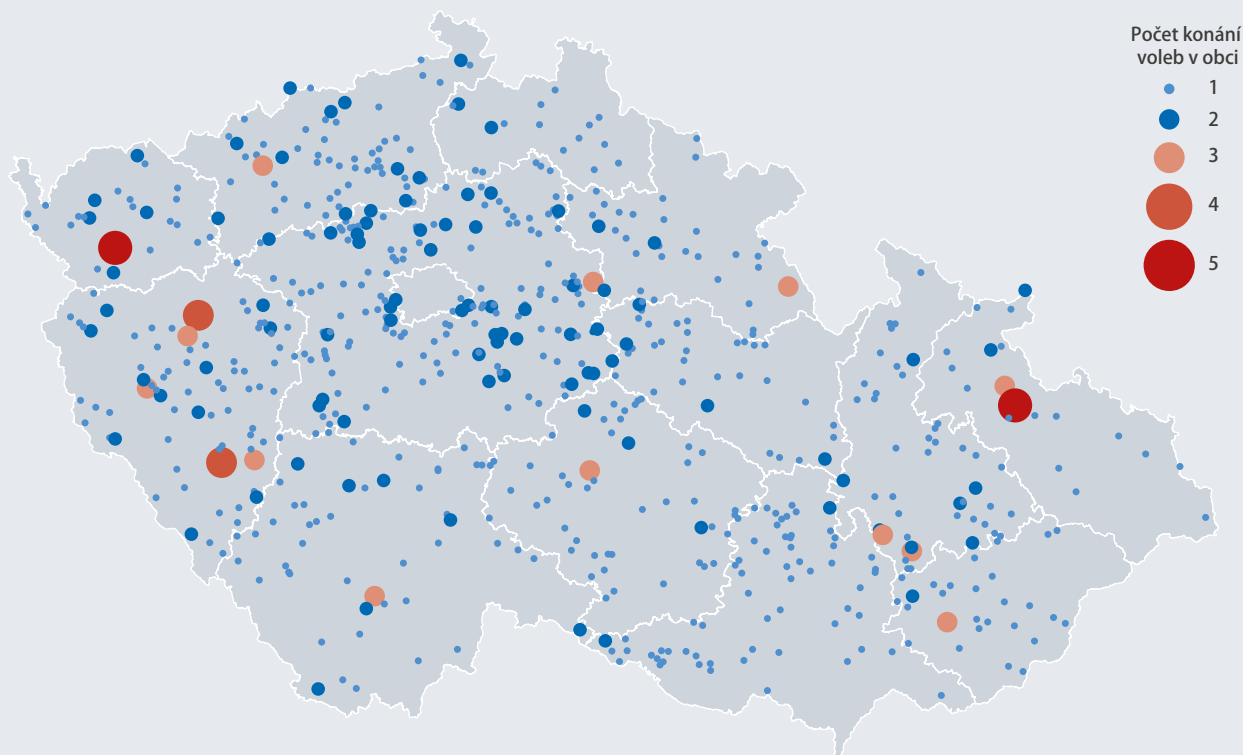
Počet vyhlášených mimořádných voleb podle volebního období

Počet obcí s opakovaně konanými novými volbami podle volebního období

Mimořádné volby do zastupitelstev obcí konané v letech 2002–2022

322

Celkový počet konaných
dodatečných voleb
v letech 1990–2022

50

Nejvíce mandátů
se rozdělovalo v **Havířově**
při dodatečných volbách
v prosinci 1990

9

Tolikrát byly v obci
Prameny vyhlášeny
mimořádné volby
(konaly se jen pětkrát)

5

**Prameny, Mladecko
a Dasnice** – obce kde
se konalo nejvíce
mimořádných voleb
v letech 1990–2022

08

VOLBY DO
ZASTUPITELSTEV KRAJŮ

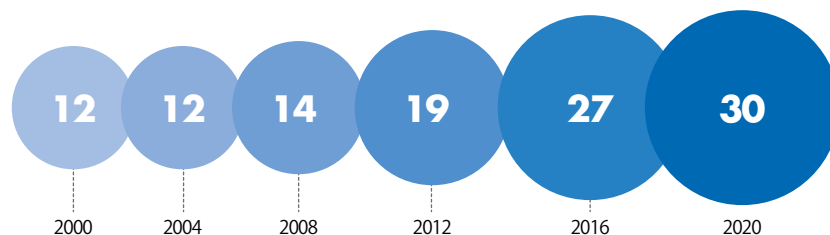
Politické strany a hnutí

První volby do zastupitelstev krajů se konaly v roce 2000, od té doby probíhají pravidelně každé čtyři roky. V průběhu let v nich získalo mandát celkem 51 politických subjektů. Jejich počet měl vzrůstající tendenci s maximem v posledních volbách v roce 2020, kdy bylo do 13 krajských zastupitelstev zvoleno 30 různých politických uskupení.

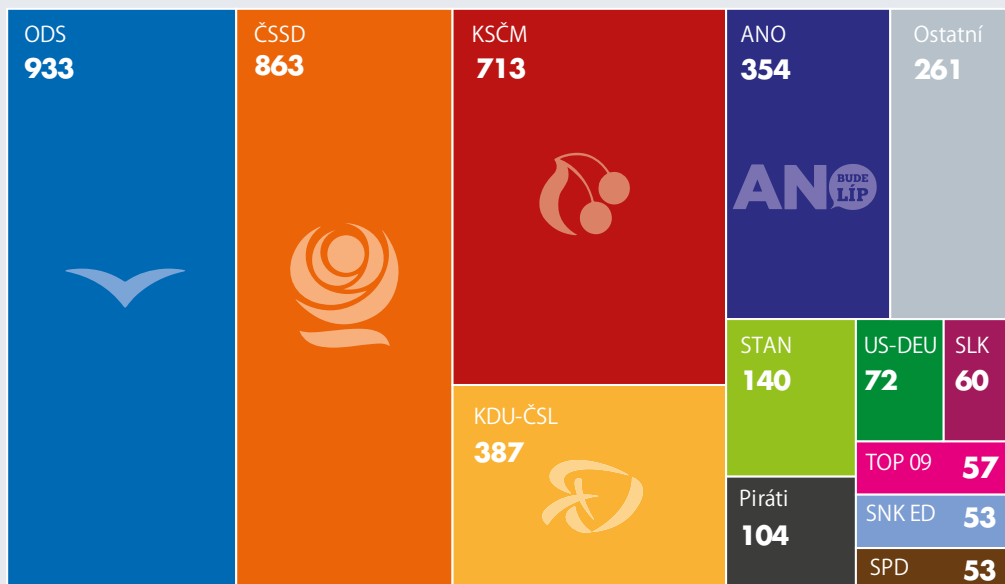
V dosavadních šesti krajských volbách byla nejúspěšnější ODS, které se jako jediné straně vždy podařilo získat mandát v každém krajském zastupitelstvu. Za ní následovaly ČSSD a KSČM. Celkový počet mandátů těchto tří stran tvořil téměř 62 % všech rozdělených.

KRAJ	2000	2004	2008	2012	2016	2020
STŘEDOČESKÝ	7	7	4	5	6	7
JIHOČESKÝ	8	5	4	7	9	8
PLZEŇSKÝ	8	5	5	5	11	10
KARLOVARSKÝ	7	5	7	7	12	10
ÚSTECKÝ	7	3	4	6	6	12
LIBERECKÝ	9	4	5	6	9	5
KRÁLOVÉHRADECKÝ	7	7	5	8	13	10
PARDUBICKÝ	8	5	6	9	8	10
VYSOČINA	8	5	4	6	9	9
JIHOMORAVSKÝ	8	6	4	6	13	10
OLOMOUCKÝ	8	4	4	6	9	9
ZLÍNSKÝ	8	6	6	7	9	9
MORAVSKOSLEZSKÝ	8	4	4	5	7	8

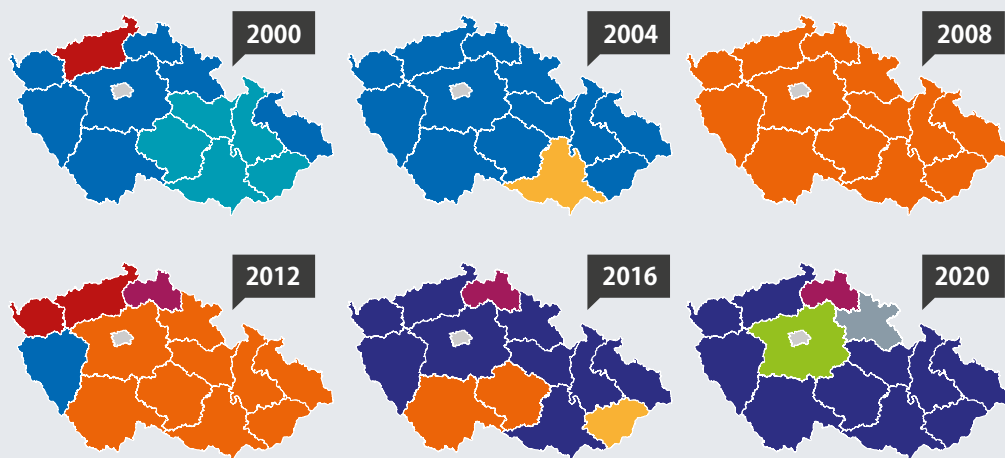
**Počty zvolených
politických subjektů
podle krajů**

**Počty politických
subjektů zvolených
do zastupitelstev
krajů**

**Celkový počet
získaných
mandátů podle
navrhujících
stran v letech
2000–2020**

**Vítězné strany
ve volbách
do krajských
zastupitelstev**

ANO KSČM KDU-ČSL SLK ODS + STAN + VČ
 ČSSD ODS Čtyřkoalice STAN volby se na území Prahy nekonají

Krajští zastupitelé

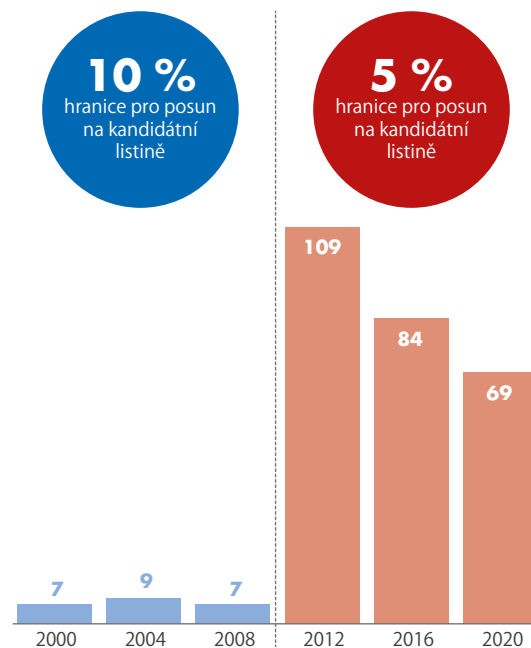
Počet členů krajských zastupitelstev je určen zákonem v souvislosti s počtem obyvatel kraje. Existují tak tři velikostní skupiny krajských zastupitelstev: s 65 zastupiteli (Středočeský, Jihomoravský a Moravskoslezský), s 55 zastupiteli (Jihočeský, Ústecký a Olomoucký) a 45 zastupiteli (Plzeňský, Karlovarský, Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Vysočina a Zlínský). Od roku 2000 nedošlo ke změně velikosti zastupitelstva v žádném kraji, protože v žádném z nich se významně nezměnil počet obyvatel.

PŘEDNOSTNÍ HLASOVÁNÍ

Ve volbách do zastupitelstev krajů může každý volič zakroužkováním pořadového čísla kandidáta udělit přednostní hlas až čtyřem kandidátům. Díky těmto přednostním hlasům se mohl kandidát, který získal alespoň 10 % hlasů z celkového počtu hlasů pro stranu, posunout do čela kandidátní listiny. Od roku 2012 už stačí pouze 5 % hlasů. Snížením této hranice se výrazně zvýšil počet kandidátů, kteří se do zastupitelstva kraje dostali prostřednictvím přednostních hlasů. Počet těchto zastupitelů se v roce 2012 oproti předchozímu období zvýšil více než patnáctkrát.

Mezi kandidáty s nejvýraznějším posunem v letech 2000-2020 se řadí Alena Dernerová, následovaná Jaroslavem Kubrou a Marianem Jurečkou. Uchazečem s absolutně nejvyšším počtem přednostních hlasů v krajských volbách byl však Stanislav Juránek, který získal nejvíce přednostních hlasů ve volbách v roce 2004, 2008 a 2012. Rekordní byl rok 2008, kdy tento zastupitel Jihomoravského kraje zaznamenal 34 174 přednostních hlasů.

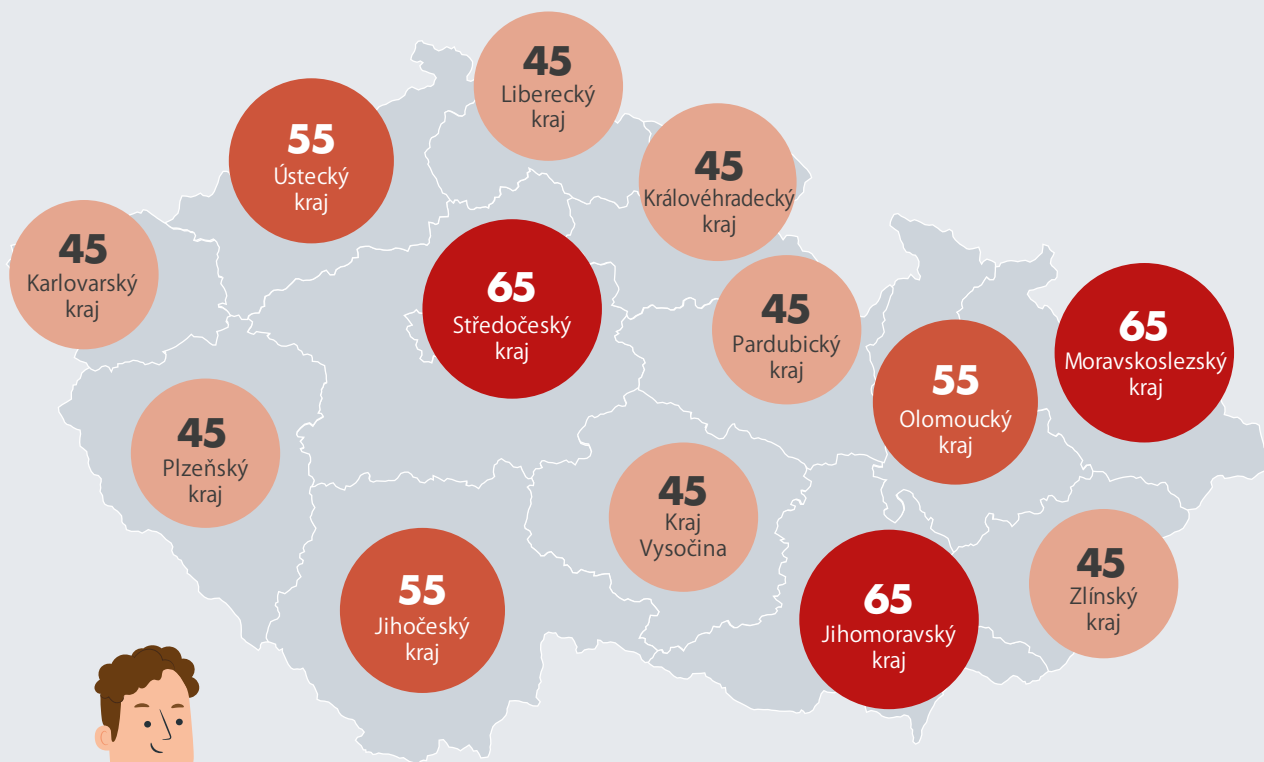
Počet kandidátů úspěšných díky přednostním hlasům

Kandidáti s největším posunem na kandidátní listině díky přednostním hlasům

ROK	JMÉNO A PŘÍJMENÍ	POŘADOVÉ ČÍSLO	POŘADÍ MANDÁTU	POSUN
2012	ALENA DERNEROVÁ	55	1	54
2016	JAROSLAV KUBERA	55	2	53
2016	MARIAN JUREČKA	55	4	51

Počet členů v krajských zastupitelstvech

09

VOLBY DO
POSLANECKÉ SNĚMOVNY

Poslanecké mandáty

Česká národní rada se transformovala v Poslaneckou sněmovnu k 1. lednu 1993, první volby se však konaly až v roce 1996. Od té doby bylo vyhlášeno dalších sedm termínů, z toho dva, v letech 1998 a 2013, byly volbami předčasnými.

V dosavadních osmi termínech bylo mezi patnáct politických subjektů rozděleno 1 600 poslaneckých mandátů, z nichž téměř polovinu obsadily politické strany ČSSD a ODS.

POČET POSLANCŮ V KRAJI URČÍ AŽ ODEVZDANÉ HLASY

Ve volbách do Poslanecké sněmovny tvoří volební uskupení v každém kraji jinou kandidátní listinu. Množství mandátů přidělovaných jednotlivým krajům určuje počet odevzdaných hlasů v daném kraji ve srovnání s ostatními. Počet mandátů pro kraje se proto může mezi jednotlivými termíny voleb lišit.

V prvních volbách se nejvíce mandátů přidělovalo v Praze, avšak od roku 2013 je to již Středočeský kraj. Nejvíce mandátů zde bylo přiděleno v letech 2017 a 2021, a to vždy 26. Nejmenší počet mandátů připadá Karlovarskému kraji, kde bylo od roku 2002 vždy zvoleno 5 poslanců.

26

Nejvíce přidělených mandátů pro volební kraj

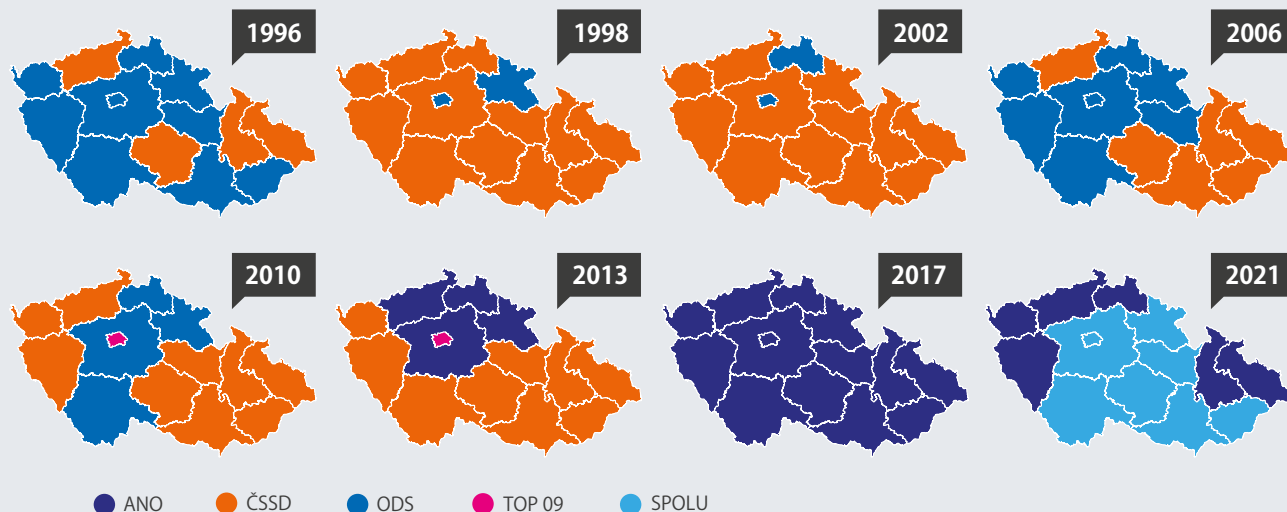
1 600

Celkový počet přidělených mandátů ve volbách do Poslanecké sněmovny v letech 1996–2021

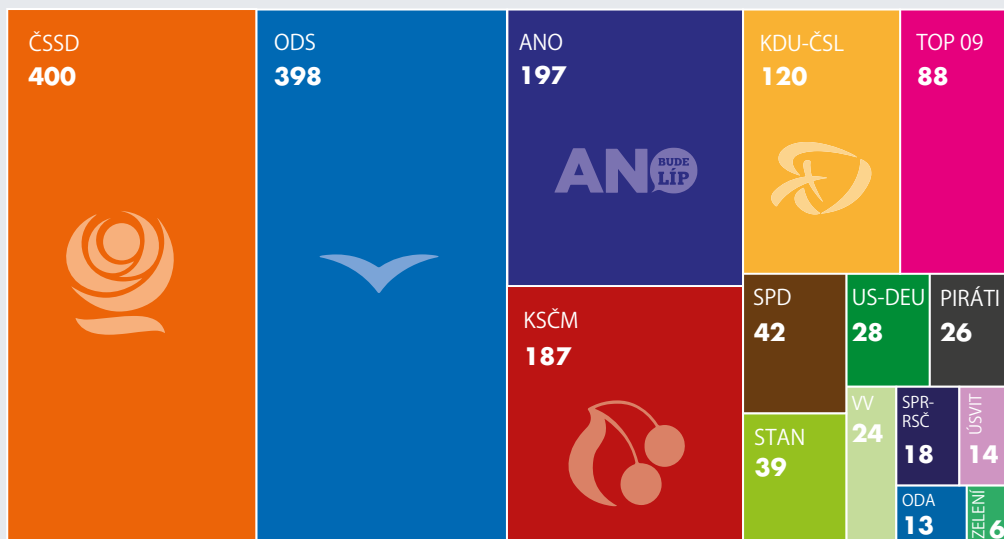
Počty mandátů přidělených krajům

5	5	5	5	5	5	Karlovarský
8	8	8	8	8	8	Liberecký
10	10	10	10	10	10	Pardubický
11	10	10	11	10	10	Vysočina
11	11	11	11	11	11	Královéhradecký
11	11	11	11	11	11	Plzeňský
12	12	12	12	12	12	Zlínský
12	12	12	12	12	12	Olomoucký
12	13	13	12	13	13	Jihočeský
14	14	14	14	13	14	Ústecký
23	23	22	22	22	22	Moravskoslezský
23	23	23	23	23	23	Jihomoravský
23	23	24	25	26	26	Středočeský
25	25	25	24	24	23	Hl. m. Praha
2002	2006	2010	2013	2017	2021	

Vítězné strany ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR podle krajů

Struktura zvolených poslanců podle navrhujeících stran v letech 1996–2021

Celkový počet
politických
subjektů zvolených
do Poslanecké
sněmovny v letech
1996–2021

15

Poslanci

Při volbách do Poslanecké sněmovny se rozděluje 200 mandátů, od roku 1996 jich tedy bylo celkem 1 600. Více než 500 poslanců bylo zvoleno pouze na jedno volební období. Pět poslanců vykonávalo svůj mandát sedm volebních období v řadě. Konkrétně šlo o Bohuslava Sobotku, Lubomíra Zaorálka, Miroslava Grebeníčka, Pavla Kováčka a Vojtěcha Filipa. Mezi ženami byly nejčastěji (6x) zvoleny Zuzka Bebarová Rujbrová a Miroslava Němcová.

PŘEDNOSTNÍ HLASOVÁNÍ

Ve volbách do Poslanecké sněmovny může každý volič zakroužkováním pořadového čísla kandidáta udělit kandidátům přednostní hlas. Díky nim se mohl kandidát, který získal alespoň 10 % hlasů z celkového počtu hlasů pro stranu ve volbách

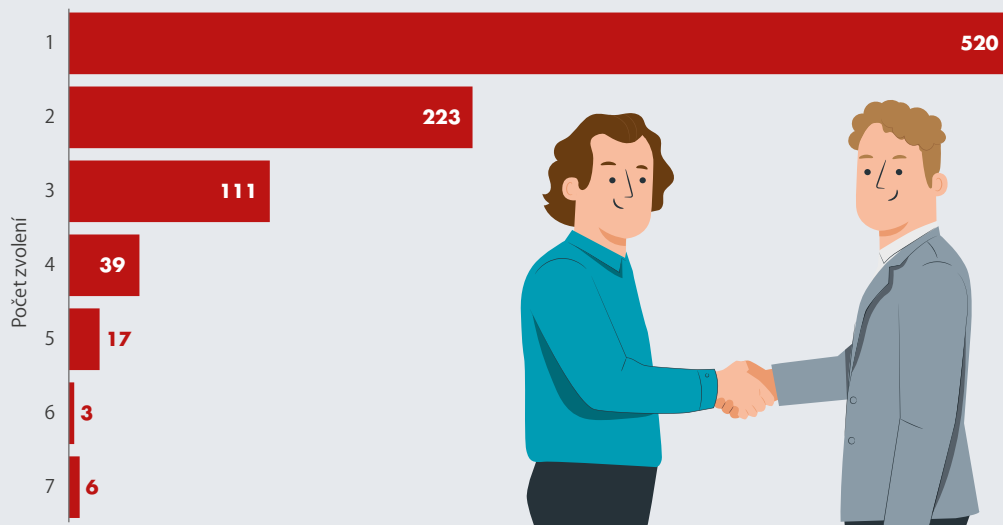
v letech 1996 a 1998, posunout do čela kandidátní listiny. Ve volbách v letech 2002 a 2006 byla hranice snížena na 7 %, od roku 2010 stačí kandidátům pro posun pouze 5 % přednostních hlasů. Snižování této hranice způsobilo zvýšení počtu kandidátů, kteří se stali poslanci pouze prostřednictvím přednostních hlasů. V období 2010 až 2021 tito kandidáti tvořili více než třetinu zvolených poslanců. Mezi kandidáty s nejvýraznějším posunem se řadili Dominik Feri a Jan Florián, kteří byli zvoleni v Praze, a Martin Kupka zvolený ve Středočeském kraji.

Kandidátem s absolutně nejvyšším počtem přednostních hlasů ve volbách do Poslanecké sněmovny je Miloš Zeman, který je obdržel ve volbách 1996 a 1998. Rekordní úspěch zaznamenal v Moravskoslezském kraji v roce 1996 s počtem 67 848 hlasů.

**Thunovský palác
ve Sněmovní ulici
je sídlem Poslanecké
sněmovny
Parlamentu ČR**

Počty zvolení poslanců v letech 1996–2021

Kandidáti s největším posunem na kandidátní listině díky přednostním hlasům

Dominik Feri

z 36. na 2. pozici
v roce 2017

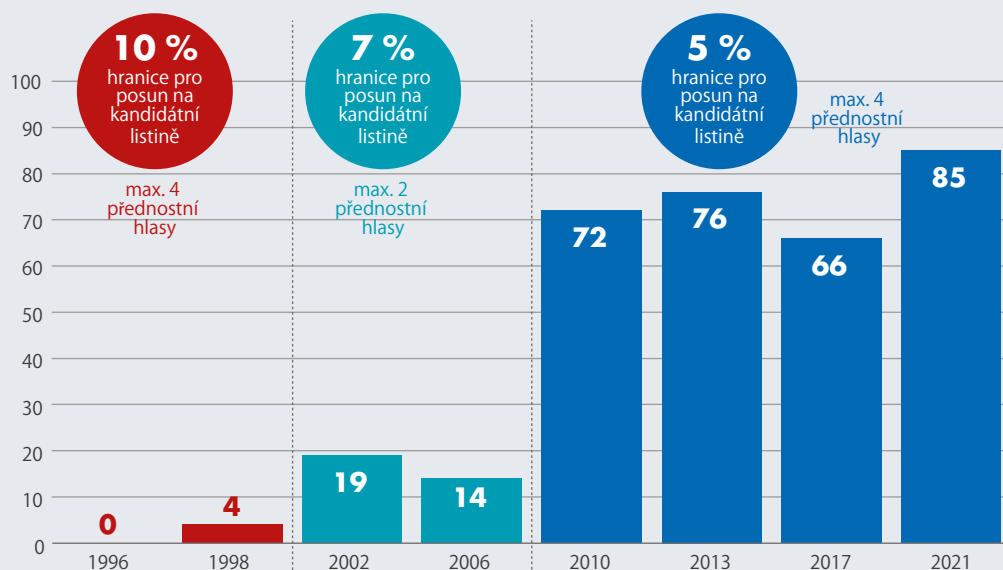
Martin Kupka

z 31. na 2. pozici
v roce 2017

Jan Florián

z 36. na 8. pozici
v roce 2010

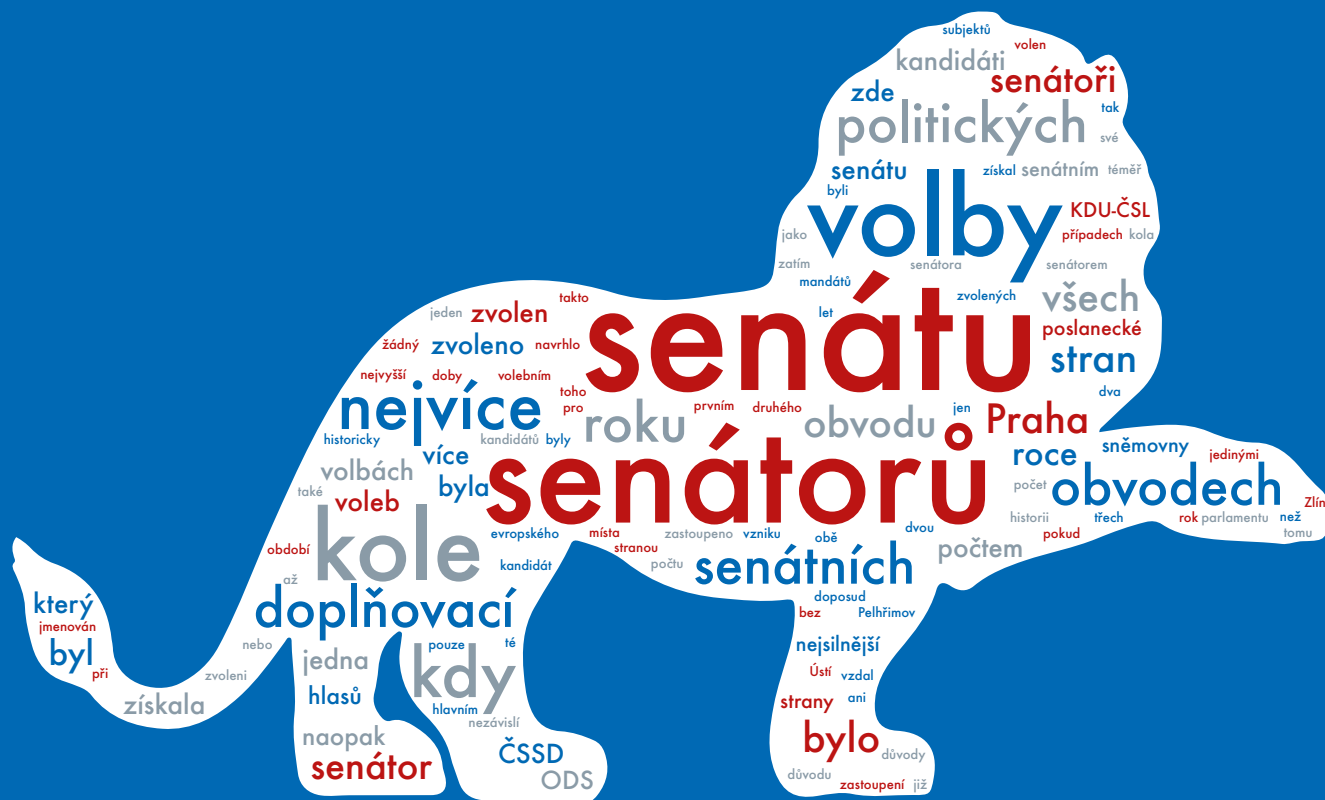
Počet kandidátů úspěšných díky přednostním hlasům

Kandidát, který obdržel nejvyšší počet přednostních hlasů ve volbách do Poslanecké sněmovny v letech 1996–2021

Miloš Zeman

67 848 přednostních hlasů v roce 1996

10

VOLBY DO SENÁTU

Volební strany

Volby do Senátu Parlamentu České republiky se poprvé uskutečnily v listopadu 1996, kdy bylo zvoleno všech 81 senátorů. Od té doby se každé dva roky obměňuje třetina senátorů. Volby probíhají většinovým volebním systémem v jednomandátových volebních obvodech.

Podobně jako ve volbách do Poslanecké sněmovny, i v Senátu mají historicky nejsilnější zastoupení ODS a ČSSD. Na rozdíl od Poslanecké sněmovny je však v Senátu celkově nejúspěšnější ODS, která zde měla vždy nejvyšší počet senátorů. Výjimkou bylo období let 2010 až 2018, kdy nejsilnější stranou byla ČSSD.

Souhrnně obě strany zvítězily v 55 % konaných senátních voleb. Jen ve dvou senátních obvodech (č. 46 Ústí nad Orlicí a č. 80 Zlín) nebyl doposud zvolen žádný kandidát ODS ani ČSSD.

Třetí nejsilnější stranou v Senátu je historicky KDU-ČSL. Nejvíce mandátů (8) při doplňování jedné třetiny Senátu získala v roce 2000. Šest senátorů

bylo zvoleno ve volbách v roce 2014 a 2016, přičemž v roce 2016 získala KDU-ČSL nejvyšší počet mandátů ze všech politických stran. Kromě ODS, ČSSD a KDU-ČSL nemá žádná politická strana v Senátu od roku 1996 nepřetržité zastoupení.

Specifickým příkladem kandidatury jsou nezávislí kandidáti, kteří se o senátorský post ucházejí bez záštity politické strany nebo hnutí. Celkem jich bylo do Senátu zvoleno 11, nejvíce v roce 2018, kdy byli zvoleni tři.

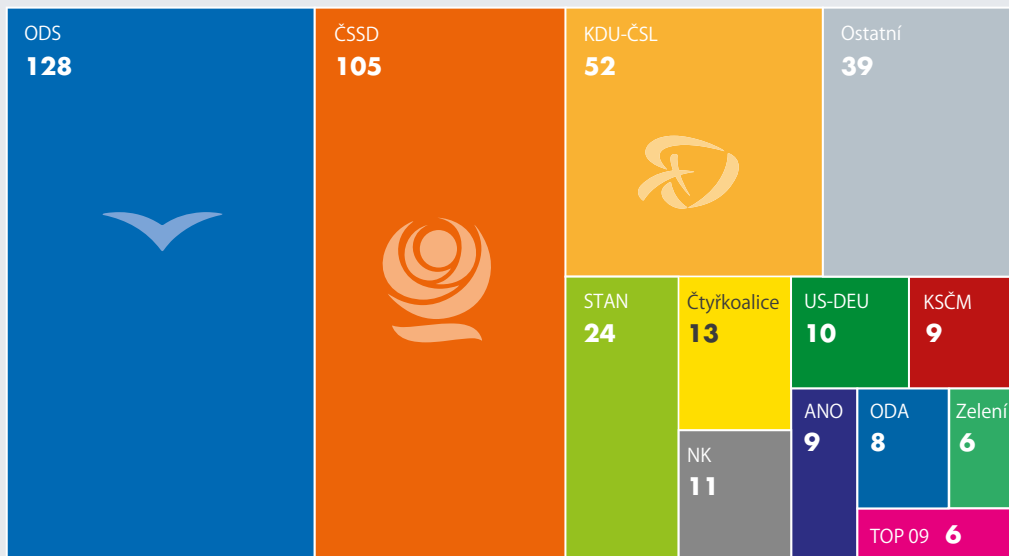
STRAN V SENÁTU PŘIBÝLO

V současnosti je v Senátu zastoupeno nejvíce politických subjektů v historii. Všech 81 senátorů navrhlo do voleb 20 různých politických uskupení a někteří senátoři vystupovali ve volbách jako nezávislí kandidáti. Nejméně stran působilo v Senátu v 90. letech. Dalším obdobím s relativně nízkým počtem politických subjektů byly roky 2010 a 2011, kdy 66 z 81 senátorů bylo z ODS nebo ČSSD.

**Valdštejnský palác
je sídlem Senátu
Parlamentu ČR**

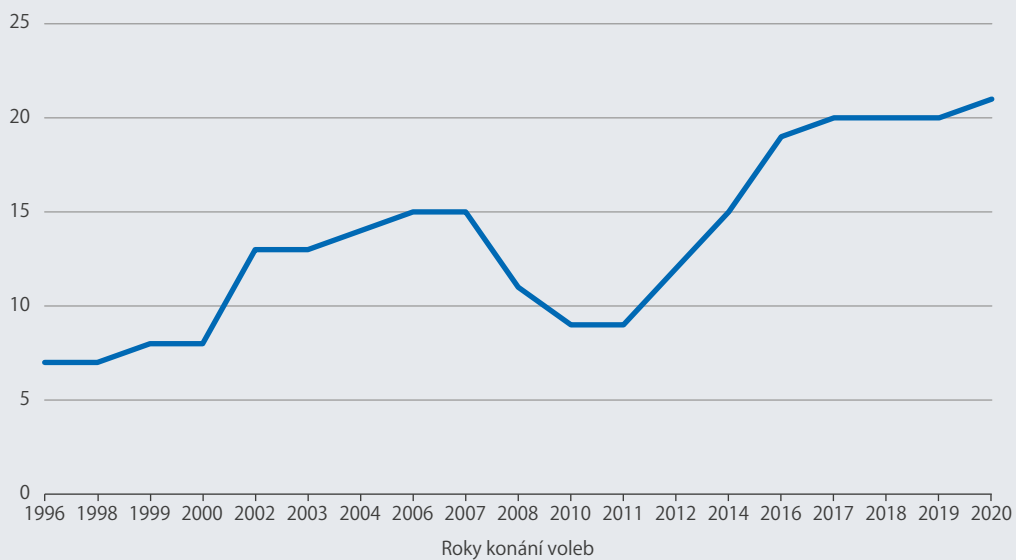
Struktura zvolených senátorů dle navrhuje strany v letech 1996–2020

2

obvody, kde
do roku 2020
nikdy nebyl zvolen
senátor za ODS
nebo ČSSD

Vývoj počtu navrhuje stran zastoupených v Senátu Parlamentu ČR

Senátoři

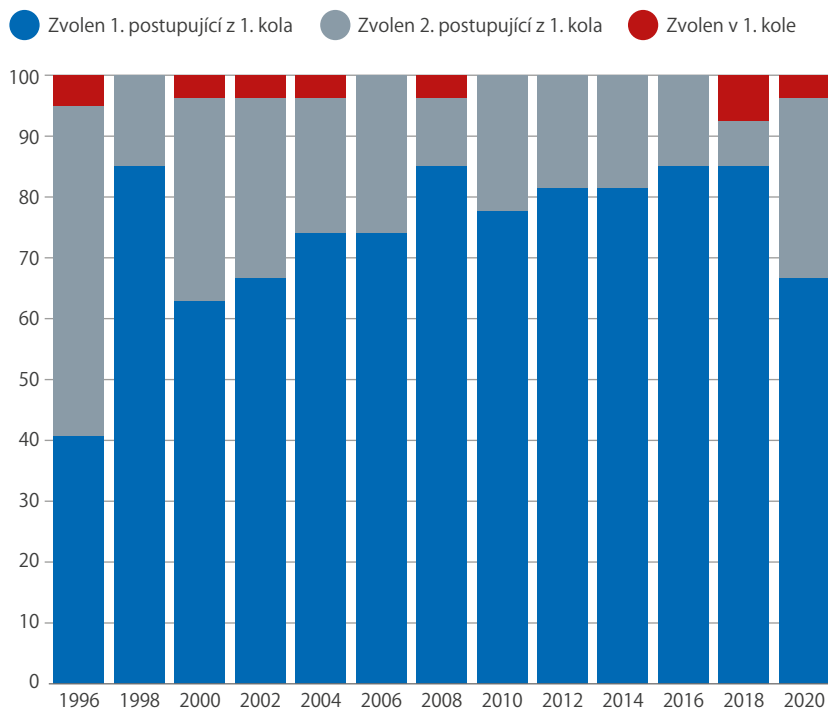
Pokud některý z kandidátů získá v prvním kole ve volebním obvodu více než 50 % platných hlasů, je zvolen senátorem. Zvítězit v 1. kole se zatím v historii podařilo 13 kandidátům. V senátním obvodu č. 20 (Praha 4) byl zvolen senátor v 1. kole již dvakrát.

Pokud žádný z kandidátů nezíská v 1. kole nadpoloviční většinu, postupují do 2. kola kandidáti s nejvyšším počtem hlasů. V téměř 70 % případů zvítězil ve 2. kole kandidát, který získal nejvíce hlasů i v kole prvním. Jedinými řádnými senátními volba-

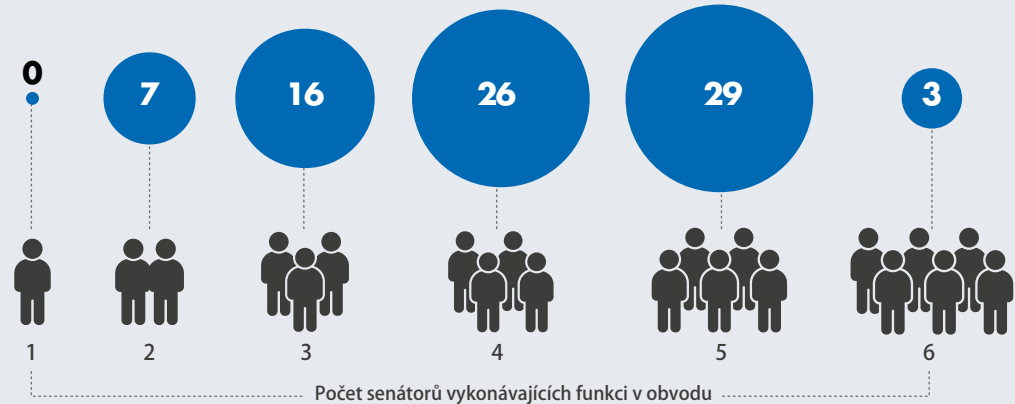
mi, kdy byli naopak většinově zvoleni postupující kandidáti z druhého místa po 1. kole, byly hned ty úvodní v roce 1996. Takto zvítězilo 44 z 81 volených senátorů.

Rozdíly panují také v počtu senátorů zvolených v jednotlivých senátních obvodech. V senátním obvodu č. 15 (Pelhřimov) byl do roku 2020 volen pouze Milan Štěch, který vyhrál čtyři volby. Nejvíce senátorů (6) bylo zvoleno v senátních obvodech č. 20 (Praha 4), č. 27 (Praha 1) a č. 58 (Brno-město).

Struktura senátorů podle druhu zvolení v řádných volbách do Senátu Parlamentu ČR (v %)

Počet volebních obvodů podle počtu osob, které zde vykonávaly funkci senátora v letech 1996–2020

Nejmenší rozdíly mezi kandidáty ve 2. kole voleb do Senátu Parlamentu ČR v letech 1996–2020

ROK VOLEB	OBVOD	ZVOLENÝ SENÁTOR					ROZDÍL V HLASECH	
		JMÉNO	PŘÍJMENÍ	NAVRH. STRANA	POČET HLASŮ	% HLASŮ	ABSOLUTNÍ	PROCENT. BODY
2003	58	Karel	Jarůšek	ODS	4 761	50,11	21	0,23
2006	44	Petr	Pithart	KDU-ČSL	12 025	50,04	24	0,09
2020	57	Karel	Zitterbart	STAN	8 231	50,08	27	0,17
2004	46	Ludmila	Müllerová	KDU-ČSL	9 830	50,15	59	0,31
2010	25	Petr	Bratský	ODS	10 851	50,16	70	0,33

Největší rozdíly mezi kandidáty ve 2. kole voleb do Senátu Parlamentu ČR v letech 1996–2020

ROK VOLEB	OBVOD	ZVOLENÝ SENÁTOR					ROZDÍL V HLASECH	
		JMÉNO	PŘÍJMENÍ	NAVRH. STRANA	POČET HLASŮ	% HLASŮ	ABSOLUTNÍ	PROCENT. BODY
2000	41	Helena	Rögnerová	KDU-ČSL	24 532	74,50	16 139	49,01
2002	63	Jitka	Seitlová	NEZ	23 812	72,65	14 851	45,31
2002	9	Richard	Sequens	US-DEU	22 570	74,02	14 649	48,05
1996	17	Jan	Krámek	ODS	24 511	68,75	13 370	37,50
2016	34	Michael	Canov	SLK	16 579	80,18	12 483	60,37

6

Počet senátorů již zvolených v obvodech č. 20 (Praha 4), č. 27 (Praha 1) a č. 58 (Brno-město)

27

Počet obvodů, ve kterých nikdy nebyl zvolen senátor opakovaně

13

Počet senátorů zvolených v 1. kole v letech 1996–2020

21

Nejmenší počet hlasů, který rozhodl o zvolení senátora

Doplňovací volby do Senátu

Zanikne-li v průběhu volebního období z jakéhokoli důvodu mandát senátora, konají se doplňovací volby. Od vzniku Senátu do roku 2021 se tak stalo čtrnáctkrát, z toho pětkrát proběhly dvoje doplňovací volby během jednoho roku. V žádném senátním obvodu se doposud nekonal více než jednou.

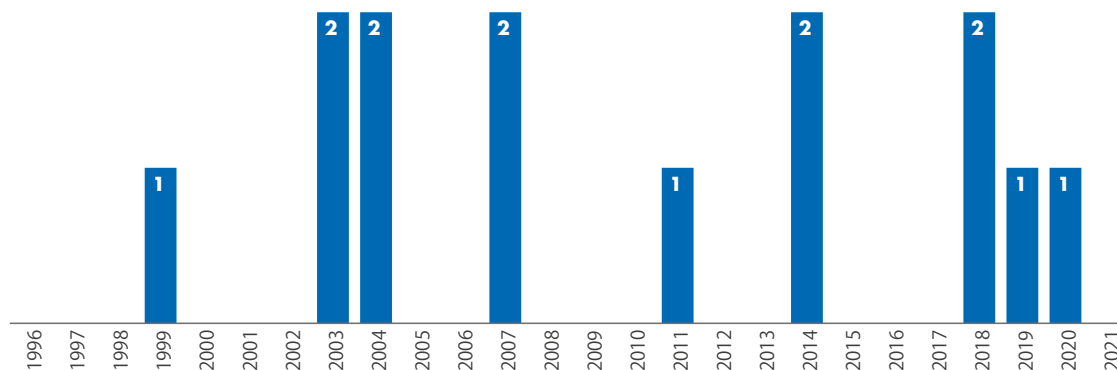
DŮVODY PRO KONÁNÍ

Hlavním důvodem konání doplňovacích voleb do Senátu byla neslučitelnost funkcí senátorů. Ve dvou případech byl senátor zvolen do Poslanecké sněmovny, ve třech do Evropského parlamentu, jeden senátor byl jmenován předsedou Ústavního soudu, jedna senátorka byla jmenována ústavní soudkyní a jedna byla zvolena zástupkyní ombudsmana. Ve třech případech se senátor vzdal své funkce a třikrát se doplňovací volby konaly kvůli úmrtí senátora.

Počet doplňovacích voleb do Senátu Parlamentu ČR podle důvodu konání v letech 1996–2021

Počet doplňovacích voleb do Senátu Parlamentu ČR

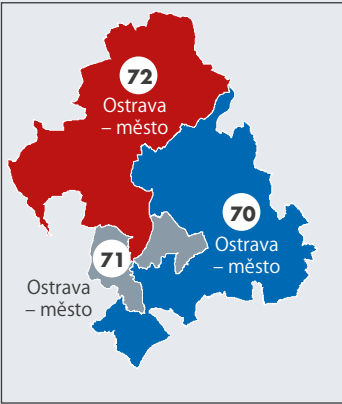
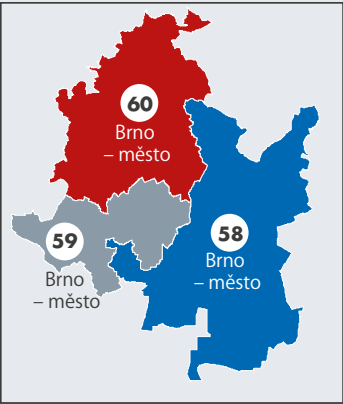
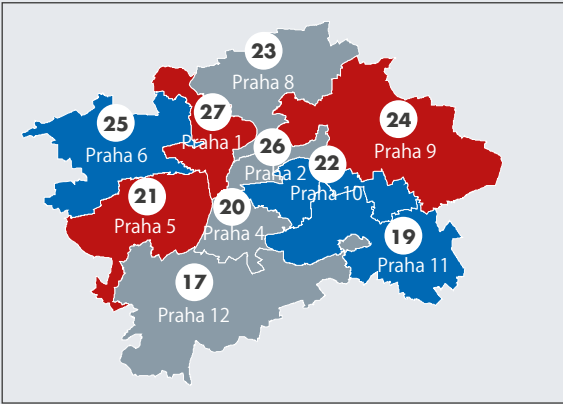
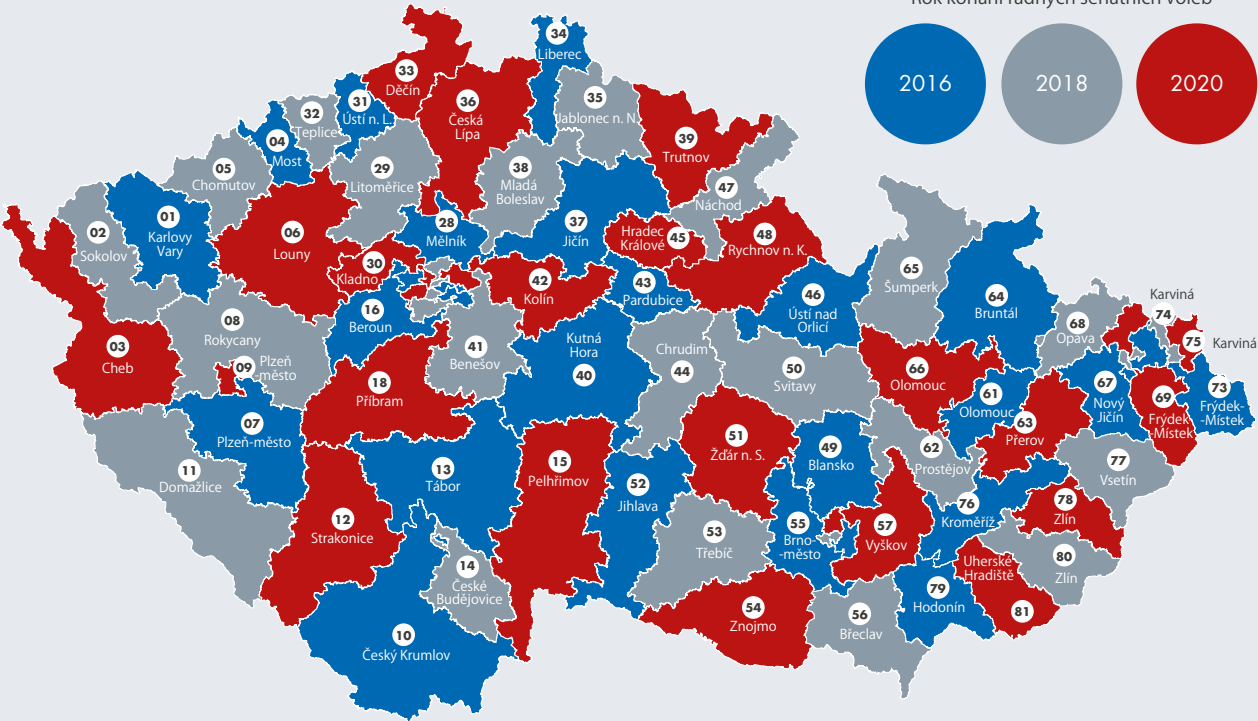
Volební obvody pro volby do Senátu Parlamentu ČR

Rok konání řádných senátních voleb

2016

2018

2020

11

VOLBY DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Evropské mandáty pro Česko

Volební období u voleb do Evropského parlamentu je pětileté. První volby se na území Česka konaly v roce 2004.

Volební účast v žádných volbách do Evropského parlamentu nepřekročila 30 %, absolutně nejnižší byla v roce 2014, kdy nepřesáhla 19 %. Doposud neúspěšnější stranou je ODS, která získala od roku 2004 téměř polovinu z rozdělovaných mandátů. V roce 2009 si je rozdělilo nejméně

stran, a to čtyři, naopak v letech 2014 a 2019 se mandáty dělily mezi sedm politických stran a hnutí.

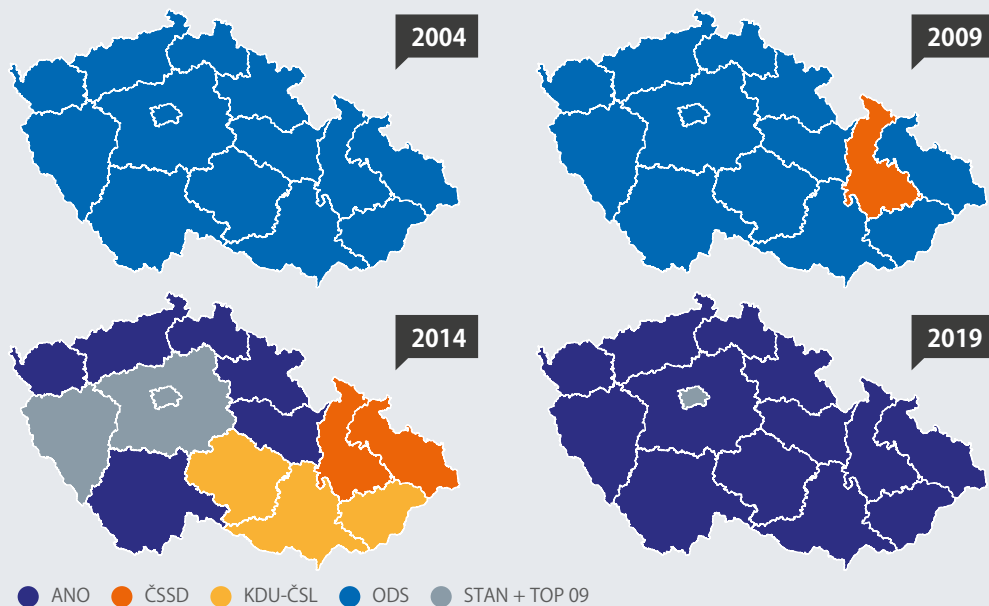
V prvních volbách do Evropského parlamentu se na území Česka volilo 24 europoslanců. Pro volby v roce 2009 byl počet českých mandátů z důvodu rozšíření EU snížen na 22, v roce 2014 pak ze stejného důvodu poklesl na 21. Na této hodnotě zůstal i v posledních volbách v roce 2019.

Budova Evropského parlamentu ve francouzském Štrasburku

**Struktura
zvolených
europoslanců
podle navrhujejí
strany v letech
2004–2019**

**Vítězné strany
ve volbách
do Evropského
parlamentu
podle krajů**

Europoslanci

Na celkový počet 88 mandátů, které byly mezi lety 2004 a 2019 na území republiky rozdělovány, připadá pouhých 58 osob. Pouze na jedno volební období bylo zvoleno 33 europoslanců. Nejdéle sloužícím českým zástupcem je Jan Zahradil z ODS, který zasedá v Evropském parlamentu již od roku 2004. Tři europoslanci vykonávají již třetí volební období.

PŘEDNOSTNÍ HLASOVÁNÍ

Ve volbách do Evropského parlamentu může volič zakroužkováním pořadového čísla kandidáta udělit přednostní hlas až dvěma kandidátům. Díky nim se kandidát, který získá alespoň 5 % hlasů z celkového počtu hlasů pro stranu, posune do čela kandidátní listiny.

V letech 2004 až 2019 se pouze díky přednostním hlasům dostalo do Evropského parlamentu dohromady 14 europoslanců. Ve volbách 2009 nebyl tímto způsobem zvolen nikdo.

Kandidáti s největším posunem na kandidátní listině díky přednostním hlasům

ROK	JMÉNO A PŘÍJMENÍ	POŘADOVÉ ČÍSLO	POŘADÍ MANDÁTU	POSUN
2019	ALEXANDR VONDRA	15	2	13
2004	JAROSLAV ZVĚŘINA	10	2	8
2019	HYNEK BLÁŠKO	8	1	7

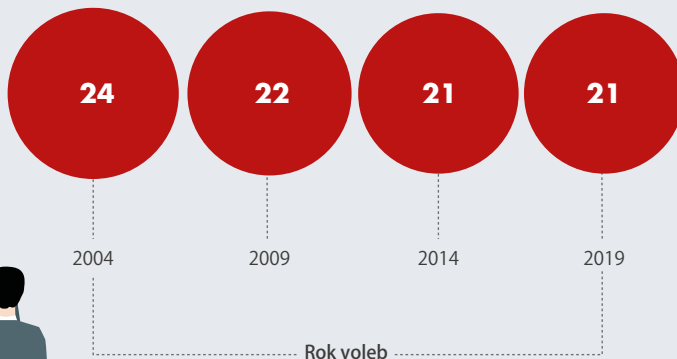

Zasedací sál Evropského parlamentu ve Štrasburku

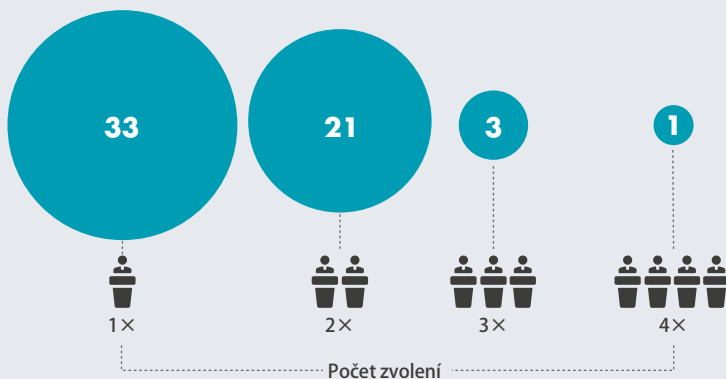
Nejdéle sloužící
europoslanec za ČR
Jan Zahradil
od roku 2004

58

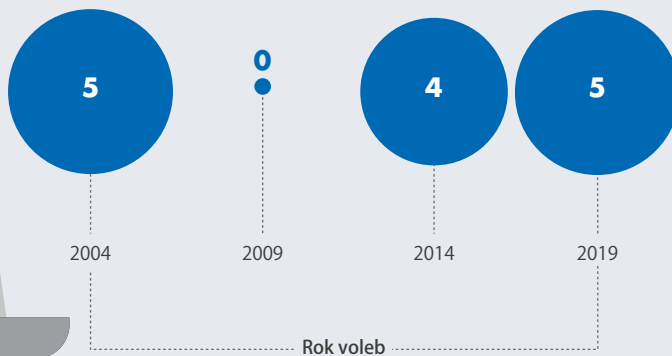
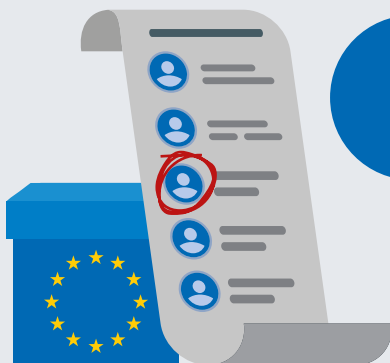
Počet europoslanců
zvolených za ČR
v letech 2004–2019

Počet mandátů
v Evropském
parlamentu
rozdělovaných
na území
České republiky

Počet zvolení
europoslanců
za ČR v letech
2004–2019

Počet kandidátů
úspěšných díky
přednostním
hlasům

12

VOLBA PREZIDENTA
REPUBLIKY

Kandidáti na prezidenta

Volba prezidenta republiky se v Česku dosud konala pouze dvakrát. První, ve které kandidovalo šest mužů a tři ženy, se uskutečnila v roce 2013. V roce 2018 už kandidovali jen muži.

Volba hlavy státu je zajímavá tím, že kandidáti mohou být navrženi třemi způsoby. Buď skupinou 20 poslanců nebo 10 senátorů, či 50 tisíce občanů.

V roce 2013 převažovali kandidáti navržení s podporou 50 tisíc občanů, oproti tomu s podporou poslanců či senátorů kandidovali dva, respektive jeden uchazeč. V roce 2018 byli kandidáti z hlediska způsobu jejich navržení zastoupeni rovnoměrně.

VÝSLEDKY SE V PRŮBĚHU ZPRACOVÁNÍ MĚNÍ

Zajímavé jsou také rozdíly v procentuálním a absolutním zisku hlasů mezi kandidáty v průběhu zpracování. Například ve druhém kole v roce 2018. Zatímco se rozdíl v procentuálním zisku mezi vítězným Milošem Zemanem a Jiřím Drahošem snižoval už od 20 % zpracovaných okrsků, rozdíl v absolutním počtu hlasů se začal snižovat až při 80 % zpracovaných okrsků. To bylo způsobeno tím, že až v závěrečné fázi vstupují do zpracování populačně velké okrsky a ty ze zahraničí, ve kterých měl převahu Jiří Drahoš.

Kandidáti na prezidenta ČR dle pohlaví a navrhuje strany

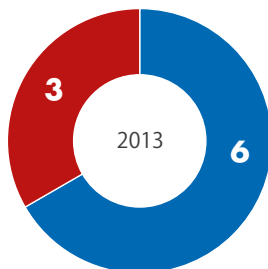
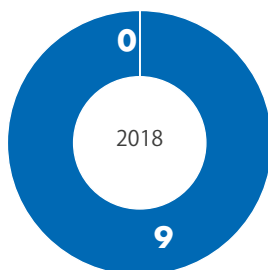
Počet kandidátů podle pohlaví

ženy

muži

Počet kandidátů podle navrhuje strany

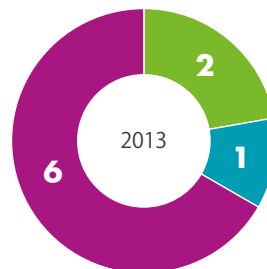
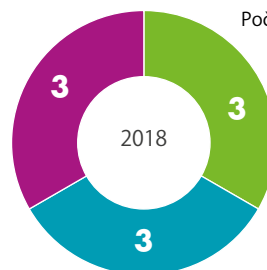
navrhující poslanci

navrhující senátoři

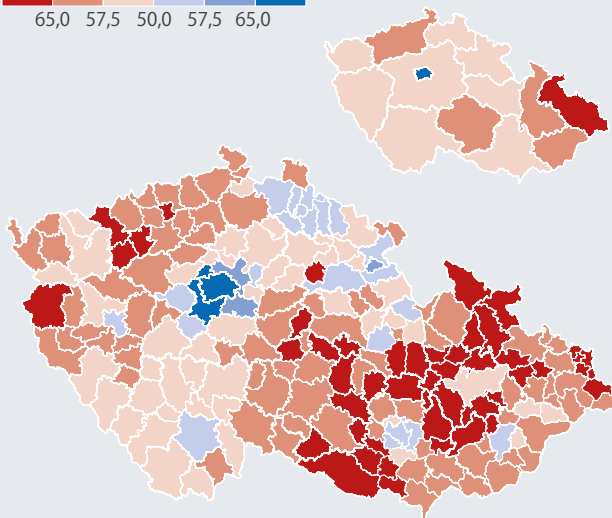

navrhující občan

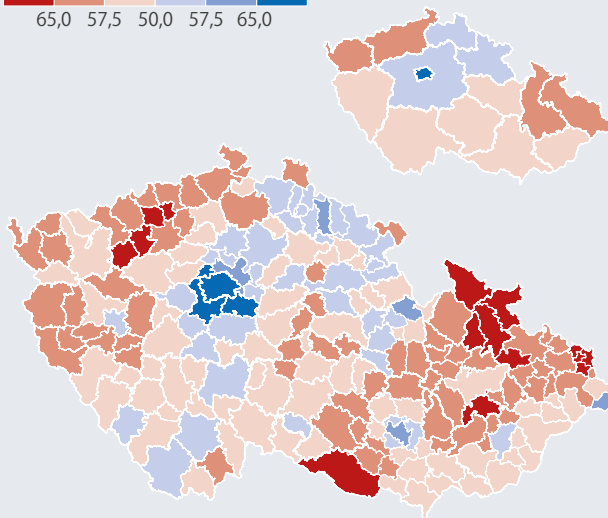
Vítězní kandidáti ve 2. kole volby prezidenta v roce 2013 podle správních obvodů ORP a krajů (hlasy v %)

M. Zeman **K. Schwarzenberg**
65,0 57,5 50,0 57,5 65,0

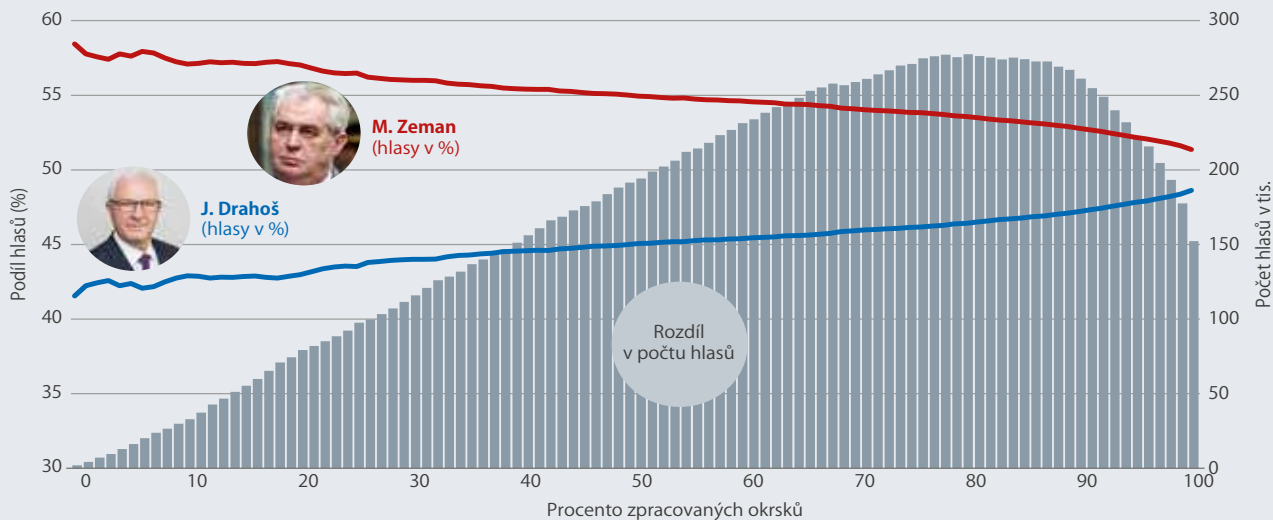

Vítězní kandidáti ve 2. kole volby prezidenta v roce 2018 podle správních obvodů ORP a krajů (hlasy v %)

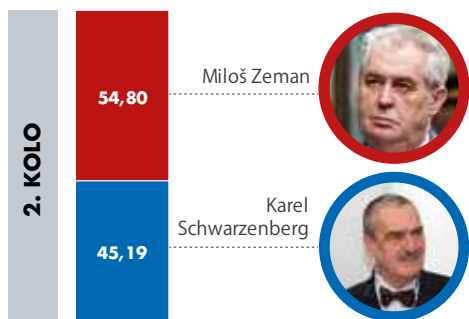
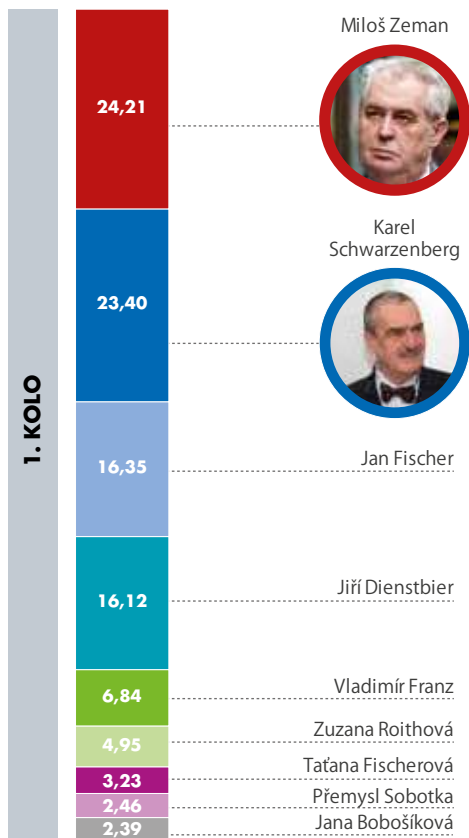
M. Zeman **J. Drahoš**
65,0 57,5 50,0 57,5 65,0

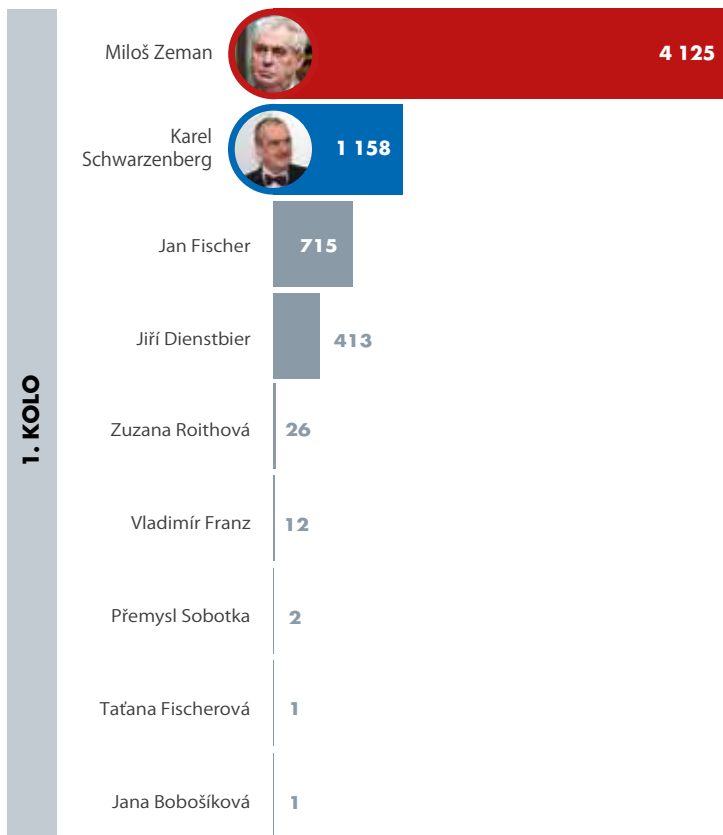
Vývoj podílu hlasů pro kandidáty v roce 2018 – 2. kolo

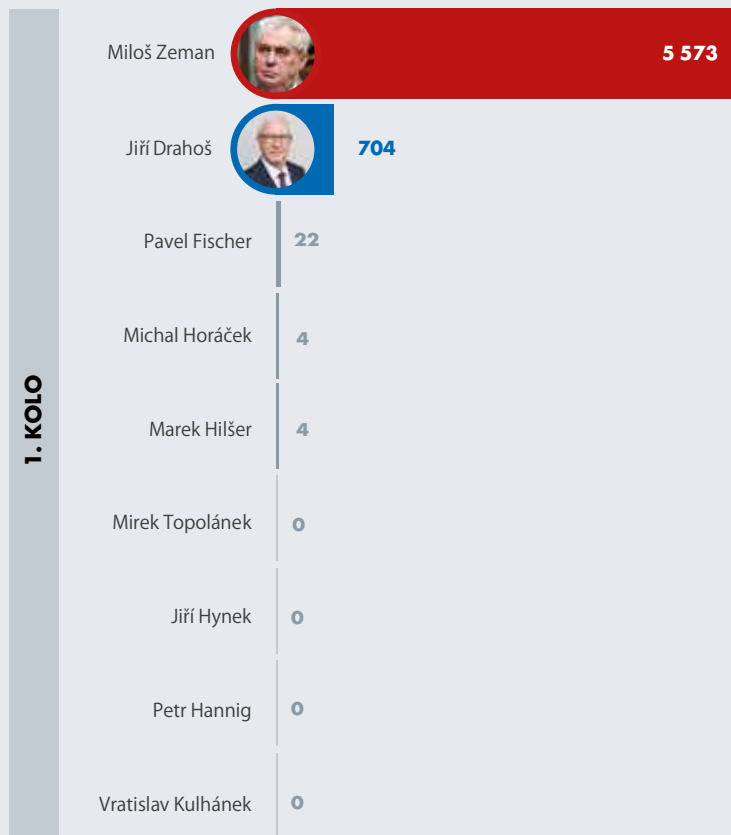
Volba prezidenta 2013 (hlasy v %)

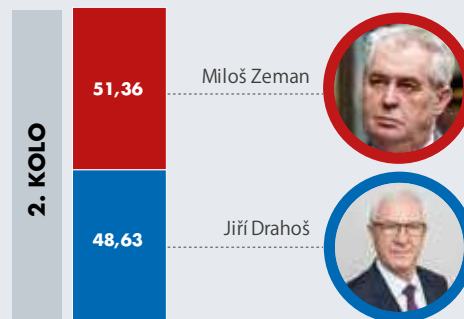
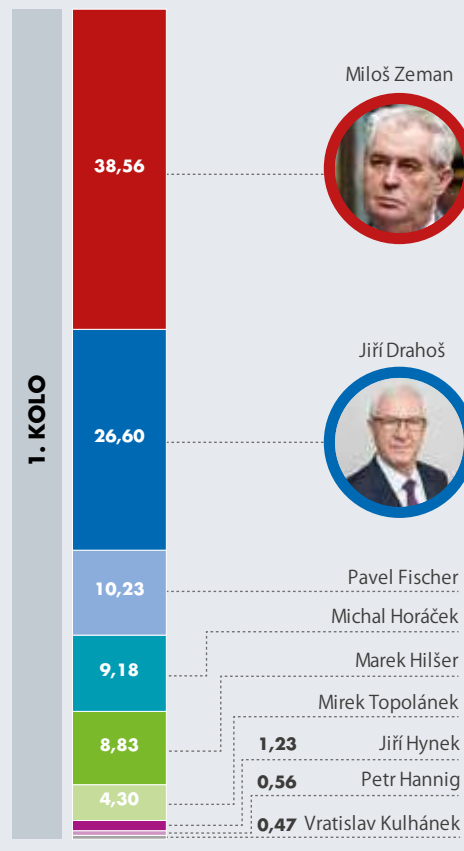
Počet obcí, ve kterých kandidát zvítězil v roce 2013

Počet obcí, ve kterých kandidát zvítězil v roce 2018

Volba prezidenta 2018 (hlasy v %)

13

VOLBY
ZE ZAHRANIČÍ

Volební účast a výsledky

Od roku 2002 mohou ve volbách do Poslanecké sněmovny volit také občané Česka žijící v zahraničí. Od zavedení přímé volby prezidenta republiky lze volit ve dvou druzích voleb.

Přestože tyto hlasy nemají zásadní vliv na celkové výsledky voleb, jejich podíl na celkovém počtu hlasů se v průběhu času postupně zvyšoval. Už v roce 2018 byl čtyřikrát vyšší, než při volbách v roce 2002.

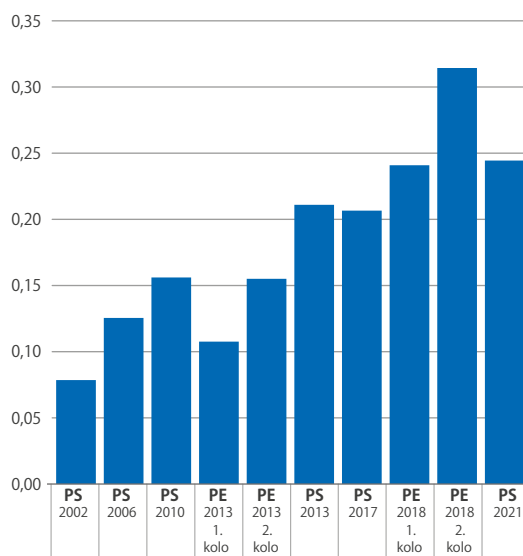
Nejvíce hlasů pocházelo od obyvatel Česka pobývajících v evropských zemích, konkrétně se jedna-

lo o více než dvě třetiny voličů v zahraničí. Naopak nejmenší podíl měly hlasy z Afriky, v průměru to byla pouze 2 % všech hlasů z ciziny.

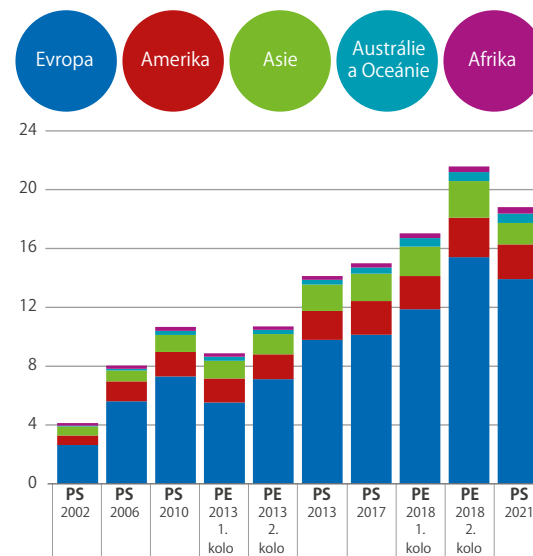
VÝSLEDKY VOLEB V ZAHRANIČÍ

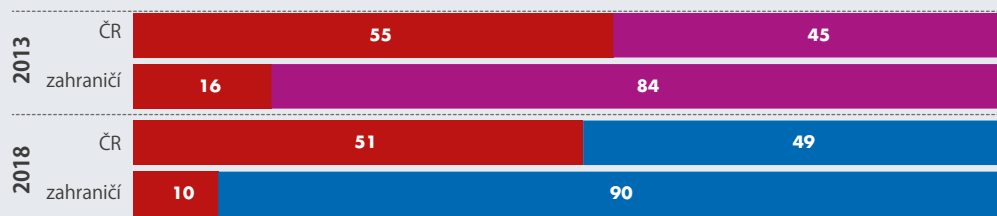
V obou prezidentských volbách získal ve druhém kole více hlasů ze zahraničí kandidát, který celkovou volbu nevyhrál. Při volbách do Poslanecké sněmovny také obdržely největší podíl hlasů ty strany, které v celkovém součtu nebyly stranami vítěznými, s výjimkou roku 2006, kdy ODS získala nejvyšší podíl hlasů doma i v zahraničí.

Podíl vydaných obálek v zahraničí na celkovém počtu vydaných obálek (v %)

Počet voličů zapsaných v zahraničních okrscích (tis. osob)

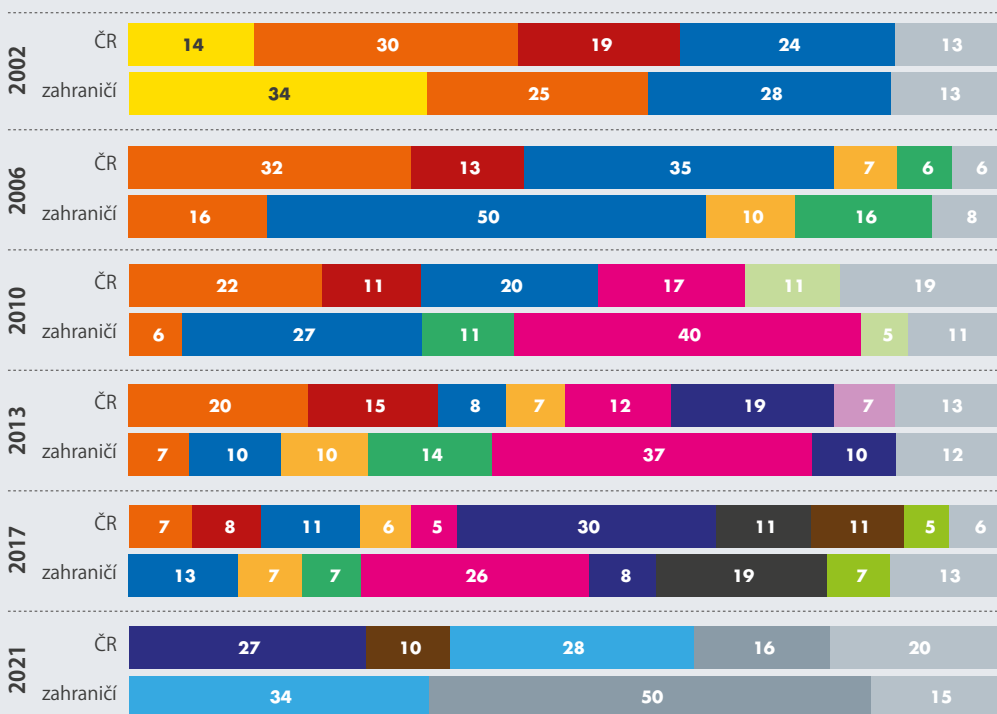
Miloš Zeman

Karel Schwarzenberg

Jiří Drahoš

Výsledky 2. kola volby prezidenta republiky v ČR a v zahraničí (hlasy v %)

Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny v ČR a v zahraničí (hlasy v %)

Graf znázorňuje pouze strany, které v zahraničí nebo v ČR získaly alespoň 5 % platných hlasů

Největší rozdíly byly v roce 2021

22,1
o 22,1 procentních bodů méně v zahraničí než v ČR pro ANO

34,8
o 34,8 procentních bodů více než v ČR pro Piráty + STAN

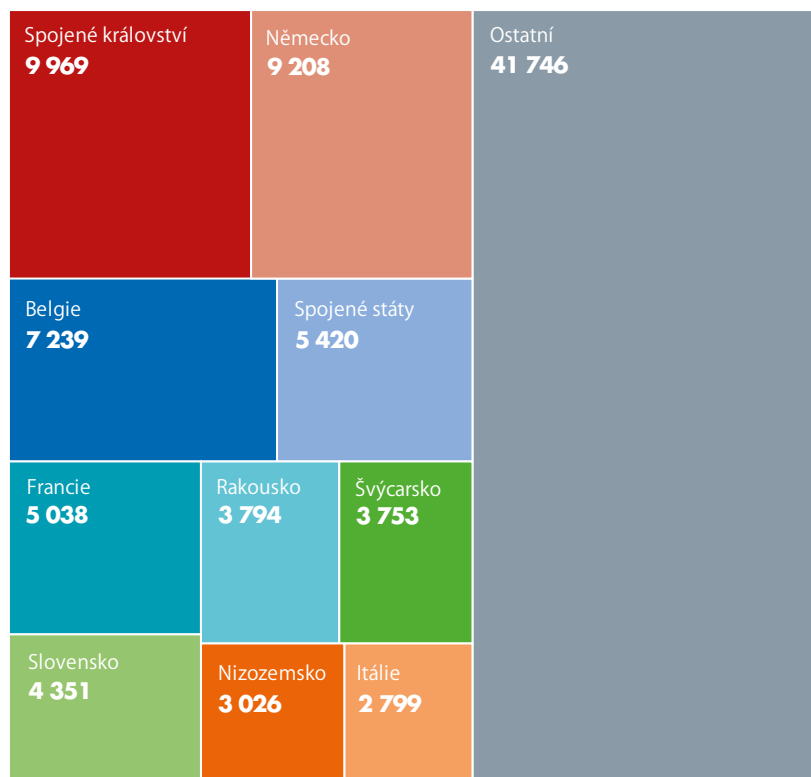
Volební okrsky

Počet volebních okrsků v zahraničí se pohyboval mezi 102 (volby do PS 2010) a 111 (volby do PS 2021). Nejfrekventovanějšími byly okrsky ve městech Berlín, Haag, Paříž, Vídeň, Bratislava, Bern, Brusel, Mnichov a především Londýn, kde svůj hlas ve druhém kole volby prezidenta republiky v roce 2018 odevzdalo přes dva tisíce voličů. Těchto de-

vět okrsků tvořilo v letech 2002 až 2021 průměrně polovinu všech hlasů ze zahraničí.

Voliči nejnavštěvovanější okrsky odpovídají současně zemím s nejvyšším počtem vydaných obálek v zahraničních okrscích. Nejvíce Češi v zahraničí volí ve Velké Británii.

10 zemí s nejvyšším celkovým počtem vydaných obálek v letech 2002–2021

Nejvyšší počet voličů
v zahraničním okrsku
v letech 2002–2021

2 260

při druhém kole volby
prezidenta v roce 2018
v Londýně

Počet volebních okrsků
v zahraničí v letech
2002–2021

min. **102**

max. **111**

Mapa zahraničních okrsků pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2021

14

CELOSTÁTNÍ
REFERENDUM

Referendum o vstupu do EU

Jediné celostátní referendum se na území Česka konalo v červnu 2003 a občané v něm měli rozhodnout o přistoupení země k Evropské unii. Pro odpověď „ANO“ se tehdy vyslovilo více než 77 % oprávněných občanů, kteří se referenda účastnili. Výsledky se sbíraly stejným způsobem a pomocí obdobné infrastruktury, jako v případě voleb. Z celkového počtu 6 364 obcí se většinově pro vstup vyslovili občané v 99,42 % z nich. Ve 33 obcích referendum skončilo většinovou odpovědí „NE“. Jednalo se převážně o velmi malé obce, v nichž bylo v seznamu oprávněných občanů vedeno méně než 100 osob. Ve čtyřech obcích dopadl výsledek nerozhodně. Pouze v jedné obci zvolili všichni hlasující odpověď „ANO“, z žádné obce nezaznělo jednohlasné „NE“.

Účast oprávněných občanů při referendu přesáhla celorepublikově hranici 55 %. Účast z krajů byla nejvyšší v Královéhradeckém kraji (59,39 %) a v Praze (57,80 %), nejnižší v krajích Moravskoslezském (49,57 %) a Ústeckém (50,02 %). Stoprocentní účast zaznamenali ve třech obcích – Chlistov, Čilá a Zadní Vydří. Jedná se však o obce s maximálním počtem 77 oprávněných občanů. Současně se nevyskytla obec, v níž by se referenda nikdo nezúčastnil.

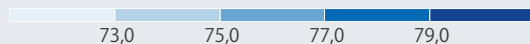
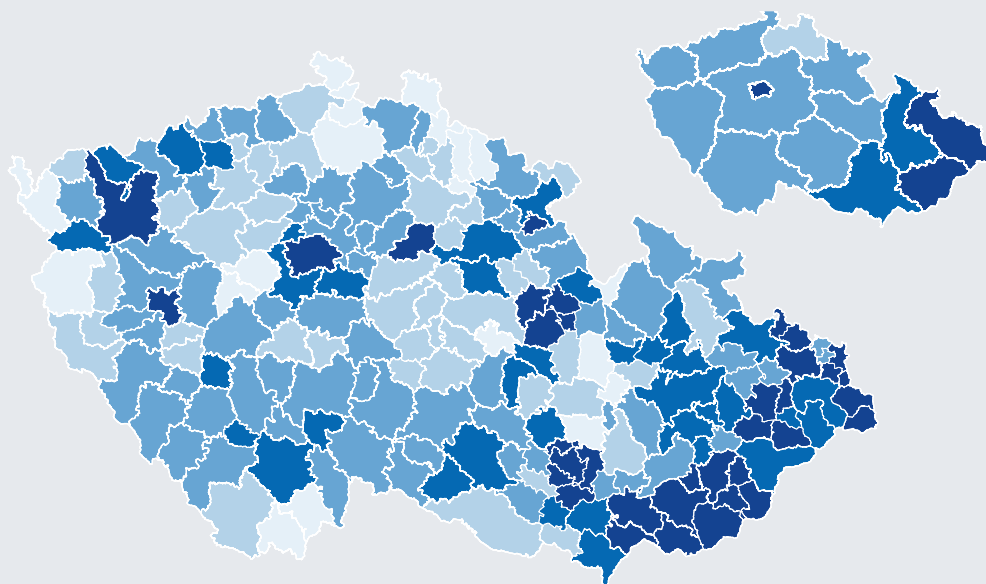
33

Počet obcí hlasujících
většinově pro odpověď
„NE“ v referendu

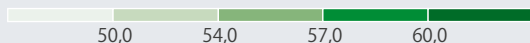
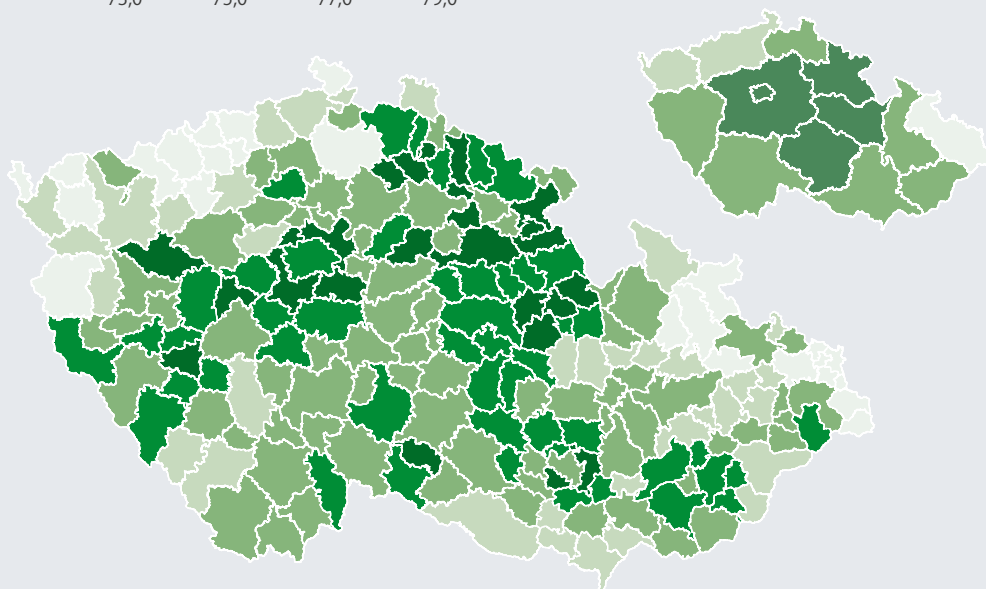
6 327

Počet obcí hlasujících
většinově pro odpověď
„ANO“ v referendu

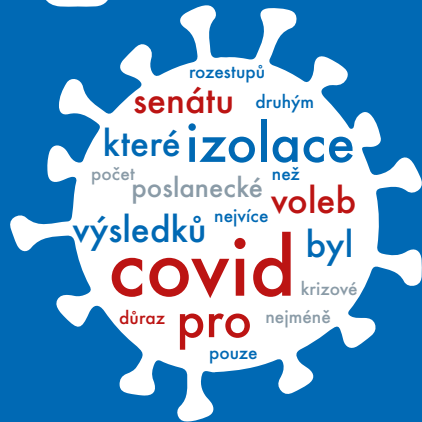

**Podíl platných
hlasů pro odpověď
„ANO“ v referendu
o přistoupení ČR
k EU v roce 2003
podle správních
obvodů ORP
a krajů (v %)**

**Volební účast
v referendu
o přistoupení ČR
k EU v roce 2003
podle správních
obvodů ORP
a krajů (v %)**

15

VOLBY ZA ČASŮ
PANDEMIE

Zvláštní způsoby hlasování

Volby v letech 2020 a 2021 proběhly během pandemie onemocnění covid-19. Pro osoby, kterým byla z důvodu tohoto onemocnění nařízena karanténa nebo izolace a nemohly hlasovat ve volebních místnostech, byly připraveny tři zvláštní způsoby hlasování.

Prvním byla možnost hlasovat z motorového vozidla u volebního stanoviště (tzv. drive-in). Druhým bylo hlasování v uzavřeném pobytovém zařízení. A třetí způsob představovalo hlasování do zvláštní přenosné volební schránky.

POČET HLASŮ ODEVZDANÝCH ZVLÁŠTNÍMI ZPŮSOBY HLASOVÁNÍ

Nejvíce platných hlasů ve volbách do zastupitelstev krajů v roce 2020 bylo zvláštními způsoby hlasování odevzdáno ve Středočeském kraji (1 048), nejméně v Karlovarském (108). Dohromady se jednalo o 5 188 platných hlasů, tedy o 0,2 % z celkového počtu. Ve volbách do zastupitelstev krajů a v obou kolech voleb do Senátu bylo v roce 2020 zvláštními způsoby hlasování odevzdáno celkem 7 992 hlasů.

Ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2021 se zvláštní způsoby hlasování využívaly již méně často. Pouze v Moravskoslezském kraji voliči odevzdali více platných hlasů (530) než v předchozím roce ve volbách do zastupitelstev krajů. Celkový počet platných hlasů odevzdaných v roce 2021 zvláštními způsoby hlasování ve volbách do Poslanecké sněmovny dosáhl 2 774.

NOVÉ ÚKOLY ČSÚ

Na nepříznivou epidemickou situaci zareagoval ČSÚ doplněním Pokynů pro okrskové volební komise. Nově v nich upřesnil zjišťování počtu osob zapsaných do výpisů ze seznamů voličů. Pro zpracování a prezentaci těchto výsledků vytvořil ČSÚ speciální volební tzv. „covid okrsky“. Ve volbách do zastupitelstev krajů a do Poslanecké sněmovny fungoval v každém volebním kraji speciální covid okrsek, zahrnující výsledky ze všech zvláštních způsobů hlasování z území celého kraje. Ve volbách do Senátu byl speciální covid okrsek vytvořen samostatně pro každý senátní obvod nacházející se na území kraje.

Výsledky v těchto okrscích zjišťovaly speciální sčítací komise, pro které ČSÚ připravil Pokyny pro postup sčítacích komisí a provedl proškolení všech členů. ČSÚ připravil rovněž krizové scénáře zpracování pro případ karantény, izolace či onemocnění pracovníků. Velký důraz byl kladen na dodržování přísných protiepidemických opatření (nošení respirátorů, dezinfekce, dodržování rozestupů) v době příprav i během zpracování výsledků voleb.

7 992

Počet platných hlasů
odevzdaných zvláštními
způsoby hlasování
ve volbách v roce 2020

2 774

Počet platných hlasů
odevzdaných zvláštními
způsoby hlasování
ve volbách v roce 2021

Druhy zvláštních způsobů hlasování

1

hlasování
z motorového
vozidla u volebního
stanoviště (tzv. drive-in)

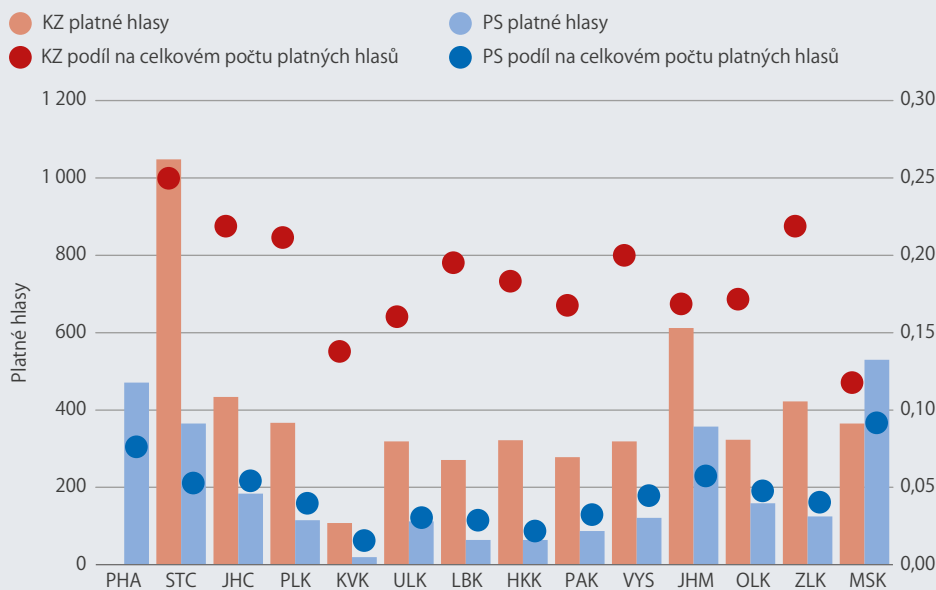
2

hlasování
v uzavřeném
pobytovém
zařízení

3

hlasování
do zvláštní
přenosné volební
schránky

**Platné hlasy
ze zvláštních
způsobů hlasování
ve volbách
do zastupitelstev
krajů v roce 2020
a ve volbách
do Poslanecké
sněmovny
v roce 2021**

16

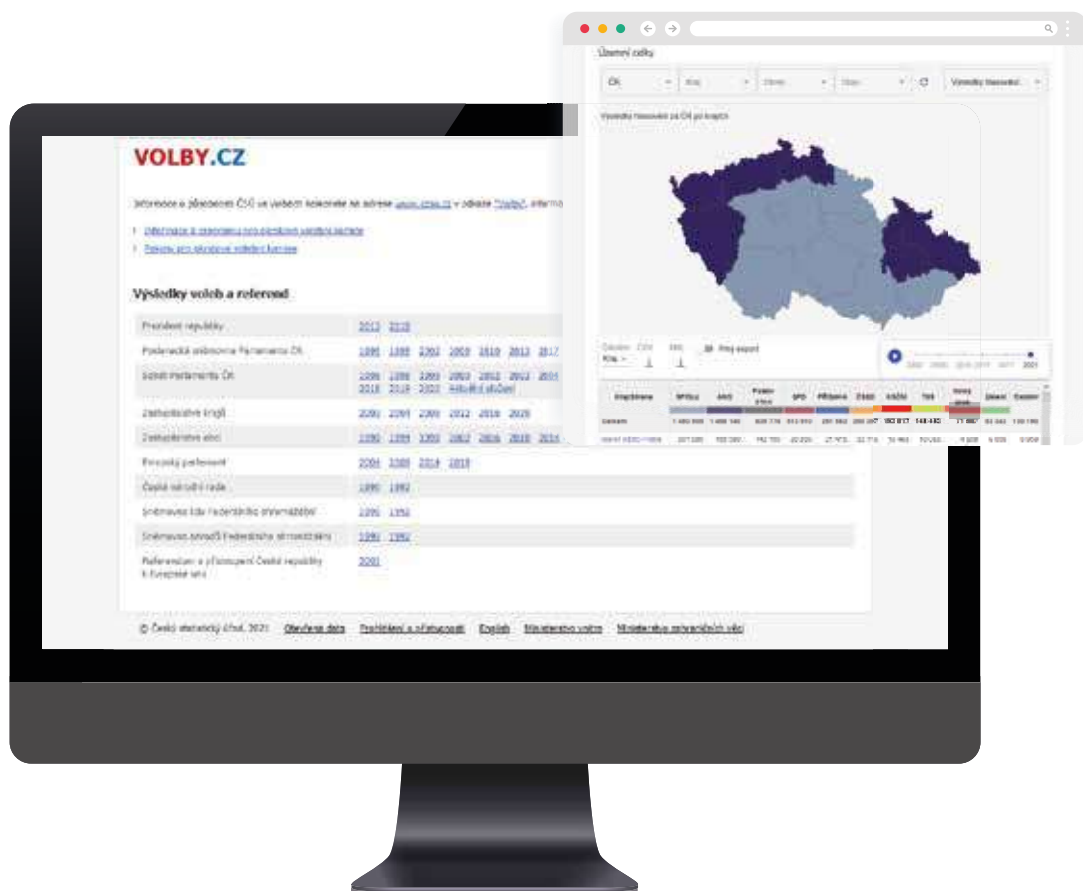
PREZENTACE
VOLEBNÍCH VÝSLEDKŮ

Výsledky najdete na volby.cz

Výsledky všech druhů voleb prezentuje ČSÚ transparentně na webové stránce www.volby.cz. Kdokoli si může prohlédnout a zkontrolovat data, která ČSÚ převzal od okrskových volebních komisí, a to až do nejnižší územní úrovně. Kromě konkrétních výsledků jsou na webu dostupné jak souhrnné informace

o kandidátech a zvolených, tak analytické výstupy a popisy procesu rozdělení mandátů.

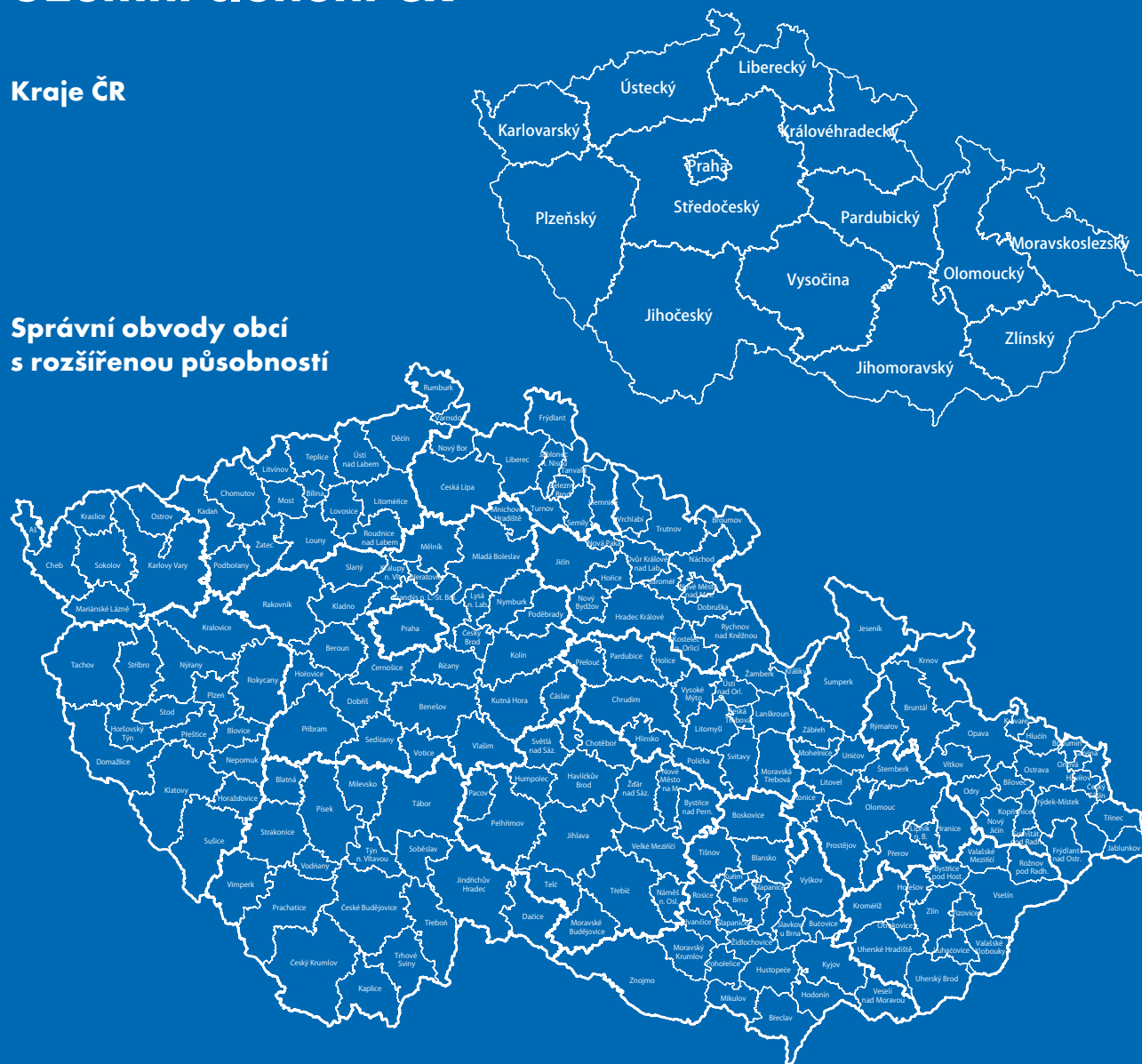
Web nabízí také přístup k tzv. otevřeným datům, která mohou zájemci libovolně využít k tvorbě vlastních volebních analýz.

Územní členění ČR

Kraje ČR

Správní obvody obcí s rozšířenou působností

Seznam zkratek

VOLEBNÍ SUBJEKTY	
ANO	ANO 2011
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
Čtyřkoalice	Koalice KDU-ČSL, DEU, ODA a US
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KOALICE	Koalice KDU-ČSL, US-DEU
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
NEZ	NEZÁVISLÍ
NK	Nezávislý kandidát
ODA	Občanská demokratická aliance
ODS	Občanská demokratická strana
OF	Občanské fórum
Piráti	Česká pirátská strana
SD-SN	Spojení demokraté – Sdružení nezávislých
SLK	Starostové pro Liberecký kraj
SNK ED	SNK Evropští demokraté
SPD	Svoboda a přímá demokracie (SPD)
SPOLU	ODS, KDU-ČSL, TOP 09
SPR-RSČ	Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa
STAN	STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ
Svobodní	Strana svobodných občanů
TOP 09	TOP 09
US-DEU	Unie svobody – Demokratická unie
Úsvit	Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury
VČ	VÝCHODOČEŠI
VV	Věci veřejné
Zelení	Strana zelených

DRUHY VOLEB	
ČNR	volby do České národní rady
SLFS	volby do Sněmovny lidu Federálního shromáždění
SNFS	volby do Sněmovny národů Federálního shromáždění
PS	volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR
SE	volby do Senátu Parlamentu ČR
KZ	volby do zastupitelstev krajů
ZO	volby do zastupitelstev obcí
EP	volby do Evropského parlamentu
PE	volba prezidenta republiky
SEDiv	mimořádné volby do Senátu Parlamentu ČR
ZODnov	mimořádné volby do zastupitelstev obcí

INSTITUTE	
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
KS ČSÚ	krajská správa ČSÚ
KÚ	krajský úřad
MV	Ministerstvo vnitra
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
ORP	obec s rozšířenou působností
POÚ	pověřený obecní úřad
SÚS	Státní úřad statistický
SVK	Státní volební komise

KRAJE	
PHA	Praha
STC	Středočeský kraj
JHC	Jihočeský kraj
PLK	Plzeňský kraj
KVK	Karlovarský kraj
ULK	Ústecký kraj
LBK	Liberecký kraj
HKK	Královéhradecký kraj
PAK	Pardubický kraj
VYS	Kraj Vysočina
JHM	Jihomoravský kraj
OLK	Olomoucký kraj
ZLK	Zlínský kraj
MSK	Moravskoslezský kraj

Rejstřík pojmů

Navrhující strana	subjekt, který navrhl kandidáta do voleb
Vydané obálky	počet obálek, které byly voličům vydány ve volební místnosti
Odevzdané obálky	počet obálek, které voliči vhodili do volební schránky
Řádné volby	volby, které se konaly po uplynutí celého volebního období
Mimořádné volby	volby, které se konaly dříve, než skončilo volební období

Volební legislativa

DRUH VOLEB	ZÁKON	PROVÁDĚCÍ VYHLÁŠKA
Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR	247/1995 Sb.	233/2000 Sb.
Volby do Senátu Parlamentu ČR	247/1995 Sb.	233/2000 Sb.
Volby do zastupitelstev krajů	130/2000 Sb.	152/2000 Sb.
Volby do zastupitelstev obcí	491/2001 Sb.	59/2002 Sb.
Volby do Evropského parlamentu	62/2003 Sb.	409/2003 Sb.
Volba prezidenta republiky	275/2012 Sb.	294/2012 Sb.

ČSÚ a zpracování výsledků voleb

Vydal: Český statistický úřad, 2022

Na padesátém 81, Praha 10

První vydání, Praha 2022

Kód publikace: 220160-22

Autor: Soňa Krpálková, Ondřej Procházka, Petr Vosátka

Technická redakce: Jana Kučerová

Grafická úprava: Veronika Wölfelová, Helena Mešková

Jazyková úprava: Tamara Wölfelová

Počet stran: 116

Tisk: Jiří Bartoš – SLON, spol. s r.o.

ISBN: 978-80-250-3236-7 (brožováno)

978-80-250-3237-4 (pdf)

